

APPENDIX AD SANCTI GREGORII EPISTOLAS. (C,S)

1283 I. *Symbolum fidei dictatum a beato Gregorio papa.*

Credo in unum Deum omnipotentem. Patrem, et Filium, et Spiritum sanctum, tres personas, unam substantiam. Patrem ingenitum, Filium genitum; Spiritum vero sanctum nec genitum nec ingenitum, sed coaeternum, de Patre et Filio procedentem. Confiteor unigenitum Filium consubstantialem et sine tempore natum de Patre. Omnium visibilium et invisibilium conditorem. Lumen ex lumine. Deum verum de Deo vero. Splendorem gloriae. Figuram substantiae, Qui manens Verbum ante saecula, perfectus homo creatus est, juxta finem saeculorum; conceptus et natus ex Spiritu sancto, et Maria virgine. Qui naturam nostram suscepit absque peccato. Et sub Pontio Pilato crucifixus est, et sepultus; tertia die resurrexit a mortuis. Die autem quadragesimo ascendit in coelum. Sedet ad dexteram Patris. Unde venturus est judicare vivos et mortuos. Positurus ante oculos omnium omnia occulta singulorum. Daturus sanctis perpetua praemia regni coelestis, iniquis autem supplicia ignis aeterni. Innovaturus saeculum per ignem. Confiteor unam fidem, unum baptisma; unam, apostolicam et universalem Ecclesiam, in qua sola possint laxari peccata. In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.

II. *De Laurentii archidiaconi depositione, et Honorati in ejus locum subrogatione.*

Temporibus papae Gregorii, consulatus Mauricii Augusti anno septimo, depositus est Laurentius, qui primus fuerat in ordine diaconii sedis apostolicae, propter superbiam et mala sua, **1284** quae tacenda duximus, et factus est archidiaconus Honoratus coram omnibus presbyteris et diaconibus, notariisque, subdiaconibus, vel cuncto clero in basilica aurea.

III. *Charta quae relictæ est de litania majore, in basilica sanctae Mariae.*

Solemnnitas annuae devotionis nos, filii dilectissimi, admonet, ut litaniam quae major ab omnibus appellatur sollicitis ac devotis debeamus, auxiliante Domino, mentibus celebrare, per quam a nostris excessibus, ejus misericordiae supplicantes purgari aliquatenus mereamur. Considerare etenim nos convenit, dilectissimi, quam variis continuisque calamitatibus pro nostris culpis atque offensionibus affligamur, et qualiter item coelestis pietatis nobis subinde medicina subveniat. Sexta igitur feria veniente, a titulo beati Laurentii martyris, qui appellatur Lucinae, egredientes, ad beatum Petrum apostolorum principem, Domino supplicantes cum hymnis et canticis spiritualibus, properemus, ut ibidem, sacra mysteria celebrantes, tam de antiquioribus quam de praesentibus beneficiis pietati ejus, in quantum possumus, referre gratias mereamur.

IV. *Privilegium monasterio sancti Medardi concessum.*

De Gairaldo abbate sancti Medardi, et de illius monasterio Suessionensi, quod amplissimis privilegiis decorat.

Gregorius omnibus episcopis.

Pretiosissimis lapidibus in diademate Christi merito renitentibus, omnibusque sanctae Dei Ecclesiae membris, quorum universale caput est Christus, **1285** Gregorius licet sanctae Romanae sedis pontificio sublimetur, humillimus tamen servorum Dei servus.

Quando catholicorum regum corda ad ea quae pontificalibus sunt monitis provocanda ita ardenti desiderio divina praeveniente gratia succenduntur, ut ab eis ultro poscantur, tanto alacri et laeto sunt animo concedenda, quanto et ea ipsa quae cupiunt, si nollent facere, peti debuerant. Proinde juxta filiorum nostrorum praecellentissimorum scripta regum Brunichildis ac nepotis ejus Theoderici, monasterio sanctae Dei genitricis Mariae, ac beatorum Petri apostolorum principis, necnon protomartyris Christi Stephani, quod est in Suessorum civitate situm, ubi sanctus Medardus requiescere et vir venerabilis Gairaldus abbas praeesse videtur, hujusmodi privilegia auctoritatis nostrae decreto indulgemus, et ea plenius confirmamus privilegia quae a bonae memoriae domino papa Joanne, comitante illustrium regum clementia, Clotarii scilicet et Sigeberti hujus nostrae filiae jugalis, ipsi

loco sub anathematis vincula sunt concessa vel indulta, concedimus atque firmamus. Statuentes nullum regum, antistitum, vel iudicum, nullum, quacunque praeditum dignitate, ea quae a praecellentissimis regibus vel quibuslibet aliis Deum timentibus loco concessa sunt vel conferentur, sub cuiuslibet occasionis specie, minuere vel auferre, vel suis usibus applicare; sed cuncta quae Deo servientibus monachis oblata sunt vel offerri contigerit perenni tempore illibata et sine aliqua inquietudine volumus possideri, eorum usibus pro quorum sustentatione concessa sunt modis omnibus profutura. Concedimus etiam ut obeunte abbate, non alius ibi quicunque obreptionis astutia ordinetur, nisi quem communis consensus monachorum elegerit, aut praeviderit ordinandum. Caveant autem praefati monachi simoniacam haeresim, ne, potentia regum vel antistitum convicti, loco pastoris suscipiant tyrannum. Quod omnino fieri prohibemus, et eundem abbatem causa ordinationis suae aliquid dare praesumere vetamus, ne hac occasione quae a fidelibus piis locis offeruntur vel oblata sunt, consumantur. Et quia fama religionis Deo servientium monachorum nostras pervenit ad aures, quibus vir vitae venerabilis Gairaldus praeesse dignoscitur, iustis petitionibus praecellentissimorum regum Brunichildis atque Theoderici faventes, ob amorem domini Medardi, tantam divini honoris dignitatem et securitatem concedimus perenni tempore mansuram. Auctoritate igitur divina, vice beati Petri apostolorum principis, consensu omnium Romanorum pontificum et voluntate totius senatus Romani, suadente nobis viro apostolico Anserico Suessorum urbis pontifice, et omnium Galliae episcoporum favente iudicio, decernimus ut nullus archiepiscoporum, vel archidiaconorum fratres praefatae basilicae de ordinatione sui

abbatis vel ecclesiasticorum graduum assumptione inquietet, sed secundum praerogativam ipsius loci vobis modo recitatum, beatissimi praedecessoris nostri domini Joannis papae tempore decretam, **1286** et apostolica auctoritate firmatam, ordinationem sui abbatis ipsi fratres peragant, et ecclesiasticorum graduum dignitatem suscipiant. Consecrationes quoque fontium, et scrutinii mysteria in ipso monasterio celebrent. Chrismatis quoque ac olei, altaris, calicis, corporalis, a quocunque voluerint pontifice benedictionem expetant, ne tantus honor a quoquam rectore, ullius occasionis causa vel necessitatis, intermittatur, ne vilescat tantae sublimitatis locus sanctae Mariae, et beati Petri, necnon et protomartyris, et domini Medardi meritis sacratus, quem caput monasteriorum totius Galliae constituimus, nulliusque ditioni patimur subesse. Sed velut haec sedes Romana speculationem suam toto orbi indicit, et novas consuetudines omnibus mittit, et omnium personarum servitio caret. ita praefatus locus, remota omni consuetudine pessima regum, antistitum, judicum, exemplum divinae religionis et honestatis caeteris exhibeat monasteriis, et super ea plena gaudeat libertate. Cujus rectores et filii, praesentes et successuri, tantum sub regum custodia positi, admonitionem sancti Petri et successorum suorum hujus sanctae Romanae sedis pontificum auctoritate proclament. Et si incumbit necessitas, adeant. Hujus rei gratia fratribus dirigendis in via tanti itineris filia nostra Brunichildis regina XX mansos ingenuos, et totidem serviles, cuncta integritate aeternaliter facta praeceptione juxta finem Alpium contulit, et multos alios redditus terrarum ob hanc causam delegavit, sitos in ejusdem itineris spatio. Tusiaccum vero et Mortinetum fiscos regios communiter ad stipendia fratrum dedit, et ita omnes

villas Deo et sancto Medardo traditas, vel tradendas, sua praeceptione conclusit, ut quicumque super terras domini Medardi habitare voluerit, vel steterit, sive servus sive liber, cujuscunque sit, alterius dominio privetur, et sanctae Genitricis servitio aptetur, nec ultra redeundi licentiam habeat. Quod si fugerit, reputetur ut servus nunc ejusque sanctae Dei Ecclesiae. De altaribus quoque juxta institutionem domini papae Joannis apostolica auctoritate confirmamus, ut qui fuerit rector praefati monasterii, fiat praeterea altarium praesul, et omnium ecclesiarum sibi pertinentium, et inde praefatorum sanctorum praecipuo altari luminaria exhibeantur, et hospitalitas peregrinorum cum reverentia agatur. Subjungimus et aliud edictum, si causa capitalis criminis abbas est deponendus, non prius deponatur, donec depositores apostolicam auctoritatem requirant, et ita sint tres metropolitani cum suffraganeis suis et abbates quamplurimi. In ipso autem concilio accusatores unusquisque cum XII testibus praesentes assistant, et ita veri judicii examine probent se vidisse, ut audiente concilio obtestentur. Ad ultimum vero ipse abbas rationes suae excusationis reddat, et jurejurandi pacto supra sacrorum mysteria quatuor Evangeliorum satisfaciat. Tunc vero si convictus fuerit, correctione deponatur; sin autem, suo honori reddatur, et ecclesiasticae dignitatis mysteria recipiat, et inter sacra missarum solemnia benedictionem **1287** et praedicationem juxta instituta domini papae Joannis peragat, et suae conversationis vitam melioribus exemplis deducat. Monachis quoque hanc proponimus sententiam, ut nullus eorum invidia aut odio abbatis, quod absit, comprimatur, vel extraneorum personarum censura plectatur. Quod si culpa principalis vitii deliquerit privatim intra claustrum ejusdem monasterii ab ipso

abbate et spiritalibus fratribus arguatur, et a corpore sanctae congregationis segregetur. Quod si perseverante contumacia abscissus fuerit, praecipimus illi ut precatorias accipiens litteras, quodcunque voluerit ingrediatur monasterium, aut causa poenitentiae hujus sedis apostolicae licentiam petat, et susceptis a domino papa litteris, liber suum monasterium repetat. Haec igitur omnia, quae hujus apostolicae auctoritatis et nostrae praeceptionis privilegio continentur, praefati monasterii rectoribus et filiis, praesentibus et futuris, et omnibus monasteriis ipsi loco subjectis vel sociatis, sub anathemate servanda constituimus. Si quis autem regum, antistitem, judicem, vel quarumcunque saecularium personarum, hujus apostolicae auctoritatis et nostrae praeceptionis decreta violaverit, aut contradixerit, aut negligenter duxerit, vel fratres inquietaverit, vel conturbaverit, vel aliter ordinaverit, cujuscunque dignitatis vel sublimitatis sit, honore suo privetur, et ut catholicae fidei depravator, vel sanctae Dei Ecclesiae destructor, a consortio Christianitatis et corpore ac sanguine Domini nostri Jesu Christi sequestretur, et omnium maledictionum anathemate, quibus infideles et haeretici ab initio saeculi usque in praesens damnati sunt, cum Juda traditore Domini, in inferno inferiori damnetur, nisi digna poenitentia praefatorum sanctorum sibi propitiaverit clementiam et fratrum communem reconciliaverit concordiam.

Ego Gregorius sanctae Romanae sedis antistes huic privilegio subscripsi. Etherius Arelatensis archiepiscopus subscripsit. Gregorius Portuensis episcopus subscripsit. Andreas Albanensis episcopus subscripsit. Augustinus Cantuariorum episcopus subscripsit. Anastasius Tyburtinae episcopus

subscripsit. Sergius Praenestinae episcopus subscripsit. Petrus Anagninae episcopus subscripsit. Agnellus Sutrinae episcopus subscripsit. Mellitus Lundoniae episcopus subscripsit. Joannes Veliteruensium episcopus subscripsit. Tiberius Silvae candidae episcopus subscripsit. Marinianus Ravennatis Ecclesiae episcopus subscripsit. Vitulinus **1288** Sipontinensis episcopus subscripsit. Joannes Syracusanorum episcopus subscripsit. Sabinianus Tudertinorum episcopus subscripsit. Eulogius Alexandriae episcopus subscripsit. Dominicus Carthaginensis episcopus subscripsit. Fortunatus Neapolitanorum episcopus subscripsit. Joannes Surrentinus episcopus subscripsit. Primaevius Nurciensium episcopus subscripsit. Felix Portuensium episcopus subscripsit. Gloriosus Ostiensium episcopus subscripsit. Constantius Narniensis episcopus subscripsit. Constantius Mediolanensis episcopus subscripsit. Sutellius Burdegalensium episcopus subscripsit. Vitalis Vesoncensium episcopus subscripsit. Bonifacius Placentiae episcopus subscripsit. Siagrius Augustodunensium episcopus subscripsit. Flavius Rhemorum archiepiscopus subscripsit. Ansericus Suessorum episcopus subscripsit. Theodericus rex subscripsit. Brunichildis regina subscripsit. Ego Petrus sanctae Romanae sedis [Notarius] subscripsi, et sigillavi. Datum VII Kalend. Junii, anno ab Incarnatione Domini 594, indict. 11.

V. Decreta sancti Gregorii papae I.

I. De officio diaconorum sedis apostolicae.---II. Qui vel quales ad cubile pontificis deserviant.---III. Si quis ecclesiasticorum titulos ponere praesumpserit.---IV. De non velando feretro Romani pontificis.---V. Ut nihil pro ordinatione vel pallio, etc., detur vel accipiatur.---VI. Si quis de servis Ecclesiae ad Dei servitium converti desideret.

Regnante in perpetuum Domino nostro Jesu Christo, temporibus piissimi ac serenissimi domini Mauricii Tiberii, et Theodosii Augustorum, ejusdem domini imperii Mauricii anno tertio decimo, indictione tertia decima, quinto die mensis Julii, Gregorius papa coram sanctissimo beati Petri corpore, cum episcopis omnibus ac Romanae Ecclesiae presbyteris residens, astantibus diaconibus, et cuncto clero dixit:

In sancta Romana Ecclesia (**Grat., dist. 92, c. 2**), cui divina dispensatio praeesse me voluit, dudum consuetudo est valde reprehensibilis exorta, ut quidam ad sacri altaris ministerium cantores eligantur, et in diaconatus ordine constituti modulationi vocis inserviant, quos ad praedicationis officium eleemosynarumque studium vacare congruebat. Unde fit plerumque ut ad sacrum ministerium dum blanda vox **1289** quaeritur, quaeri congrua vita negligatur, et cantor minister Deum moribus stimulet, cum populum vocibus delectat. Qua in re praesenti decreto constituo ut in hac sede sacri altaris ministri cantare non debeant, solumque evangelicae lectionis officium inter missarum solemnias exsolvant. Psalmos vero ac reliquas lectiones censeo per subdiaconos, vel si necessitas fuerit, per minores ordines exhiberi. Si quis autem contra hoc decretum meum venire

tentaverit, anathema sit. Et omnes responderunt: Anathema sit.

2. Verecundus mos tempore indiscretionis inolevit, ut hujus sedis pontificibus ad secreta cubiculi servitia laici pueri ac saeculares obsequantur; et (**Grat. 2, q. 7, c. 58**) cum pastoris vita esse discipulis semper debeat in exemplo, plerumque clerici qualis in secreto sit vita sui pontificis nesciunt, quam tamen, ut dictum est, pueri sciunt saeculares. De qua re praesenti decreto constituo ut quidam ex clericis vel etiam ex monachis electi ministerio cubiculi pontificalis obsequantur, ut is qui in loco est regiminis habeat testes tales qui vitam ejus in secreta conversatione videant, et ex visione sedula exemplum profectus sumant.

3. Consuetudo nova in Ecclesia hac (**Grat. 16, q. 6, c. 1**) et valde reprehensibilis erupit, ut cum rectores ejus patrimonii urbana vel rustica praedia juri illius competere posse suspicantur, fiscali more titulos imprimant, atque hoc quod competere pauperibus aestimant, non judicio, sed manibus defendant. Et cum per praedicatores suos Veritas dicat: *Nihil per contentionem* (**Philip. II, 3**), etiam ipsum litigiosae contentionis malum transcendunt; et res quaelibet cum aestimatur Ecclesiae posse competere, per vim tenetur. Proinde praesenti decreto constituo ut si quis ecclesiasticorum unquam titulos ponere sive in rustico sive in urbano praedio sua sponte praesumpserit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit. Is autem qui Ecclesiae praeest si hoc vel ipse fieri praeceperit, vel sine sua praeceptione factum digna punire animadversione neglexerit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit.

4. Sicut indignos nos beati apostoli Petri reverentia mens fidelium veneratur, ita nostram infirmitatem decet semetipsam semper agnoscere, et impense sibi venerationis onera declinare. Ex amore quippe fidelium hujus sedis rectoribus mos ultra meritum erupit, ut cum eorum corpora humanda **1290** deferuntur, haec dalmaticis contegant, et easdem dalmaticas pro sanctitatis reverentia sibimet partiendas populus scindat; et cum adsint multa a sacris corporibus apostolorum martyrumque velamina, a peccatorum corpore sumitur quod pro magna reverentia reservatur: de qua re praesenti decreto constituo ut feretrum quo Romani pontificis corpus ad sepeliendum ducitur nullo tegmine veletur. Quam decreti mei curam gerere sedis hujus presbyteros ac diaconos censeo. Si quis vero ex eorum ordine haec curare neglexerit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit.

5. Antiquam Patrum regulam sequens, nihil unquam de ordinationibus accipiendum esse constituo, neque ex datione pallii, neque ex traditione chartarum, neque ex ea quam nova per ambitionem simulatio invenit appellatione pastelli. Quia enim ordinando episcopo pontifex manum imponit (**Grat., 2, q. 7, c. 58**), evangelicam vero lectionem minister legit, confirmationis autem ejus epistolam notarius scribit, sicut pontificem non decet manum quam imponit vendere (**1, q. 2, c. 4**), ita minister vel notarius non debet in ordinatione ejus vocem suam vel calamum venundare. Pro ordinatione vero, vel pallio, seu chartis, atque pastello, eundem qui ordinandus vel ordinatus est omnino aliquid dare prohibeo. Ex quibus praedictis rebus si quis hinc aliquid commodi appellatione exigere vel deferre forte praesumpserit, in districto Dei

omnipotentis examine reatu subjacebit. Is autem qui ordinatus fuerit, si non ex placito, neque exactus, neque petitus, post acceptas chartas et pallium, aliquid cuilibet ex clero gratiae tantummodo causa dare voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus, quia ejus oblatio nullam culpae maculam ingerit, quae ex accipientis ambitu non processit.

6. Multos de ecclesiastica seu saeculari familia novimus ad omnipotentis Dei servitium festinare (**Grat., dist. 54, c. 23**), ut, ab humana servitute liberi, in divino servitio valeant familiariter in monasteriis conversari; quos si passim dimittimus, omnibus fugiendi ecclesiastici juris dominium occasionem praebemus. Si vero festinantes ab omnipotentis Dei servitio incaute retinemus, illi invenimur negare quaedam qui dedit omnia. Unde necesse est ut quisquis ex juris ecclesiastici vel saecularis militiae servitute ad Dei servitium converti desiderat, probetur prius in laico habitu constitutus; et **1291** si mores ejus atque conversatio bono desiderio ejus testimonium ferunt, absque retractatione servire in monasterio omnipotenti Domino permittatur, ut ab humano servitio liber recedat qui in divino obsequio districtiorem appetit servitatem .

Subscriptio episcoporum.

Gregorius Dei gratia episcopus his decretis subscripsit. Marinianus episcopus civitatis Ravennae subscripsit. Paulus episcopus civitatis Nepesinae. Joannes episcopus civitatis

Surrentinae. Gratianus civitatis Numentanae. Joannes episcopus civitatis Falerinae. Agnellus episcopus civitatis Tarracinensis. Romanus episcopus civitatis Bleranae. Dominicus episcopus civitatis Centumcellensis. Pelagius episcopus civitatis Anagninae. Felix episcopus civitatis Portuensis. Joannes episcopus civitatis Veliternae. Candidus episcopus civitatis Fulginiensis. Luminosus episcopus civitatis Ferentinae. Baldinus episcopus civitatis Rosellanae. Secundinus episcopus civitatis Tauromeniae. Martianus episcopus civitatis Ferensis. Homobonus episcopus civitatis Albanensis. Dominicus episcopus civitatis Utriculanae. Constantius episcopus civitatis Narniensis. Fortunatus episcopus civitatis Neapolitanae. Anastasius episcopus civitatis Tiburtinae. Proculus episcopus civitatis Praenestinae.

Subscriptio presbyterorum.

Laurentius presbyter

sancti Silvestri subscripsit. Joannes presbyter sancti Vitalis. Speciosus **1292** presbyter sancti Clementis. Deusdedit presbyter sancti Joannis et Pauli. Andromachus presbyter Apostolorum. Craeseus presbyter sancti Laurentii. Rusticus presbyter sanctae Susannae. Vibilus presbyter sancti Marcelli. Petrus presbyter sancti Julii et Callisti. Spectatus presbyter sancti Vitalis. Stephanus presbyter sancti

Marci. Felix presbyter sancti Sixti. Petrus presbyter sanctae Balbinae. Justus presbyter sanctorum Nerei et Achillaei. Speciosus presbyter sancti Damasi. Maurus presbyter sanctae Priscae. Placitus presbyter sanctae Sabinae. Victor sanctae Caeciliae. Joannes sancti Chrysogoni. Aventius sanctae Praxedis. Andreas sancti Marci. Joannes sanctorum Joannis et Pauli. Agapitus Apostolorum. Felix sanctae Sabinae. Bonus sancti Eusebii. Bassus. sancti Prudentis. Joannes sancti Silvestri. Albinus sanctorum Marcellini et Petri. Antonius sanctae Balbinae. Candidus sancti Clementis. Romanus sancti Marcelli. Leo sancti Damasi. Aventius sancti Quiriaci. Fortunatus sanctorum quatuor Coronatorum

VI. Alia sancti Gregorii papae I decreta.

Gregorius, gratia Dei episcopus, his decretis subscripsit, et confirmaverunt episcopi et presbyteri numero LVIII.

Gregorius sanctissimus apostolicus papa, ante corpus beatissimi Petri in synodo residens dixit: Hinc maxime nimium dolens et ingemiscens dico, quia aliquot ex Christianis in Occidentis partibus constitutos audio temere contra catholicam fidem **1293** et Patrum statuta agere, ita ut consecratas feminas ducere praesumant mulieres, et propinquas conjugio sortiantur. Quod opportunum est spiritali amputare mucrone, atque, si vestrae placet sanctitati, radicitus evellere, ne seges boni agricolae, iniquorum mixta horrentibus frutetis, sordescat. Sanctissimi episcopi seu venerabiles presbyteri responderunt: Vere cognoscimus gratia

sancti Spiritus cor apostolatus vestri succensum, ut tantae miseriae squalorem a fidelium mentibus detergatis. Post hanc omnium consonam responsionem, Gregorius apostolicus papa ante corpus memoratum venerabile Christi apostolorum principis, inferendo sententiam dixit:

I. Si quis presbyterum in conjugium duxerit, anathema sit.

II. Si quis presbyter vel diaconus duxerit uxorem anathema sit.

III. Si quis monacham, quam Dei ancillam appellant, in conjugium duxerit, anathema sit.

IV. Si quis commatrem spiritalem duxerit in conjugium, anathema sit.

V. Si quis fratris uxorem duxerit in conjugium, anathema sit.

VI. Si quis neptem duxerit in conjugium, anathema sit.

VII. Si quis novercam aut nurum suam duxerit in conjugium, anathema sit.

VIII. Si quis consobrinam duxerit in conjugium, anathema sit.

IX. Si quis de propria cognatione, in qua cognatas habuit, duxerit in uxorem, anathema sit.

X. Si quis virginem rapuerit vel furatus fuerit eam, cum sibi consentientibus anathema sit.

XI. Si quis virginem quam sibi non desponsaverit rapuerit vel furatus fuerit in uxorem, una cum sibi faventibus anathema sit.

XII. Si quis hariolos, aruspices vel incantatores observaverit, aut filateriis [*Forte* phylacteriis] usus fuerit, anathema sit.

XIII. Si quis in quamlibet partem praecepta ante emissa apostolicae Ecclesiae de cameris et locis diversis temeraverit, et non in omnibus observaverit, anathema sit.

XIV. Si quis homicidium fecerit, agat poenitentiam decem annis.

XV. Si quis in scelere permanserit, anathema sit.

XVI. Si quis ex clericis laxaverit coronam, anathema sit.

XVII. Et responderunt omnes per singula capitula tertio: anathema sit.

Subscriptio beati Gregorii papae.

Gregorius sanctae catholicae atque apostolicae Romanae Ecclesiae, huic constituto a vobis promulgato subscripsi. Agnellus episcopus civitatis Ferentis huic constituto a nobis promulgato subscripsit. Et caeteri subscripserunt. Valet.

**294 VII. *Concilium Romanum III, sive
Lateranense, tempore sancti Gregorii papae I,
in quo anno Domini 601 pro monachis sequens
constitutum edidit.***

Gregorius episcopus, servus servorum Dei omnibus episcopis.

Quam sit necessarium monasteriorum quieti prospicere, et de eorum perpetua securitate tractare, anteactum nos officium, quod in regimine monasterii exhibuimus, informat. Et quia in plurimis monasteriis multa a praesulibus praejudicia atque gravamina monachos pertulisse cognovimus, oportet ut fraternitatis vestrae provisio eorum de futuro quietem salubri ordinatione disponat, quatenus conversantes illic in Dei servitio, ipsius quoque gratia suffragante, mente libera perseverent. Sed ne ex ea quae magis emendanda est consuetudine, quisquam monachis quidquam molestiae praesumat inferre, necesse est ut haec quae inferius enumerare curavimus ita fraternitatis studio episcopi debeant custodire, ut ex eis non possit ulterius inferendae inquietudinis occasio reperiri. Interdicimus igitur, in nomine Domini nostri Jesu Christi, et ex auctoritate beati Petri apostolorum principis, cujus vice huic Ecclesiae praesidemus, prohibemus, ut nullus episcoporum aut saecularium ultra praesumat de redditibus, rebus, vel chartis monasteriorum, vel de cellis, vel villis quae ad ea pertinent, quocunque modo, [seu] qualibet occasione minuere, vel dolos, vel immissiones aliquas facere. Si qua causa forte inter terram venientem ad partem suarum Ecclesiarum et monasteriorum evenerit, et pacifice non potuit [potuerit] ordinari, apud electos abbates et alios patres

timentes Dominum, sine voluntaria dilatione, mediis sacrosanctis Evangeliiis finiatur. (**Vide lib. VIII, epist. 5.**)

Defuncto autem abbate cujusque congregationis, non extraneus eligatur, nisi de eadem congregatione, quem sibi propria voluntate concors fratrum societas elegerit; et qui electus fuerit, sine dolo vel venalitate aliqua ordinetur. Quod si aptam inter se personam invenire nequeant, solerter sibi curent de aliis monasteriis similiter ordinandum. Neque constituto abbate quaecunque persona qualibet occasione praeponatur, nisi forte exstantibus (quod absit) criminibus, quae sacri canones punire monstrantur.

Pariter autem custodiendum est ut, invito abbate, ad ordinanda alia monasteria, aut ad ordines sacros, vel clericatus officium, tolli exinde monachi non debeant .

Descriptiones quoque rerum et chartarum monasterii ab episcopo ecclesiasticas fieri omnino vetamus [denegamus]; sed si quando res exigit, abbas loci cum aliis fratribus causas [notitiam] rerum inventarum faciat, et eorum consilio et iudicio finiantur [concilia sine praeiudicio finiat]. **1295** Obeunte quoque abbate, episcopus in describendis providendisque rebus monasterii acquisitis, vel datis perquirendis [acquirendisve] nullatenus se permisceat. Missas quoque publicas ab eo in coenobio fieri omnino prohibemus, ne in servorum Dei recessibus et eorum receptaculis ulla popularis [popularibus corruentibus] praebeatur occasio conventus, vel mulierum fiat novus introitus, quod omnino nec expedit animabus eorum; neque audeat ibi cathedram collocare, vel quantamlibet [quamlibet] potestatem habere imperandi, nec aliquam ordinationem

quamvis levissimam faciendi, nisi ab abbate loci fuerit rogatus, quatenus monachi semper maneant in abbatum suorum potestate, nullumque monachum sine testimonio vel concessione abbatis in aliqua ecclesia teneat, vel ad aliquem promoveat honorem.

Hanc ergo scriptorum nostrorum paginam omni futuro tempore ab omnibus episcopis firmam statuimus illibatamque servari, ut et suae Ecclesiae juvante Domino tantummodo contenti [sint], et monasteria ecclesiasticis conditionibus seu angariis, vel quibuslibet obsequiis saecularibus nullo modo subjaceant, nullis canonicis juribus [curis] deserviant, sed remotis vexationibus in [ac] cunctis gravaminibus diurnum [divinum] opus cum summa animi devotione perficiant.

Universi episcopi respondere [presbyteri et diaconi dixerunt]: Libertati monachorum congaudemus, et quae nunc de his statuit beatitudo vestra firmamus.

Subscriptiones.

Gregorius episcopus catholicae et apostolicae Romanae Ecclesiae huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Agnellus episcopus sanctae Ecclesiae Ferentinensis huic constituto a vobis promulgato subscripsi. Humilis [Joannes humilis] episcopus Belitrensis [Veliternensis] huic constituto a vobis promulgato subscripsi.

Et sic alii omnes episcopi, numero viginti; quatuordecim presbyteri, et diaconi quatuor, die nonas Aprilis, indictione 4 [alias, 3]

.

1296 *Concilium Romanum IV, sub Gregorio papa I.*

In causa Andreae monachi impostoris et falsarii, celebratum anno Domini 601.

Concilium. In hoc concilio damnatus est Andreas, Graecus homo sub monachali habitu degens apud basilicam sancti Pauli, detectus impostor atque falsarius. Qua de re plura Gregorius lib. IX, epist. 69 (**Nunc epist. 74 lib. XI**), ad Eusebium Thessalonicensem episcopum.

VIII. De causa Maximi praevaricatoris, ejusque satisfactione et poenitentia.

Levatus est Maximus praesumptor in Dalmatia contra votum domini papae Gregorii, a militibus, per indictionem 11, et in contumacia vel praesumptione fuit annis VII. Post haec, post castigationem et flagella beatissimi atque apostolici papae Gregorii, egressus Dalmatias venit in civitatem Ravennatem

ad beatissimum Marinianum archiepiscopum, et jactavit se tensus intra civitatem in media silice, clamans et dicens: *Peccavi Deo, et beatissimo papae Gregorio*. Et acta poenitentia per tres horas, cucurrit exarchus Callinicus, Castorius chartularius Ecclesiae Romanae cum archiepiscopo Mariniano, et elevatus, coepit ampliorem poenitentiam coram eis agere. Tunc duxit eum ad sanctum corpus beati Apollinaris, et juravit de omnibus quae adversus eum dicta de mulieribus vel ex schismate simoniaco fuerant mistum se non esse. Tunc revertens Castorius chartularius adduxit secum diaconum ejusdem Maximi, nomine Stephanum relatorem omnium quae a Maximo satisfacta essent. Tunc motus ad misericordiam beatissimus papa Gregorius, direxit pallium ad confirmationem ejusdem episcopi, id est VII Kalend. Septembris, indictione secunda.

1297 IX. *Testandi facultas Probo Sancti- Andreae abbati concessa.*

In nomine Domini Dei Salvatoris nostri Jesu Christi, imp. d. n. m. Mauricio Tiberio pp. Aug., anno 13, eodemque don. cons. anno 11, sub diem tertium nonarum Octob., indictione 4, praesidente beatissimo et apostolico papa Gregorio, atque considentibus reverendissimis Menna episcopo Telesino, Basilio Capuano, Constantio Numentano, Montano Sabinense, Victore Fausanense, Joanne presbytero tituli sanctorum Gervasii et Protasii, Deusdedit presbytero tituli sanctorum Joannis et Pauli, Andromacho presbytero tituli Eudoxiae,

Rustico presbytero tituli sanctae Susannae, Vibulo presbytero tituli sancti Marcelli, Probino presbytero tituli sancti Cyriaci, Joanne presbytero tituli sanctorum Joannis et Pauli, Agapito presbytero tituli Eudoxiae, Felice presbytero tituli sanctae Sabinae, Gratoso presbytero tituli sanctorum Nerei et Achillei, Bonifacio presbytero tituli sancti Sixti. Astantibus etiam diaconis et clero, Paterius Secundicerius dixit: Probus abbas monasterii sanctorum Andreae et Luciae, vestris, si praecipitis, desiderat aspectibus praesentari. Gregorius episcopus sanctae Ecclesiae catholicae urbis Romae dixit: Veniat. Cumque ingressus fuisset, dixit: Cur adesse volueris fateri te convenit. Probus abbas dixit: Petitionem prae manibus habeo. Postulo a beatitudine domini mei ut eam suscipi et vobis relegi jubeatis. Gregorius dixit: Fiat. Quae cum suscepta fuisset, Paterius in his recitavit: In nomine Domini Dei nostri Jesu Christi, imperante **1298** domno Mauricio Tiberio piissimo August., anno 14, post consulatum ejusdem domini nostri 13, die tertio Kalend. Octobris, indictione quarta. Ea quae nunc beatitudini vestrae intimare desidero olim domino meo bene comperta sunt, vestramque mihi conscientiam testem esse scio quae suggero, quoniam dum ante hos annos ex laico ad religiosum migrassem officium, disposueram in cellula mea super me solitarius habitare, ibique ipsis paucis diebus qui supersunt vitam transigere: propter quod nec aliquid de substantiola mea ante ordinavi sive disposui, sciens tam ab intestato quam ex testamento filium mihi posse succedere. Quadam autem die, dum inter alios ad obsequia domini mei fuissem ingressus, subito atque inopinato introire in monasterium, atque ut onera abbatis debuissim suscipere praecepistis. Statimque surgentes, non indulto ad deliberandum vel tractandum mihi

spatio, ad monasterium jam cum monachis ambulare coactus sum. Unde quia nihil antea quod de substantiola mea occurrit potui ordinare; idcirco lacrymabiliter supplico, ut, concessa per constitutionem vestri decreti licentia, fas mihi sit de omnibus rebus meis voluntatem meam disponere, quatenus nec mihi obedientia mea officiat, nec filio pauperi possit esse damnosa. Nam cunctis notum est quia illos legalis sanctie quidquam de substantia sua prohibet, postquam monasterium ingressi fuerint, ordinare, quibus disponendarum rerum suarum suppetit ante licentia, non autem eos quos ad hoc quod nunquam tractaverant praepositorum suorum parere cogit instantia. Quia sicut legis voluntas hoc ex deliberatione facientibus contradicit, ita eis qui compelluntur a maiore succurrit. Hanc autem suggestionem supplicationemque meam Aemiliano **1299** notario sanctae Ecclesiae Romanae noto meo scribendam dictavi, eique propria manu ego Probus servus vester subscripsi, et vobis beatissimo domno meo Gregorio papae porrexī. Ego Probus servus vester huic petitioni a me oblatae subscripsi. Gregorius dixit: Postquam textus oblatae petitionis nobis innotuit, Probus abbas paulisper abscedat, ut de his quae petit cum fratribus filiisque nostris quid statuendum sit deliberare possimus. Quo recedente, postquam diu de ejus petitione tractatum est, dixit: Probus abbas, quem abesse paululum feceramus, rursus adveniat, ut ea quae nobis cum fratribus filiisque nostris in commune visa sunt censeamus. Cumque praesentatus fuisset, dixit: Ubi veritas cum ratione concordat, desideria petentis implere non minus justum est quam benignum. Perpensa igitur serie a te petitionis oblatae, omnia quae in ea locutus es, ita esse recolimus. Neque enim vel in nostram unquam antea cogitationem ascenderat, ut in quocunque monasterio abbatis

tibi curam debuissimus injungere. Sed quodam die, dum de ordinando monasterio cui praeesse dignosceris cum nostris filiis tractaremus, atque diu aptam personam huic officio quaereremus, ex improvise te ingrediente, cordi nostro et eorum qui nobiscum ad tractandum aderant subito natum est ut te illic abbatem Deo propitio constituere deberemus. Quod quia renitenti tibi constat impositum, et voluntatis tuae rigorem vix nostrae potuerunt adhortationes inflectere, necesse fuit, ne forte habere potuisses post spatium redeundi, ut jam ordinatum abbatem ad ipsum te monasterium, cujus nec monachus fuisti, antea mitteremus. Ne ergo haec obedientia vel dilectioni tuae tristitiam vel aliis possit inferre jacturam, universas res tuas alienandi, vel ut volueris disponendi liberam tibi per hujus constituti nostri tribuimus statuta licentiam. Per quam eam te in disponendis eis ut tibi placuerit habere noveris facultatem, quam habere poteras antequam monasterium introires. Nec quidquam tibi abbatis officium, quod, sicut dictum est, repente ac invitatus nosceris suscepisse, formides obsistere, quia ut in ordinandis disponendisque rebus tuis non haberes licentiam, dilectionem tuam ne post se rediret nostra, ut diximus, coegit instantia. Proinde ne qua te dubium faciat de his quae volueris ordinare suspicio, nullum unquam Ecclesiae nostrae vel monasterii tui, sive quolibet nomine alio ex monachicae conversionis statu vel abbatis officio, quocunque ingenio, vel cujuslibet excusationis specie, contra praesentis seriem constituti venire posse **1300** decernimus; sed tanquam si ingressus monasterium non fuisses, ita omnia quae de universa facultate tua ordinaveris, disposuerisve, illibata et sine aliqua. Deo auctore, statuimus refragatione servanda .

*X. Promissio cujusdam episcopi, haeresim
suam anathematizantis, quam solvi fecit in
nomine domini imp. Constantinopoli, sub die 10
mensis Februar., indict. 5.*

Quoties cordis oculus nube erroris obductus supernae illustrationis lumine fit serenus, magna cautela nitendum est ne latenter auctor schismatis irruat, et ab unitatis radice eos qui ad eam reversi fuerant telo iterum erroris abscindat. Et ideo ego ille civitatis illius episcopus, comperto divisionis laqueo quo tenebar, diutina mecum cogitatione pertractans, prona et spontanea voluntate ad unitatem sedis apostolicae divina gratia duce reversus sum. Et ne non pura mente seu simulate reversus existimer, sub mei ordinis casu spondeo, et anathematis obligatione, atque promitto tibi, et per te sancto Petro apostolorum principi, atque ejus vicario beatissimo Gregorio, vel successoribus ipsius, me nunquam quorumlibet suasionibus vel quocunque alio modo ad schisma, de quo Redemptoris nostri misericordia liberante ereptus sum, reversurum, sed semper me in unitate sanctae Ecclesiae catholicae et communione Romani pontificis per omnia permansurum. Unde jurans dico per Deum omnipotentem, et haec sancta quatuor Evangelia, quae in manibus meis teneo, et salutem geniumque illustrium dominorum nostrorum rempublicam gubernantium, me in unitate, sicut dixi, Ecclesiae catholicae, ad quam Deo propitio sum reversus, et communione Romani pontificis semper et sine dubio permanere. Quod si, quod absit, aliqua excusatione vel

argumento ab hac me unitate divisero, perjurii reatum incurrens, aeternae poenae obligatus inveniar, et cum auctore schismatis habeam in futuro saeculo portionem. Hanc autem confessionis promissionisque meae chartulam notario meo, cum consensu presbyterorum et diaconorum atque clericorum qui, me in hac unitate obligantes, in suprascriptis omnibus prona simul voluntate secuti atque propriis manibus subscripturi sunt, scribendam dictavi, et propria manu subscribens tibi tradidi. Acta in loco illo, die et consulibus suprascriptis. *Subscriptio episcopi illius.* Ego ille episcopus civitatis illius huic confessioni **1301** promissionique meae, praestito de conservandis suprascriptis omnibus sacramento, subscripsi.

XI. Exemplum concessionis pallii.

Dilectissimo fratri Petro Gregorius. Omni convenire novimus rationi ut eos amictu pallii decoremus quos in illis civitatibus, divina inspirante misericordia, sacerdotii honor illuminat, in quibus hoc etiam ab illis qui praeteritis temporibus pontifices fieri meruerunt, et ab apostolica sede constat esse indultum. Ideoque charitati tuae usum pallii, sicut decessores tui habuisse noscuntur, praesenti auctoritate concedimus, atque ea omnia circa honoris tui privilegium volumus permanere quae anterioribus temporibus Ecclesiae tuae constat esse servata, ut nihil prorsus de privilegiis ejus doleas diminutum. *Et subscriptio domini papae.* Deus te incolumem custodiat. Datum X Kalend. Octob., imperante domno Justino [Al. Justiniano] August. *Et subscripsit domnus papa.*

XII. *De Phoca coronato, et Mauricio interfecto cum filiis suis.*

In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi, per indictionem sextam, die 23 mensis Novembris, temporibus domini et beatissimi papae Gregorii, coronatus est Phocas, et Leontia Augusta septimo in palatio, quod dicitur Secundianas, et occisus est Mauricius imperator **1302** cum omnibus filiis suis masculis, id est Theodosio jam coronato, Tiberio, Petro, Paulo et Justiniano, simul et Petro fratre suprascripti Mauricii Augusti. Sed et aliqui procerum qui ei cohaerebant, id est Constantius patricius et curator, et Placidus, sed et Georgius notarius principis. Venit autem icona suprascriptorum Phocae et Leontiae Augustorum Romam VII Kal. Maii, et acclamatum est eis in lateranis in basilica Julii ab omni clero vel senatu. Exaudi, Christe: Phocae Augusto et Leontiae Augustae vita. Tunc jussit ipsam iconam dominus beatissimus et apostolicus Gregorius papa reponi in oratorio sancti Caesaris martyris intra palatium. (**Joan. Diac., lib. IV, c. 20.**)

XIII. *Fragmenta epistolarum quas Gratianus sancto Gregorio tribuit.*

Gregorius Augustino Anglorum episcopo.

Denique sacerdotes et diaconi (**Dist. 4, can. 6**), et reliqui omnes quos ecclesiastici gradus dignitas exornat, a Quinquagesima propositum jejunandi suscipiant, quo et aliquid ad pensum sanctae institutionis adjiciant et eorum qui in laicali ordine consistunt observantiam, sicut loco, ita religione praecellant.

De ipsa vero die Dominica haesitamus quidnam dicendum sit, cum omnes laici et saeculares illa die plus solito caeteris diebus accuratius cibos carnum appetant; et nisi nova quadam aviditate usque ad mediam noctem se ingurgitent, **1303** non aliter se hujus sacri temporis observationem suscipere putant. Quod utique non rationi, sed voluptati, imo cuidam mentis caecitati ascribendum est; unde nec a tali consuetudine averti possunt, et ideo cum venia suo ingenio relinquendi sunt, ne forte pejores existant, si a tali consuetudine prohibeantur. Ut enim ait Salomon: *Qui multum emungit, elicit sanguinem* (**Prov. XXX, 33**).

Et post pauca.

Par autem est ut quibus diebus a carne animalium abstinemus, ab omnibus quoque quae sementinam carnis trahunt originem, jejunemus, lacte videlicet, caseo, et ovis.

Et post pauca.

Caeterum piscium jus ita Christiano relinquitur, ut hoc ei infirmitatis solatium, non luxuriae pariat incendium. Denique qui a carne abstinet, nequaquam sumptuosiora marinarum belluarum convivia praeparet.

Vinum quoque ita bibere permittitur, ut ebrietatem omnino fugiamus, alioqui restat ut omnia quae corpori libent similiter faciamus.

De moribus, vita et morte Agapiti primi papae.

(Ex vetusto Codice Registri sancti Gregorii papae in bibliotheca Vaticana asservato.)

Agapitus papa vas catholicum, Evangelii tuba, praeco justitiae, sacra altaris sedisque **1304** velamina sacrilegis Anthimi infecta fabulis suis catholicis precibus eluit (**De consecr. dist. 1, c. 23**).

Fragmentum epistolae laudatum a Joan.

Diacono lib. II, c. 16.

Multos ex ecclesiastica seu saeculari militia novimus ad omnipotentis Dei servitium festinare, ut ab humana servitute liberi, in divino servitio videantur familiariter in monasteriis conversari. Quos si passim dimittimus, omnibus fugiendi ecclesiastici vel saecularis juris dominium occasionem praebemus. Si vero festinantes ad omnipotentis Dei servitium incaute retinemus, illi invenimus negare quaedam qui dedit omnia. Unde necesse est ut quisquis ex juris ecclesiastici vel

saecularis militiae servitute ad Dei servitium converti desiderat, probetur prius in laico habitu constitutus; et si mores ejus atque conversatio bono desiderio illius testimonium ferant, absque ulla retractatione, servire in monasterio omnipotenti Deo permittatur, ut ab humano servitio liber recedat, qui in divino obsequio districtiorem subire appetit servitutem. Si autem et in monachico habitu secundum Patrum regulas irreprehensibiliter fuerit conversatus, post praefixa sacris canonibus tempora, licenter jam ad quodlibet ecclesiasticum officium provehatur, si tamen illis non fuerit criminibus maculatus quae in Testamento Veteri morte multantur.

EPISTOLARUM SANCTI GREGORII VARIAE TABULAE.

EPISTOLARUM ORDO RESTITUTUS ARGUMENTIS DEMONSTRATUR.

Hic primum agemus de Epistolis unicuique libro restitutis, postea de amotis; deinde si quae fuerint transpositae intra eundem librum, ut ad proprium locum revocarentur, indicabimus. Si vero, dum breves esse laboramus, obscuros quandoque fieri contingat, legendae sunt ipsae Epistolae, debito, ut putamus, ordini redditae.

LIBER I. INDICTIONE IX.

I. Nonae indictioni tres epistolas restituimus.

1. Ex libro ultimo, indictione VII, decimam octavam epistolam, quae nunc est hujus libri decima. Cum scripta est haec epistola vivebat Petrus, Terracinensis episcopus, cujus meminit. Eum undecimae indictionis initio mortuum fuisse probant epistolae decima tertia et decima quarta indictionis XI. Quod autem ad librum I pertineat haec epistola, eruitur ex ejusdem libri ep. 35, quam si cum ipsa conferas, posterius fuisse scriptam non dubitabis.

2. Ex Baluzii Miscellaneorum tomo quinto, pag. 469, epistolam Petro subdiacono inscriptam, quam nondum typis excusam primus edidit ipse vir clarissimus Stephanus Baluzius. Sic incipit haec epistola, quae nunc est trigesima sexta libri primi, *Pergenti tibi*, etc. Ipsius meminit sanctus Gregorius in epistola olim septuagesima, nunc septuagesima secunda libri primi, dataque est XVII Kalend. Aprilis: igitur praemittenda epistolae olim quadragesimae secundae, nunc quadragesimae quartae, post Paschalem festivitatem scriptae.

3. Ex lib. olim X, quinta indictione, epistolam quadragesimam quartam. Commotus Gennadii fama Droculfus, ex hostibus ad ipsum confugit. Gennadii victorias bellicamque illius gloriam in Epistolis indictione nona datis celebrat sanctus Gregorius:

in posterioribus nunquam; imo post indictionis decimae quintae initium nulla Gennadii mentio. Ipsius, indictione tertia, successor Innocentius legitur, epistola olim trigesima septima et trigesima octava, nunc vero trigesima octava et trigesima nona. Ergo haec epistola remanere non debuit in indictione quinta, sed indictio nona ipsi magis convenit.

II. A nona indictione epistolam nullam amovemus.

III. In nona indictione epistolas duas ad proprium locum revocamus.

1. Decimae nonae decimam jungimus, quia in utraque eadem prorsus tum Natali episcopo, tum Honorato archidiacono, simul ab illis praestanda mandantur.
2. Septuagesimam octavam postponimus septuagesimae nonae, quam a septuagesima sexta et septuagesima septima in eandem ac ipsa rem scriptis non bene dividebat.

LIBER II. INDICTIONE X.

I. *Decimae indictioni reddimus epistolas quindecim.*

1. Ex lib. ultimo septima indictione epistolam vigesimam primam, quae nunc est tertia libri hujus. Hac quippe in epistola sanctus Gregorius indicat bellum tunc fuisse Romanos inter et Ariulphum, Langobardorum apud Spoletum ducem. Quod referendum esse ad indictionem decimam fere constat ex epistola olim trigesima secunda, nunc quadragesima sexta ejusdem indictionis scripta ad Joannem, episcopum Ravennatem. Praeterea in ms. cod. Colb. veteri, et in Collectione Pauli Diaconi manuscripta, huic epistolae appositum legimus: *V Kal. Octob., ind. X.*

2. Ex eodem lib., septima indictione, decimam nonam, quae nunc est hujus libri quarta: quia nimirum data est III Nonas Octobr. indictionis decimae in Colbert. veteri.

3. Ex hac septima indictione decimam, quae nunc est hujus libri quinta; quod in Collectione Pauli legatur data III Non. Octobr., indictione X.

4. Ex lib. olim quarto, decima tertia indictione, septimam et octavam, quas vigesimam secundam et vigesimam tertiam hujus libri invenies. Ut autem haec mutatio fieret, id in causa fuit. Prius haud dubie electus est Joannes in episcopum primae Justinianae, quam adversus Hadrianum, episcopum Ecclesiae suae suffraganeum, sententiam tulerit. Prius ergo scriptae sunt decimae tertiae indictionis epistolae olim septima et octava, de unanimi Joannis electione, quam sexta, septima, et trigesima octava undecimae indictionis, in quibus de Joannis adversus Hadrianum sententia disseritur.

5. Ex libro olim XII, septima indictione, vigesimam, quae nunc est hujus libri vigesima octava. In Collectione enim Pauli Diaconi, aliisve manuscriptis data est XIV Kal. Junii, ind. X. De Stephano, ad quem scripta est, Siciliae chartulario, agitur paulo post in epist. tertia lib. III, indict. XI.

6. Ex eadem septima indictione vigesimam secundam, libri hujus vigesimam nonam effecimus: quia in Colb. veteri data est XIV Kal. Junii, ind. X. Praeterea, ut jam advertimus, tunc bellum adversus Romanos Ariulfus agebat. Vide indictionis decimae epistolam olim trigesimam secundam, nunc quadragesimam sextam ad Joan., episcopum Ravennatem.

7. Ex septima adhuc indictione vigesimam tertiam et vigesimam quartam nunc trigesimam et trigesimam primam libri secundi, quia eodem tempore scriptas quo decimae indictionis epistola olim vigesima secunda, nunc trigesima quinta, legenti non erit obscurum.

8. Ex eadem indictione trigesimam, quae nunc est libri secundi trigesima secunda. Decima indictione datam eam fuisse ex contextu liquet: *Pensiones*, inquit ad Petrum sanctus Gregorius, *nonae et decimae indictionis, quas exegisti, et rationes omnes pariter deporta. Stude, si Deo placuerit, ut in hanc urbem ante natalem beati Cypriani transeas*. Praeterea legitur in Collectione Pauli Diaconi data III Nonas Junii indictionis decimae.

9. Ex septima insuper indictione vigesimam sextam, nunc trigesimam quartam laudati libri. Scripta est non multo post trigesimam, de quo mox diximus. In hac enim trigesima Petro subdiacono dolorem suum de praecipiti Maximiani episcopi

sententia sic aperit: *Aegre tamen tuli quod domnum Eusebium* (abbatem ad quem postmodum decimae indictionis epistolam olim vigesimam quartam, nunc trigesimam sextam dedit) *excommunicavit Unde necesse est ut eidem domno episcopo secrete dicas, quatenus in proferendis sententiis praeceps non sit.*

10. Ex libro olim quarto decima tertia indictione quadragesimam primam et quadragesimam tertiam, quae nunc sunt libri secundi quadragesima secunda et quadragesima prima. Ex quo Leontius Ariminensis Ecclesiae administrationem suscepit, de qua agunt indictionis undecimae epistola vigesima quarta et vigesima quinta, jam non Arimini sed Romae debebat Castorius. Vide ibidem, et indictionis decimae epistolam olim vigesimam secundam, nunc trigesimam quintam. Igitur sub decimae indictionis finem scripta est quadragesima tertia haec epistola olim indictioni XIII perperam data, ex qua liquet Castorium adhuc Ariminensem Ecclesiam rexisse. Eodem tempore in eandem rem data est quadragesima prima ad Luminosum abbatem.

11. Ex septima indictione vigesimam septimam, nunc libri secundi quinquagesimam tertiam ad Honoratum. Honorato successit in legatione Constantinopolitana Sabinianus, indictione undecima. Vide epistolam olim quinquagesimam primam libri III, nunc quinquagesimam secundam. Haec igitur quam a septima indictione avocamus, ad decimam indictionem revocanda est: vix enim ante finitam indictionem nonam Constantinopolim Honoratus advenerat.

12. Ex mss. codd. epistolam sancti Liciniani episcopi ad sanctum Gregorium sub decima indictione

locamus. *Scrpsisti*, inquit Licinianus, *de trina tinctione* (Leandro Hispalensi, indictione nona, mense Maio, epistolam olim quadragesimam primam, nunc quadragesimam tertiam) *in qua epistola memorans displicuisse vobis illud opus, sed hoc salubriori consilio statuisset, ut in librorum ductu eas transponeres . . . Dignetur ergo beatitudo vestra opus ipsum de libro sancti Job transmittere.* Opus illud ad sanctum Leandrum Hispalensem missum legimus indictione decima tertia, epistola olim quadragesima sexta, nunc quadragesima nona. Ex quibus conjicimus epistolam hanc, quae meminit Gregorianae epistolae, nona indictione desinente scriptae, non ante decimam indictionem fuisse datam, et longe ante duodecimam, qua missos in Hispaniam libros Moraliū pene constat,

II. *A decima indictione nullam amovemus epistolam.*

III. *In decima indictione epistolas quatuor ad propria loca revocamus.*

1. Decimam tertiam ad Paulinum legenti, certum erit praeponendam illi epistolam ad Maximianum, quae in editis est vigesima sexta, in manuscriptis vero trigesima octava.

2. Vigesima secundam ad Joannem Ravennatem mense Julio datam, vigesimae tertiae ad Justinum praetorem III Nonas Junii datae postponimus.

3. Trigesima tertia apud Gussanvill. et in manuscriptis data est mense Augusto, indictione decima: trigesima nona vero apud eosdem data legitur X Kal. Augusti. Haec igitur praemittenda fuit alteri.

4. Trigesima octava ad Joannem Squillacinum, vigesimae septimae ad Crotonenses fuit praeponenda, ut in mss. codd. Norm. Anglic., etc. In editis sic mendose incipit: *Obitum Paulini Taurian.*, etc., legendum ut in Vaticanis manuscriptis, *Obitum antistitis Crotoniensis*, etc. Ad Paulinum Taurianensem scripsit sanctus Gregorius diu postea, scilicet indictione secunda, epistolam olim quadragesimam septimam, nunc quadragesimam octavam; ipsoque mortuo, Taurianensis Ecclesiae visitationem injuxit Venerio, Vibonensi episcopo, epistola olim decima octava indictionis sextae, nunc tertiae decima septima.

LIBER III. INDICTIONE XI.

I. *Undecimae indictioni epistolas duas reddimus.*

1. Ex decima quarta indictione quadragesimam quartam, seu quae eadem est, ex libro olim VII, secunda indictione, quadragesimam nonam; estque nunc libri tertii trigesima septima, tum quod in Colbertino veteri data est mense Maio, indictione undecima, ut etiam legitur in editis indictionis

secundae epistola quadragesima nona, tum quod verosimile non est, sanctissimum pontificem piam testamenti dispositionem Pelagio decessori suo commendatam, non ante quintum episcopatus sui annum adimpleri curasse.

2. Ex secunda indictione septuagesimam sextam, quae nunc est hujus libri tertii sexagesima quarta. Sane Chrysanthum, Spoletanum episcopum, Mevaniensis Ecclesiae visitatorem eodem fere tempore instituit sanctus Gregorius, quo *res et utilitates* ejusdem Ecclesiae Honorato commisit procurandas indictione nona, epistola olim septuagesima octava, nunc quadragesima prima; atqui duobus post annis data est ad Chrysanthum epistola haec, olim septuagesima sexta, indictionis secundae, quae sic incipit: *Ante biennium fraternitati tuae Vivaniensis (lege Mevaniensis) Ecclesiae deputaveramus officium*. Reddenda igitur fuit undecimae indictioni.

II. *Ab undecima indictione epistolam sexagesimam quartam amovemus, eamque indictioni duodecimae reddimus.*

Ratio hujus translationis infra exponetur, ubi de indictione duodecima.

III. *In undecima indictione epistolas quatuor ad propria loca revocamus.*

1. Quadragesima secunda jungenda omnino quadragesimae in eandem rem scriptae; huic vero praemittenda quadragesima prima, ut advertit Gussanvillaeus.

2. Quinquagesimae primae et quinquagesimae secundae subjungenda sexagesima sexta: in hac enim ut in illis Sabinianus, diaconus, Constantinopolim venicus commendatur.

3. Sexagesima prima Fortunato gratulatur Gregorius, quod a Neapolitanis civibus in episcopum susceptus sit. Igitur praemittenda quinquagesimae nonae, quae ipsum in episcopatu constitutum supponit; et quidem in manuscriptis codicibus praecedit.

4. Sexagesimam quintam sexagesimae secundae sociari expedit quasi libellum commonitorium; idque prius observarat Gussanvillaeus.

LIBER IV. INDICTIONE XII.

I. *Duodecimae indictioni epistolas tres reddimus.*

1. Ex decima tertia indictione quadragesimam, quae nunc est hic trigesima prima, et ex undecima indictione sexagesimam quartam, quae nunc hujus libri est trigesima secunda. Legenti

has epistolas planum fiet: 1° trigesimam primam praemittendam fuisse trigesimae secundae, in qua ipsius meminit sanctus Gregorius; 2° trigesimam secundam, in qua conqueritur de Joanne Constantinopolitano, ob presbyteros Isauriae male habitos, fuisse revocandam ad indictionem duodecimam. Etenim decima tertia indictione ante mensem Ianuarium Joannes, Constantinopolitanus patriarcha, jam Romano pontifici in causa presbyterorum Isauriae fecerat satis: *Scripta sanctitatis vestrae*, inquit sanctus Gregorius epistola indictionis decimae tertiae olim trigesima octava, nunc decima octava, data Kal. Ianuarii, *dulcissima atque suavissima de causa Joannis et Athanasii suscepi*, etc.

2. Ex lib. olim VII, prima indictione, primam, quae nunc est hic quadragesima septima. Nimirum scripta est ad Sabinianum Constantinopoli commorantem; at jam ab anno superiori indictione decima quinta, Sabinianus Constantinopoli redierat (vide hujus indictionis epistolas olim vigesimam tertiam, vigesimam quartam, vigesimam quintam, nunc vigesimam sextam, vigesimam septimam, vigesimam octavam); ipsique Anatolius successerat, ex epistolis olim vigesima septima et vigesima octava, nunc trigesima et trigesima prima. Ergo etiam ante indictionem decimam quintam scripta haec epistola. Porro eam indictioni duodecimae ideo tribuimus, quod in ea agatur de epistola sancti Gregorii vigesima ejusdem indictionis ad Maximum Salonitanum, quam ipse Maximus publice scindi paulo ante fecerat.

II. *A duodecima indictione epistolam nullam amovemus.*

III. *In eadem indictione epistolas quatuor propriis locis restituimus.*

1. In epistola ad Januarium, episcopum Caralitanum, olim decima, nunc octava, pium Theodosia Stephani quondam viri sui desiderium dilatione protrahere legitur. In epistola ad eundem Januarium, episc. Caralit., olim octava, nunc decima quinta desiderium illud compleri optare. Hanc igitur illa praecedere debuit.

2. Ad indictionem undecimam proxime accedere debet epistola olim decima quinta, si genuina sit appendix de causa Maximi praemissa olim libro VII, ind. I, nunc ad calcem rejecta n. 8. Illam proinde mense Septembri datam conjicimus, ac undecimae praemittimus, quae data est mense Octobri.

3. Epistolae olim vigesima tertia, vigesima quinta, vigesima sexta in eandem rem scriptae sunt, ex relatione Cyriaci et Felicis. Illas disjungebat epistola olim vigesima quarta, quae de aliis alia occasione negotiis agit, absque ullo temporis indicio. Illis omnibus praemittendam esse quae erat vigesima septima, qua nempe Felicem episcopum et Cyriacum abbatem in paganorum conversione laborantes commendat, patebit legenti.

LIBER V. INDICTIONE XIII.

I. *Decimae tertiae indictioni epistolas octo reddimus.*

1. Ex libro ultimo, septima indictione decimam quartam, nunc decimam sextam hujus libri. Observat Gussanvillaeus in aliquibus manuscriptis finem hujus epistolae talem esse: *Data XX Kal. Januar. ind. III.* At primo nunquam dicitur *XX Kalendas*. Deinde legendum *indictione XIII* sic ostendimus ex ipso epistolae contextu: *Sabinianus diaconus vestrae dulcissimae sanctitati curanda vulnera nostra aperiet*, etc. Domitianus vel Datianus ad quem haec epistola, imperatoris cognatus, Constantinopoli tunc degebat. Jam vero indictione prima Anatolius, diaconus, Constantinopoli Sabiniano successerat, qui indictione decima quinta Romam reversus legitur epistolis olim vicesima tertia, vicesima quarta, vicesima quinta, tricesima prima, nunc vicesima sexta, vicesima septima, vicesima, octava, trigesima quarta. Ergo Sabinianus Romam reversus indict. XV, tribus post annis, nimirum indict. III, minime poterat Constantinopoli, Domitiano Gregorii vel potius totius Italiae vulnera molestiasque aperire. Quod vero barbarorum gladiis afflictus Gregorius, Domitianum ut sibi compatiatur rogat, id decimam tertiam indictionem aperte innuit. Nam in epistola olim trigesima prima, nunc quadragesima ad Mauricium imperatorem data Kal. Januar., indictione XIII, Gregorius plagas quibus affligebatur enumerans, haec scribit: *De*

Romana civitate milites ablati sunt, et quidem alii ab hostibus occisi Post hoc plaga gravior fuit adventus Agilulphi, etc.

2. Ex eadem septima indictione duodecimam, nunc trigesimam primam ejusdem libri quinti. In quibusdam enim manuscriptis legitur data die duodecima Martii, indictione decima tertia. Certa est aliunde haec temporis nota, tum ex epistolis ad Childebertum, ad Brunichildem, et ad ipsum Candidum decimae quartae indictionis initio datis, tum ex ejusdem decimae quartae indictionis epistola quinquagesima secunda et sequentibus, ubi Candidus de quo, dissimulato ejus nomine, in laudata agitur epistola, jam in Gallias missus, regibus, episcopis, et Arigio, Massiliensis provinciae post Dynamium praefecto, commendatur.

3. Ex tertia indictione secundam, nunc libri quinti trigesimam, quia in Collectione Pauli Diaconi, aliisve manuscriptis data legitur mense Martio, indictione decima tertia.

4. Ex septima indictione decimam tertiam, nunc trigesimam secundam libri quinti. Aliquanto sane post Maximiani obitum tempore datam patebit legenti. Obiit autem Maximianus anno 594, ind. XIII. Baronius in notis ad Martyrologium Romanum, Wion in Ligno vitae, Mabillonius ad lib. I Joan. Diaconi de Vita S. Gregorii, § 33, et in Actis Sanctorum tom. I (pag. 408), Octavius Cajetanus Syracusanus apud Bollandianos, Maximianum die nona Junii demortuum asserunt; *quod ipsum sanctum eo die colant Syracusani ejus reliquiis gaudentes*. At illorum sententiae repugnare videtur sanctus Gregorius indictionis decimae tertiae epistola olim decima nona, nunc decima septima ad Cyprianum diaconum,

quae sic incipit: *Amarissimas tuae dilectionis epistolas de domni Maximiani obitu mense Novembri suscepi*. Quis enim credat Cyprianum de Maximiani sub Romana metropoli episcopi et Gregorio amicissimi obitu, non ante elapsos quinque menses ipsum S. Gregorium monuisse? Fortassis sancti Maximiani reliquiarum translationem die 10 Junii factam celebrant Syracusani.

5. Ex secunda indictione decimam quintam, nunc libri quinti tricesimam septimam. Si quidem in Collectione Pauli Diaconi, aliisve manuscriptis data est mense Junio, indict. XIII, neque verosimile est Theodosium jam undecima indictione sancti Martini abbatem (vide hujus ind. ep. 23) ad sex annos monasterii a decessore suo constructi dedicationem distulisse.

6. Ex secunda indictione quartam, nunc quadragesimam quintam hujusce libri quinti. Ad Severum exarchi Ravennae scholasticum scripta est decimae tertiae indictionis epistola olim vigesima nona, nunc trigesima sexta. Nondum finita indictione decima tertia Severo successit Andreas, ad quem decimae tertiae indictionis epistola, olim quadragesima quinta, nunc quadragesima octava, de Mariniani episcopi ordinatione. Hanc vero qua Castorius jam undecima indictione Ravennae degens commendatur, in ipso Andreae adventu scriptam censemus.

7. Ex secunda indictione nonagesimam quartam et nonagesimam quintam, nunc quadragesimam sextam et quadragesimam septimam libri quinti; Eodem tempore scriptae sunt; ab his enim verbis incipit nonagesima quinta: *Responsalium nostrorum relatione comperimus, quod*

pro amore unitatis Ecclesiae tantus vos divini zeli ardor accenderit. In nonagesima quarta vero legitur: *Qualiter vos contra Histricorum schisma, pro unitate Ecclesiae, amoris olim fervor accenderit, et multorum testificatione, et nostrorum modo plene relatione cognovimus.* In hac olim nonagesima quarta Castorius in Histriam missus Basilio commendatur. De Castorii reditu, et ad pacem jam inclinato Petri et Providentii Histriae episcoporum animo in decimae tertiae indictionis epistola, olim quadragesima nona, nunc quinquagesima prima data mense Augusto loquitur S. Gregorius. Ergo antecedere debuerunt geminae illae epistolae ex indict. II revocatae. Neque Castorium secunda indictione iterum in Histriam perrexisse cogites: nam Ravennae in Maximi Salonitani negotio tunc ipsum occupatum ostendunt indictionis ejusdem secundae, epistolae olim sexagesima nona, octogesima, octogesima prima; nunc sexagesima septima, sexagesima nona, octogesima; donec sanctum Gregorium adiit, ac de Maximi plenissima satisfactione testatus est. Vide indictionis secundae epistolam olim centesimam trigesimam, nunc centesimam vigesimam quintam ad Maximum, episc. Salonit.

8. Ex eadem indictione secunda removendam epistolam centesimam vigesimam secundam, olim centesimam vigesimam septimam ad Recharedum, jungendamque epistolae quadragesimae nonae hujusce libri quinti, olim quadragesimae sextae ad Leandrum, Hispalensem episcopum, censet Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hispanica. Nempe duas illas epistolas eodem tempore scriptas esse putat vir doctissimus, eo quod in utraque S. Gregorius meminerit Proбини presbyteri. Verum falsa nobis videtur (quod pace tanti

viri dixerim) conjectura haec. Nam in epistola ad Leandrum mentio fit Probini missi in Hispaniam, eoque pergentis: in altera vero Probini jam reducis: *Praeterea*, inquit sanctus Gregorius, *indico quia crevit de vestro opere in laudibus Dei hoc quod dilectissimo filio meo Probino presbytero narrante cognovi*. Qui narrabat Gregorio, Romae sane aut in vicinia tunc aderat, non in Hispania peregrinabatur.

Verisimilior est alia ejusdem eruditissimi scriptoris conjectura, epistolam quadragesimam sextam ad Leandrum, nunc quadragesimam nonam indictionis decimae tertiae citius scriptam fuisse. In ea enim Leandro significat libros Moraliū se ad ipsum per Probinum transmittere. At vix credi potest libros illos qui jam indictione nona absoluti erant, ut ex epistola quadragesima tertia hujus indictionis liquet, quosque jam Leandro destinabat sanctus Gregorius, indictione tantum decima tertia fuisse missos. Haec tamen ratio non sufficit ad hanc epistolam, quae in omnibus manuscriptis Registri per indictiones digesti, indictioni decimae tertiae tribuitur, loco suo movendam. Potuerunt enim adesse causae aliquae nobis nunc incognitae tardius mittendi libros illos.

II. *A decima tertia indictione epistolas septem amovemus.*

1. Sub indictione decima septimam, octavam, quadragesimam primam, quadragesimam tertiam reponimus. Sub indictione duodecima, quadragesimam; quibus autem ad id rationibus coacti fuerimus jam dictum est. Sub indictione decima quarta

quinguagesimam sextam et quinquagesimam septimam; rationes vero mutationis factae aperiemus cum de epistolarum indictionis XIV ordine disserendum erit.

2. Praeterea Gesta Romanae synodi, quae sub epistolae nomine quadragesimo quarto loco erant posita, ad calcem mittimus.

III. In decima tertia indictione epistolas undecim propriis locis restituimus.

1. Idem de Saturnino expresbytero, de Jobino diacono et abbate, et de tribus subdiaconis lapsis habent epistolae olim decima sexta et decima septima; quae posterior, ex plerisque manuscriptis, data est mense Septembri. Utraque igitur praemittenda epistolae olim quintae, datae mense Octobri, quae Saturninum gravius puniendum statuit; quod *a sacerdotii ordine dejectus, ad explendum ministerium sacerdotii praesumpsisset accedere.*

2. Quae ad Cyprianum diaconum scripta, olim erat decima nona, nunc decima septima, ad Cyprianum diaconum, in aliis editis sequitur epistolam scriptam mense Febuario; post mensem Decembrem tamen scripta non videtur: ejusdem enim Cypriani epistolae Maximiani obitum nuntianti respondet, quam mense Novembri suscepit Gregorius. Vide ipsam epist.

3. Epistolae olim trigesimae secundae trigesimam quartam in eandem rem scriptam jungimus: utrique vero praemittimus

trigesimam octavam, quae a trigesima nona disjungi non debet. Haec trigesimae secundae ad Mauricium imperatorem verba: *Ego autem Dominorum jussionibus obedientiam praebens, praedicto consacerdoti meo et dulciter scripsi et humiliter, ut ab hac inanis gloriae appetitione sese emendet admonui, ad epistolam*, etc.; et haec, inquam, trigesimam octavam spectant, in qua sic ad Joannem Gregorius: *Ante . . . ut a tali se praesumptione fraternitas vestra compesceret, non equidem scripto, sed nudo sermone curavi; et quia resecanda vulnera prius leni manu palpanda sunt: rogo, deprecor, et quanta possum dulcedine exposco*, etc. Data est Kal. Januarii haec trigesima octava, nunc decima octava epistola; aliis proinde multis mensibus Februario, Martio, Aprili, Maio datis, quibus in editis postponitur, est anteponenda.

4. Quadragesimam septimam ad nobiles Syracusanos non multo post decimam nonam ad Cyprianum diaconum datam fere initio indictionis suadet utriusque lectio. Hanc ideo epistolis mense Februario datis anteponimus.

5. Vigesima tertiam die decima tertia Februarii datam, decimae octavae die decimo octavo Februarii datae praemittimus. Eulogium et Anastasium patriarchas rogat Gregorius in epistola trigesima sexta, ut Joannis Constantinopolitani superbiam junctis animis insequantur. Idem a Gregorio Antiocheno non petit; quod nempe jam demortuus, Antiochenam sedem occupare desiisset. Porro Anastasio prius de sua in Antiochenam sedem restitutione post illius Gregorii obitum, gratulatus est sanctus Gregorius, quam ipsum adversus Joannis Constantinopolitani superbiam sollicitaret. Igitur trigesimam sextam praecedat illa trigesima septima de Anastasii reditu et redintegratione gratulatoria.

6. Quinquagesimam septimam Joanni, Corinthiorum episcopo, datam mense Augusto, quinquagesimae praemittendam duximus, tum quod in Norm. mss. praecedat, tum quod haec quinquagesima ejusdem mensis duodecimo die scripta, a quinquagesima secunda et quinquagesima tertia eodem duodecimo die datis atque in eadem negotia scriptis nullatenus sit separanda.

LIBER VI. INDICTIONE XIV.

I. Decimae quartae indictioni tres epistolas reddimus.

1. Ex decima tertia indictione quinquagesimam septimam, nunc hujus libri quinquagesimam primam. Non enim prius scriptam esse quam cum Augustinus in Galliam ad socios reversurus Roma proficisceretur, patet legenti. Jungenda igitur indictionis decimae quartae epistolis quas per Augustinum tum in Gallias, tum in Angliam misit sanctus Gregorius.

2. Ex libro olim IX, quarta indictione, septuagesimam tertiam, nunc sexagesimam secundam ejusdem libri sexti. Brundusinae Ecclesiae institutus fuerat visitator Petrus, episcopus Ilydruntinus, indictione decima quarta, epistola vigesima prima. Defuncto quovis episcopo, ut alius in demortui locum quantocius eligeretur, instare solebat sanctus Gregorius. Non ergo Brundusinam Ecclesiam in Romana provincia positam, proprio pastore, per quinque annos carere

passus est. Data est igitur haec epistola, non indictione quarta ut in editis, sed indictione decima quarta mense Augusto.

3. Ex libro olim VII, secunda indictione, septuagesimam septimam, nunc trigesimam quartam libri sexti. Nam, ut ait Gussanvillaeus, antecedere debuit epistolam trigesimam tertiam, nunc sexagesimam primam indictionis decimae quartae, *quae rei totius est consummatio*; scilicet, disceptationis de diebus solemnibus quibus pallium gestare consuevisset episcopus Ravennas. Id sane attentius utramque legenti statim patebit. Fatemur tamen epistolam hanc olim septuagesimam septimam indictionis secundae, hoc loco in manuscriptis reperiri; eamque Joannem Diaconum in illa indictione legisse, ut patet ex lib. IV Vitae c. 7. Sed inverso ordine plurimas epistolas in Registro collectas, maxime a libro septimo indict. secundae, nunc autem libro nono usque ad finem nemini attendenti dubium esse potest.

II. A decima quarta indictione epistolam quadragesimam quartam removemus.

Eadem est enim cum quadagesima nona secundae indictionis quam sub undecima indictione reponimus.

III. In decima quarta indictione Epistolas duas ad propria loca revocamus.

1. Decima Candido Roma in Gallias proficiscenti data est quasi commonitorium: jungenda ergo quintae et sextae quas detulit idem Candidus.

2. Quadragesimam octavam vigesimae sextae subjungimus, tum quod hujus initium et illius media pars iisdem fere verbis exprimantur, tum quod in eandem rem utraque scripta sit, tum denique quod in manuscriptis codicibus utraque sit data mense Martio, indictione decima quarta.

LIBER VII. INDICTIONE XV.

1. *Decimae quintae indictioni epistolas quatuor reddimus.*

1. Ex secunda indictione quinquagesimam, quinquagesimam primam, quinquagesimam secundam. Ex quinquagesima secundae indictionis epistola Castorius Romae degens, *quadriennio exspectatus est, ut si de capitis qua detinebatur molestia melioratum se sentiret, ad suam reverteretur Ecclesiam.* Atqui jam undecima indictione Romae detinebatur (vide epistolam vigesimam quartam ad Leontium, episcopum Urbinatem, et vigesimam quintam ad cives Ariminenses). Restituenda igitur decimae quintae indictioni Epistola olim secundae indictionis quinquagesima, ut pote quatuor ab indict. XI elapsis annis scripta: restituendae etiam quinquagesima prima et quinquagesima secunda, datae mense Maio, quas in eandem rem et eodem tempore quo quinquagesima scriptas apertum est.

2. Ex quarta indictione septuagesimam secundam, nunc quadragesimam quintam hujus libri. Non paucis mensibus ante decimam nonam ad Marinianum, Ravenn. Episcopum, nunc decimam sextam primae indictionis fuisse datam suadet utriusque lectio. Ergo non alteri debetur indictioni quam antecedenti XV.

*II. A decima quinta indictione nullam
removemus epistolam. Nullam quoque intra
eamdem indictionem transponendam censemus.*

LIBER VIII. INDICTIONE I.

I. Primae indictioni Epistolas tres reddimus.

1. Ex libro olim XII, septima indictione, vigesimam quintam; et ex quinta indictione vigesimam, nunc decimam septimam et decimam nonam libri hujus octavi. Utraque non multo post Cypriani diaconi e Sicilia reditum data est: igitur indictione prima. Reverso enim Romam Cypriano, missus est sub secundae indictionis initium, ad Syracusanum patrimonium regendum, Romanus defensor. Vide indictionis secundae epistolam olim decimam septimam, nunc decimam octavam et sequentes quatuor.

2. Ex quarta indictione decimam quintam, nunc trigesimam secundam ejusdem libri octavi Syracusanum patrimonium

regere desierat Cyprianus circa primae indictionis medium, ut jam observatum est. Alexandrum hunc querelam de mercede a Cypriano non reddita ad quartam indictionem distulisse non putamus. Hanc proinde epistolam sub indictionis primae finem ponimus.

II. *A prima indictione epistolas duas amovemus.*

Primam quam indictioni duodecimae, et quintam, quam secundae indictioni reddimus. Causam rationemque prioris amovendae protulimus, de ornanda indictione XII disserendo: posterioris vero exhibebimus, dum agetur de indict. II.

III. *Hac in indictione duas tantum epistolas debito ordini restituimus.*

1. In prima indictione undecimam olim epistolam ad Eusebium et universos episcopos Siciliae ordine praepostero dispositam putat Gussanvillaeus. Ita quoque visum est eminentiss. card. Baronio ad annum 593, num. 20, 21, 22, atque illustrissimo Petro de Marca *de Concordia Sacerdotii et Imperii*, lib. II, cap. 11, pag. 90: scilicet hanc epistolam tunc scriptam volunt cum imperatoris edictum in provincias omnes misit S. Gregorius. At 1° huic epistolae in mss. ista, non alia, apponitur temporis indicatio: *mense Dec. ind. I*, cum tamen imperatoriam legem undecima indictione datam suadeat

epistola olim sexagesima secunda, nunc sexagesima quinta ejusdem indict. ad Mauricium imperatorem. 2° Epistolam sexagesimam secundam nunc sexagesimam quintam legenti certum erit illam a S. Gregorio, ubi primum per corporis aegritudinem licuit, fuisse scriptam, ut suscepti edicti (quod tamen jam ad episcopos omnes miserat) injustitiam suggereret: *Ego quidem jussioni subjectus, inquit, eandem legem per diversas terrarum partes transmitti feci; et quia lex ipsa omnipotenti Deo minime concordat, ecce per suggestionis meae paginam serenissimis dominis nuntiavi.* 3° Quisquis undecimam ipsam indictionis primae epistolam attento animo legerit, illam multo post Mauricii edictum tempore datam fatebitur. Non placuerat Mauricio sancti Gregorii censura, quam in sexagesima quinta, olim sexagesima secunda, undecimae indictionis epistola habemus. Exacerbatum igitur suis monitis principem leniendum habuit sapientissimus pontifex. Commotam illius bilem placavit, curante forsitan Theodoro medico, ad quem epist. olim sexagesima quinta, nunc sexagesima sexta; resque ipsa sic tandem composita est, ut, tum milites, tum hi qui saeculi actionibus erant implicati, in monasteriis quidem susciperentur, at non nisi certis conditionibus. *Si quis publicis administrationibus fuerit implicatus,* inquiebat Gregorius epistola ad Mauricium imperatorem, olim sexagesima secunda undecimae indictionis, nunc sexagesima quinta, *rationes ejus possunt per monasterium fieri; et agi potest ut ab eo loco in quo suscipitur, ejus quoque debita solvantur.* Jam vero in hac olim undecima, nunc quinta primae indictionis, ad episcopos hoc modo scribit: *Hi qui saeculi actionibus implicati sunt si monasterium petunt, suscipiendi nullo modo, nisi prius a rationibus publicis fuerint*

absoluti. Si qui vero ex militaribus numeris in monasteriis converti festinant, non sunt tamen suscipiendi, nisi eorum vita fuerit subtiliter inquisita; et juxta normam regularem debent in suo habitu per triennium probari, et tunc monachicum habitum, Deo auctore suscipere Qua de re etiam serenissimus et Christianissimus imperator, mihi credite, omnino placatur. Haec vero, de qua mox disseruimus, epistola olim 11 indict. I, scripta est mense Decembri: praemittenda igitur epistolae olim nonae, nunc octavae ad Vitalianum episcopum quam mense Februario datam legimus: subjungenda vero epistolae olim sextae, nunc quartae ad Venantium, quae mense Novembri data est.

2. Decima quinta in mss. data mense Julio: dedecima sexta vero mense Martio. Huic igitur illa postponi debet, atque cum epistolis mense Julio datis ordinari.

LIBER IX. INDICTIONE II.

I. Secundae indictioni epistolas septem reddimus.

1. Ex sexta indictione quinquagesimam tertiam, de excommunicandis Januarii, Calaritani episcopi, consiliariis, quam hujus secundae indictionis epistolae primae idem jubenti subjungimus.

2. Ex lib. ultimo septima indictione undecimam, nunc hujus libri quadragesimam primam. Agit enim de inquisitione in

Maximum Salonitanum, cujus negotium secunda indictione prorsus finitum ostendit indictionis secundae epistola olim centesima trigesima, nunc centesima vigesima quinta.

3. Ex prima indictione quintam, nunc libri hujus noni undecimam, quae in plerisque manuscriptis indictionem non habet annotatam. In Colbert. veteri quidem et apud Gussanvillaeum legitur: *mense Octobri, indict. I.* Datam tamen censemus indictione secunda: Augustinus enim circa epistolae medium episcopus appellatur, quem tamen non ante XVI Kal. Dec., indictione prima, anno 597, ordinatum testatur auctor Historiae Foundationis Monasterii sancti Augustini Cantuariensis Thomas Sprottus ejusdem coenobii monachus. Porro si haec epistola, quinta sit primae indictionis, scripta fuit fere statim post inchoatam indict. hoc est mense Septembri, aut Octobri, proindeque antequam Augustinus esset episcopus. Est itaque ad indict. sequentem amandanda. Praeterea scripta est reverso Romam Joanne Regionario, ut ex ipsa intelligitur. Idem habet temporis indicium epistola olim centesima decima septima, nunc centesima decima indictionis secundae ad Desiderium episcopum, quae meminit etiam reditus Joannis; ex quo iterum suadetur non indictione prima, sed secunda, datam hanc ad Brunichildem epistolam: si enim scripta fuit ineunte ind. I, Joannes jam indict. XV redierat Romam, et ad sanctum Gregorium epistolam Desiderii detulerat. Sed verisimile non est Gregorium Desiderio, Viennensi episcopo, nonnisi post duos annos fere elapsos respondisse scilicet ind. II. Diuturnum certe silentium excusasset, ut solebat, vel ex infirmitate, vel ex negotiis, urbanissimus pontifex.

4. Ex sexta indictione trigesimam secundam et trigesimam tertiam, nunc ejusdem libri noni quinquagesimam et quinquagesimam primam. Cumanam et Misenatem Ecclesias unierat sanctus Gregorius indictione decima ex epistola olim trigesima prima, nunc quadragesima quinta. Quod vero Benenatus Cumarum et Miseni episcopus diem obierit indictione secunda, discimus ex epistolis olim vigesima quinta, vigesima sexta et quinquagesima tertia, nunc vero septuagesima quinta, septuagesima sexta, septuagesima septima, datis mense Julio, indictione secunda. Igitur trigesima secunda sextae indictionis epistola, quae Benenatum adhuc in vivis positum; et trigesima tertia, quae ipsum nuper defunctum supponit, secundae indictioni sunt restituendae.

5. Ex quinta indictione quadragesimam septimam, nunc libri noni sexagesimam secundam, qua Romanum defensorem recens in Sicilia degentem innuit, quo sub secundae indictionis initium missus est.

6. Post epistolam olim tricesimam nonam, nunc quinquagesimam nonam secundae indictionis datam mense Junio, ponenda Recharedi regis ad sanctum Gregorium epistola, quam hoc ordine dispositam *in* vetustissimo codice reperit vir clarissimus Stephanus Baluzius, atque in publicam lucem dedit. Huic Recharedi epistolae respondet sanctus Gregorius infra epistola olim centesima vigesima septima, nunc vigesima secunda supra centesimam.

II. *A secunda indictione epistolas decem amovemus.*

Scilicet quadragesimam nonam et septuagesimam sextam undecimae indictioni reddimus; quartam, nonagesimam quartam, et nonagesimam quintam indictioni decimae tertiae: septuagesimam septimam quartae indictioni; indictioni decimae quintae quinquagesimam, quinquagesimam primam, quinquagesimam secundam; tertiae indictioni sextam et quinquagesimam quintam. Porro mutationis factae aut jam prolatae rationes, aut infra dabuntur, cum de sequentibus libris disseremus.

III. *In secunda indictione epistolas novem propriis locis restituimus.*

1. Quinquagesimae tertiae epistolae ad Vitalem Sardiniae defensorem in secundum indictionis hujus locum revocatae quinquagesimam sextam sociamus, quod utramque redemptus detulerit. Centesimam secundam centesimae primae, utramque quadragesimae tertiae et quadragesimae quartae in eandem rem scriptis anteponendam certum erit legenti. In Colb. veteri centesimae primae subjicitur: *mense Octob. indict. II.*

2. Decimam sextam sequentibus sex postponimus, quod in his de Romani defensoris in Syracusani patrimonii rectorem institutione agatur: in illa vero ipse Romanus patrimonium jam regens, de illustris feminae testamento jubeatur exquirere.

Illis septem praemittenda sexagesima quarta ad Joannem episcopum Syracusanum, si manuscripti Telleriani primi habeatur ratio, in quo data legitur mense Octobri.

3. Sexagesimam quintam sexagesimae secundae in eandem rem non scriptae jungimus.

4. Trigesimam nonam ex duobus Tellerianis codicibus mense Junio datam, medio circiter loco quinquagesimam primam inter, mense Maio, et septuagesimam sextam mense Julio ponimus.

5. Vigessimam quintam et vigessimam sextam in duobus Tellerianis codicibus mense Julio datas, epistolae olim quinquagesimae tertiae, nunc septuagesimae septimae, eodem mense datae, atque etiam de Misenatis et Cumani episcopi electione monenti adjungimus.

LIBER X. INDICTIONE III.

I. Tertiae indictioni epistolas sex reddimus.

1. Ex sexta indictione decimam septimam et decimam octavam, nunc decimam sextam et decimam septimam libri hujus decimi. In manuscriptis quippe duobus Tellerianis data est decima octava, mense Februario, indictione tertia; et a decima septima in eandem rem scripta separari non potest: utraque vero sextae indictionis epistolas olim decimam nonam et decimam sextam male disjungebat.

2. Ex quinta indictione nonam, nunc ejusdem libri decimi trigesimam Castorio notario. Etenim post secundam indictionem nulla Castorii occurrit mentio praeter quam hac in epistola. Jam quarta indictione ipsi successerat Joannes subdiaconus. Vide ind. quartae epistolam olim vigesimam tertiam, nunc vigesimam sextam.

3. Ex secunda indictione sextam, nunc libri hujus quadragesimam secundam. In duobus enim Tellerianis codicibus data est mense Julio, indictione tertia.

4. Ex secunda indictione quinquagesimam quintam. Eodem tempore scriptam eam fuisse quo indictionis hujus quinquagesima, utramque legenti non erit obscurum. Haec vero cum a quinquagesima quarta et sequentibus pro Gregorio expraefecto datis longe distare non debeat, quinquagesimam quintam indictionis secundae epistolam huc revocamus, et quinquagesimae praemittimus.

5. Ex quinta indictione decimam quartam, nunc libri hujus sexagesimam octavam; quae si cum decima tertia libri olim X, indict. V, conferatur, uno aut altero anno anterior videbitur.

II. Ab indictione tertia epistolas tres amovemus.

Scilicet secundam, quadragesimam quintam, et sexagesimam quintam: priorem decimae tertiae indictioni, duas posteriores quartae restituimus; qua ratione aut jam dictum, aut mox in expendenda indict. IV dicendum.

III. *In tertia indictione epistolas quinque ad debitum ordinem revocamus.*

1. Vigestimam quintam et vigestimam sextam mense Julio datas, tum vigesimae septimae mense Maio, tum trigesimae tertiae mense Junio scriptis postponimus.
2. Trigesimam nonam, quadragesimam, quadragesimam primam mense Augusto datas sub indictionis finem ponimus.

LIBER XI. INDICTIONE IV.

I. *Quartae indictioni epistolas septem reddimus.*

1. Ex septima indictione decimam sextam, quae nunc est prima libri undecimi. In Colb. veteri et in Vatic. aliisque mss. data est Kal. Sept. ind. IV et quidem in hac ut in quadragesima quinta olim tertiae indictionis epistola Kalendis quoque Septembris data, Simplicius nuper ex Arabia Romam advenisse innuitur.
2. Ex tertia indictione quadragesimam quintam, nunc hujus libri secundam. In Collectione Pauli Diaconi data legitur Kal. Sept. ind. IV. In uno Colb. et in Vatic. mense Sept. indict. IV.

3. Ex tertia indictione sexagesimam quintam, et ultimam, nunc hujus libri undecimi quartam. Data est mortuo Constantio Mediolanensi episcopo, quem die tertia mensis Septembris, hoc est incipiente indictione obiisse legimus in episcoporum Mediolanensium indice. Vide Musei Italici tom. I, pag. 111. Non debuit itaque rejici ad calcem indictionis haec epistola, quae recentem sancti Gregorii de Constantii morte dolorem testatur. Scriptam enim esse elapso a Constantii obitu anno fere integro quis credat? Conjicimus ergo Constantium diem obiisse supremum 3 Septembris indictionis quartae, et paulo post papam ad clerum et populum Mediolanensem scripsisse epistolam de cujus aetate inquirimus.

4. Ex septima indictione decimam septimam, nunc libri ejusdem undecimi decimam quartam. In Colb. vet. data est Kal. Nov. ind. IV. Haec verba (*Candido renuntiante comperimus*) Candidum e Gallia Romam perrexisse innuunt, quem revera Romam quarta hac indictione advenisse testatur sanctus Gregorius, epistola quartae indictionis olim quadragesima octava, nunc quinquagesima quarta ad Desiderium, Viennensem episcopum, *et quamvis Candidus presbyter postmodum veniens*, etc. Hanc vero ad Desiderium epistolam indictione quarta fuisse datam negari non potest; cum in ipsa monachi ad Augustinum in Angliam missi commenduntur. Sequentes vero epistolas octo in eandem rem quarta indictione fuisse scriptas ostendemus infra.

5. Ex sexta indictione trigesimam quartam, nunc libri hujus quadragesimam. Distabat nimis a vigesima octava indictionis quartae; scriptaque videtur mense Martio. S. Gregorio Marinianum a vigiliis, et jejuniis ob sanguinis vomitum

dehortanti, quadragesimalis jejunii legem objecerat Marinianus, suamque non adeo gravem esse infirmitatem asseruerat.

6. Ex septima indictione trigesimam primam et decimam quintam, nunc ejusdem Libri undecimi sexagesimam quartam et sexagesimam quintam. Vide infra de amovendis a quarta indictione Epistolis:

II. A quarta indictione epistolas tres amovemus.

1. Videlicet septuagesimam tertiam, quam indictioni decimae quartae restituimus; septuagesimam secundam indictioni decimae quintae; decimam quintam indictioni primae.

2. Praeterea testandi facultatem Probo abbati concessam, quae vigesimum secundum inter indictionis hujus epistolas locum obtinebat, ad Epistolarum calcem mittimus.

3. Epistolam quadragesimam octavam aliasve quatuordecim, nempe quadragesimam nonam, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 63, 64, 71, necnon indictionis VII decimam quintam et trigesimam primam, etsi quarta indictione datas consentiamus, non tamen dissimulanda sunt quae nos ad aliud sentiendum et ad expungendas ex indictione IV Epistolas illas movebant argumenta: agitur enim tum de Epistolarum septemdecim chronologia, tum de variis Bedae capitibus invicem atque cum Gregorio ipso conciliandis.

4. Indictione prima Epistola trigesima ad Eulogium Alexandrinum haec scribit S. Gregorius: *In solemnitate Dominicae Nativitatis, quae hac prima indictione transacta est, plusquam decem millia Angli ab eodem nuntiati sunt Augustino fratre et coepiscopo nostro baptizati.* Jam igitur indictione prima ante Domini Natalem episcopus erat Augustinus; ac proinde Laurentium et Petrum nuntios ab Augustino Romam missos jam indictione prima Gregorius susceperat. Etenim ex Beda lib. I Historiae, c. 27. *Augustinus ab Arelatensi episcopo ordinatus episcopus, reversusque in Britanniam, misit continuo Romam Laurentium presbyterum et Petrum monachum, qui beato pontifici Gregorio gentem Anglorum fidem Christi suscepisse, ac se episcopum factum esse referrent: simul et de his quae necessariae videbantur quaestionibus ejus consulta flagitans; nec mora, congrua quaesitis responsa recepit.* Igitur indictionis septimae epistola olim trigesima prima, qua interroganti Augustino respondet Gregorius, ad primae indictionis finem, aut ad initium secundae videtur revocanda.

5. Illic etiam revocandae essent ex quarta indictione epistola olim sexagesima tertia ad Virgilium, et sexagesima quarta ad Brunichildem: hanc enim illa supponit, illius vero meminit S. Gregorius in responsione ad septimum Augustini quaesitum.

6. Deinde ex eodem Beda lib. I Historiae cap. 29. *Gregorius Augustino episcopo (quia suggesserat ei multam quidem ibi esse messem, sed operarios paucos) misit cum praefatis legatariis suis (Laurentio presbytero et Petro monacho, de quibus cap. 27) plures cooperatores ac verbi ministros in quibus praecipui erant Mellitus, etc.* Quis credat Gregorium Magnum ad Anglorum conversionem certe promptissimum,

postulatos indictione prima ab Augustino, non ante quartam indictionem misisse? Igitur Mellitus cum sociis atque Augustini legatis sub indictionis primae finem, aut sub initium secundae, Roma profectus videtur; ac proinde loco movendae essent novem Gregorii epistolae, scilicet quadragesima octava indictionis quartae cum sequentibus octo: in his enim Mellitus ad Augustinum pergens, Galliae principibus ac praelatis commendatur. Movenda quoque esset septuagesima prima paucis post Melliti discessum diebus scripta.

7. Denique ex Beda lib. I Hist. cap. 29: *Misit (Gregorius) per praefatos legatarios et Mellitum, litteras in quibus significat se ei (Augustino) pallium direxisse Quo in tempore (cap. 3) misit etiam Augustino epistolam super miraculis quae per eum facta esse cognoscebat.* Et cap. 32. *Misit Gregorius eodem tempore etiam regi Edilbertho epistolam simul et dona.* Igitur ad primam quoque indictionem revocandae videntur epistolae illae quatuor, scilicet, indictionis septimae decima quinta ad Augustinum, indictionis quartae quinquagesima octava ad eundem, sexagesima ad Edilberthum regem, et quinquagesima nona ad Bertham reginam; hanc enim epistolam detulit Mellitus.

8. Verum nec angustis adeo temporum spatiis coercendam Laurentii legationem, nec ipsum quo utitur Beda narrandi modum ita pressius et ad verbum interpretandum esse alia persuadent argumenta: 1° Beda ipse lib. I Histor. cap. 29 et 32, quas Gregorius ad Augustinum episcopum et Edilberthum regem litteras per Mellitum ac socios misit, easdem testatur datas X Kal. Julii, ind. IV. 2° Ex Beda ipso lib. V Histor. cap. 25: *Anno 601 (qui annus cum indictione IV currebat) misit papa Gregorius pallium in Britanniam Augustino jam facto*

episcopo, et plures verbi ministros. 3° Ipsas Gregorii epistolas legenti patet centesimam decimam indictionis secundae epistolam ante quartae indictionis nonam ad Serenum, necnon ante quadragesimam nonam ad Virgilium scriptam fuisse; atqui in quadragesima nona illa Mellitus cum sociis in Angliam pergens commendatur. Indictionis item secundae epistola centesima duodecima ad Arigium, ante quinquagesimam primam indictionis quartae ad eundem scripta est, ut legenti constabit: in hac vero Mellitus cum sociis commendatur. Denique si conferatur epistola centesima quinta indictionis secundae ad Theodericum ac Theodebertum reges cum epistola olim quinquagesima tertia et quinquagesima quarta indictionis quartae ad eosdem; has post illam datas fuisse certum erit.

III. *In quarta indictione epistolas tres ad propria loca revocamus.*

1. Vigessimam primam ind. IV, juxta pristinum ordinem, nunc tertiam ind. IV, eodem prorsus tempore datam fuisse, ac sexagesimam quintam olim tertiae indictionis quae nunc IV indictionis est quarta, patet eas legenti. Quenam autem loco mota fuerit, docebit Mediolanensium episcoporum index a Mabillonio editus, tom. I Musei Italici pag. 109 et seqq., modo indici huic major quoad obitus mensem ac diem possit adhiberi fides, quam in annorum numero, quo quisque episcopus sedit. Igitur juxta illum indicem, *Deusdedit, episcopus, sedit annos XXVIII, mens. unum, dies XIV. Obiit III Kal. Nov.* Ordinatus ergo fuit XVI Kal.

Octob. Atqui Constantii decessoris obitum diei tertiae mens. Sept. assignat idem catalogus. Mense ergo Sept. scriptam esse conjicimus, tum hanc ad Pantaleonem, tum alteram ad Mediolanenses de Constantii successore ordinando epistolam. Porro non annis XVIII ut habet praefatus index, sed annis VIII sedit Constantius, cum ex epistolis vigesima sexta et vigesima nona indictionis undecimae certissimum sit anno 593, Gregorio Magno jam pontifice, electum fuisse Constantium.

2. Synodali judicio, quod sub epistolae nomine vigesimum secundum locum occupabat, et nunc ad calcem est rejectum, apposuerat Gussanvillaeus: *Dat. m. Nov. ind. IV*; verum in ipso contextu notat Paterius, *Dat. III Non. Octob.* Igitur ad sequentem epistolam olim vigesimam tertiam, nunc vigesimam sextam pertinet haec nota temporis, quae in Colbert. vet. ipsi praemittitur; atque etiam in duobus Colb. epistolae olim vigesimae quartae praefigitur: *mens. Dec. ind. IV*; quod vigesimae tertiae subjecit Gussanvillaeus. Igitur vigesimae quintae, nunc trigesimae praemittendum erit: *Datum mense Januari indictione IV*; quod vigesimae quartae, nunc vigesimae septimae tribuit idem editor.

3. In sexagesima secunda Candidus Roma ultimo rediens Arigio commendatur, ut supra in epistola ad Asclepiodotum, data Kal. Nov., quam sub septima indictione olim decimam septimam huic indictioni reddimus. Ergo epistolis mense Novembri datis jungenda est quae erat sexagesima secunda.

4. Quinquagesima octava in collectione Pauli Diaconi data est pridie Kal. Januarii. Eodem tempore scriptam censemus quinquagesimam nonam, quae Anglorum regem nondum ad

fidem conversum innuit. Ambas vigesimae quintae mense Januario datae praemittimus.

LIBER XII. INDICTIONE V.

I. Quintae indictioni unam epistolam reddimus.

Ex septima indictione vigesimam nonam, quae nunc est libri huius duodecimi quadragesima nona. Romano in Syracusanis partibus rectori successit indictione sexta Hadrianus, antea Panormi notarius. Vide ind. VI, Epist. olim 23 et 25, nunc 19 et 21. Ergo tardius scribi non potuit epistola haec ad Romanum adhuc Syracusis agentem et patrimonium Ecclesiae curantem, quam in fine indict. V.

II. A quinta indictione epistolas quinque amovemus.

Nimirum quadragesimam quartam, quae ad nonam indictionem seu librum I revocatur; vigesimam, ad primam indictionem; quadragesimam septimam, ad secundam indictionem; nonam et decimam quartam, ad indictionem tertiam. Vide locis indicatis rationes cur fuerint loco motae.

III. *In quinta indictione epistolas tres propriis locis restituimus.*

1. Decimam septimam praemittimus decimae sextae, quam decimae octavae jungendam suadet, tum idem utriusque portitor, tum eadem subjecta materies.
2. Vigesima secunda in duobus Colbert. codicibus mense Januario data legitur. Illam proinde vigesimae quartae tribusve sequentibus in eandem rem mense Dec. ac Januario datis postponimus.
3. Trigesimam quartam subdimus trigesimae quintae, quod in hujus contextu illa huic legatur subdita.

LIBER XIII. INDICTIONE VI.

I. *Sextae indictioni nullam reddimus epistolam. Amovemus tredecim.*

1. Prima, non est epistola, sed fragmentum quoddam de Phoca coronato ad calcem a nobis rejectum, n. 12.
2. Secundam seu potius sermonem prius a S. Gregorio habitum quam esset pontifex, homiliis accensemus.

3. Trigesimam secundam, trigesimam tertiam, et quinquagesimam tertiam secundae indictioni reddimus. Tertiae indictioni decimam septimam et decimam octavam; quartae indictioni trigesimam quartam ob rationes jam prolatas; septimae indictioni quinquagesimam octavam et quatuor sequentes, quia in mss. Norm. Vaticanis et plerisque pertinent ad indictionem septimam, ubi priores collocantur.

II. In sexta indictione epistolas quatuor ad propria loca revocamus.

1. Decimae sextae jungimus decimam nonam, quae in eandem omnino rem scripta est. Illis decimam quartam postponimus; qui ordo ex ipsarum epistolarum inspectione satis intelligitur a quovis in Gregorianis non peregrino: defuncto enim episcopo, prima erat S. Gregorio cura destitutam Ecclesiam visitatori commendare; secunda, ad successoris idonei electionem hortari; tertia, de postulorum aut de electi dotibus inquirere ac ferre iudicium.

2. Trigesimam sextam mense Aprili datam vigesimae octavae datae mense Maio praemittimus.

3. Quinquagesimam sextam, seu potius commonitorium Joanni defensori in Hispaniam eunti datum, epistolae quinquagesimae quintae, seu sententiae quam idem Joannes in Hispaniam tulit, anteponimus, ac priori capitulari seu epistolae quinquagesimae secundae subjungimus.

LIBER XIV. INDICTIONE VII.

I. *Septimae indictioni epistolas reddimus quinque.*

Ut eam quinque illarum epistolarum accessione ditaremus
persuaserunt mss. codices plerique, ubi huic accensentur.

II. *A septima indictione epistolas unam supra viginti amovemus.*

Nonae indictioni decimam octavam restituimus; decimae
indictioni decimam, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 30; decimae
tertiaе indictioni duodecimam, decimam tertiam, decimam
quartam; primae indictioni vigesimam quintam; secundae
indictioni undecimam; quartae indictioni decimam sextam,
decimam septimam, decimam quintam, trigesimam primam;
quintae indictioni vigesimam nonam. Quibus autem
rationibus factae sint a nobis hae mutationes, ex jam dictis
repete.

III. *Restitutae debito ordini epistolae CXVII.*

EPISTOLARUM GEOGRAPHICA DIVISIO BIPARTITA.

In hac geographica Epistolarum divisione pars prior illas complectitur, quas non ultra subditarum sibi, ut metropolitano, regionum limites direxit S. Gregorius. Pars posterior alias omnes exhibet, quae tum in Italiam, extra provincias Romano episcopo metropolitico jure subjectas, tum in reliquas Occidentis regiones, tum in Orientem ipsum missae sunt.

Provincias decem urbis Romae vicario assignaverat regendas Constantinus Magnus imperator, Latium et Campaniam, Tusciam et Umbriam, Picenum, Valeriam, Samnium, Apuliam et Calabriam, Lucaniam cum Brutiis; atque adjacentes insulas, Siciliam, Corsicam, Sardiniam; quae omnes hanc ob causam suburbicariae dicebantur. In Provinciis illis decem (si Sardiniam excipias, quam Justinianus imperator, post ereptam Wandalis ac restitutam imperio Africam, jam non urbis Romae vicario, sed Africae praefecto attribuerat) Gregorii Magni aevo, imo ante saeculum nonum, nullus praeter Romanum episcopum erat metropolitanus; cum jam supra triginta numerentur. Inde in priore epistolarum classe singularis cernitur regiminis forma: scilicet episcopos omnes intra suburbicarias illas provincias consecrabat Romanus pontifex, et alia quae metropolitanorum erant, exercebat jura, atque munia praestabat.

Venerat in mentem Epistolas S. Gregorii sub geographica illa divisione typis mandare: tum quod inde lucis nonnihil legentibus accessurum censeremus; tum quod civitatibus singulis sub provinciae suae titulo positae, innumeras fere geographicas annotationes resecare licuisset, quae in postrema operum S. Gregorii editione quam curavit Petrus Gussanvillaeus, ad id unum congestae sunt, ne ignoret lector ubinam terrarum jaceant urbes illae quarum nomina in Gregorii Magni epistolis occurrunt. Verum cum id consilii, nisi mutato Registri totius ordine perfici non posset, ita vero immutari non sineret debita sanctissimo Doctori reverentia, qui Epistolarum suarum Registrum ipse disposuit, *totque libros in scrinio reliquit, quot annos in pontificatu advixit* (**Joan. Diac. l. IV, c. 71**); satius visum est geographicae nostrae divisionis indicem tantummodo apponere, juxta Epistolarum ordinem a nobis restitutum: cujus indicis ope Epistolas omnes sub geographica divisione leget facile qui voluerit.

PARS PRIOR.

LATIUM ET CAMPANIA

Lib. I Ep. 8. Bacaudae, Formiensi episcopo.

Lib. I Ep. 10. Bacaudae et Agnello, episcopis.
Lib. I Ep. 11. Clementinae, patriciae.
Lib. I Ep. 14. Demetrio, episcopo Neapolitano.
Lib. I Ep. 22. Nonnosus.
Lib. I Ep. 24. Anthemio, subdiacono.
Lib. I Ep. 35. Petro, episcopo Terracinensi.
Lib. I Ep. 39. Anthemio, subdiacono.
Lib. I Ep. 42. Anthemio, subdiacono.
Lib. I Ep. 50. Anthemio.
Lib. I Ep. 54. Joanni, episcopo Surrentino.
Lib. I Ep. 55. Anthemio, subdiacono.
Lib. I Ep. 59. Anthemio.
Lib. I Ep. 65. Anthemio.
Lib. I Ep. 68. Anthemio.
Lib. II. Ep. 3. Veloci, magistro militum.
Lib. II. Ep. 4. Sabino, subdiacono.
Lib. II. Ep. 6. Clero, Nobilibus Neapolit.
Lib. II. Ep. 9. Ordini et Plebi Neapolit.
Lib. II. Ep. 10. Paulo, episcopo Neapolitano.
Lib. II. Ep. 13. Importuno, episcopo Attellano.
Lib. II. Ep. 14. Johanni, episcopo Vellitrino.
Lib. II. Ep. 15. Paulo, episcopo.
Lib. II. Ep. 25. Benenato, episcopo.
Lib. II. Ep. 29. Maurilio et Vitaliano, magistris militum.
Lib. II. Ep. 30. Eisdem.
Lib. II. Ep. 31. Militibus Neapolitanis.
Lib. II. Ep. 45. Benenato, episcopo.
Lib. II. Ep. 50. Joanni, episcopo Vellitrino,
Lib. III. Ep. 1. Petro, subdiacono Campaniae.
Lib. III. Ep. 2. Paulo, episcopo Nepesino.
Lib. III. Ep. 5. Petro, subdiacono Campaniae.

Lib. III. Ep. 11. Ordini et Plebi consistenti in Albano.
Lib. III. Ep. 13. Agnello, episcopo.
Lib. III. Ep. 14. Clero, Ordini et Plebi Terracinensi.
Lib. III. Ep. 15. Scholastico, judici Campaniae.
Lib. III. Ep. 17. Gratoso, subdiacono.
Lib. III. Ep. 18. Theodoro, consiliario.
Lib. III. Ep. 19. Petro, subdiacono Campaniae.
Lib. III. Ep. 21. Paschali, Demetiano de Tiburtina.
Lib. III. Ep. 23. Petro, subdiacono Campaniae.
Lib. III. Ep. 34. Eidem.
Lib. III. Ep. 35. Eidem.
Lib. III. Ep. 37. Bonae, abbatissae.
Lib. III. Ep. 40. Petro, subdiacono Campaniae.
Lib. III. Ep. 61. Fortunato, episcopo Neapolitano.
Lib. III. Ep. 63. Eidem.
Lib. IV. Ep. 18. Mauro, abbati a S. Pancratio.
Lib. IV. Ep. 19. Leoni, acolytho.
Lib. IV. Ep. 33. Anthemio, subdiacono.
Lib. IV. Ep. 42. Valentino, abbati.
Lib. V. Ep. 13. Gaudentio, episcopo Nolano.
Lib. V. Ep. 14. Clero Ecclesiae Capuanae.
Lib. V. Ep. 29. Vincomalo, defensori.
Lib. V. Ep. 33. Gaudentio, episcopo Nolano.
Lib. V. Ep. 37. Fortunato, episcopo Neapolitano.
Lib. VI. Ep. 11. Fortunato, episcopo Neapolitano.
Lib. VI. Ep. 12. Montanae et Thomae.
Lib. VI. Ep. 23. Anthemio, subdiacono.
Lib. VI. Ep. 32. Fortunato, episcopo Neapolitano.
Lib. VI. Ep. 35. Anthemio, subdiacono.
Lib. VI. Ep. 38. Eidem.
Lib. VII Ep. 1. Fortunato, episcopo Neapolitano.

Lib. VII Ep. 16. Agnello, episcopo Terracinensi.
Lib. VII Ep. 18. Martino, diacono.
Lib. VII Ep. 23. Fortunato, episcopo, et Anthemio.
Lib. VII Ep. 37. Dominicae, uxori Joannis.
Lib. VIII. Ep. 11. Candido, abbati.
Lib. VIII. Ep. 14. Bonifacio, primo defensori.
Lib. VIII. Ep. 18. Agnello, episcopo Terracinensi.
Lib. IX. Ep. 25. Joanni, episcopo Surrentino.
Lib. IX. Ep. 30. Anthemio subdiacono.
Lib. IX. Ep. 31. Fausto.
Lib. IX. Ep. 32. Anthemio, subdiacono.
Lib. IX. Ep. 36. Fortunato, episcopo Neapolitano.
Lib. IX. Ep. 38. Anthemio, subdiacono.
Lib. IX. Ep. 50. Eidem.
Lib. IX. Ep. 51. Eidem.
Lib. IX. Ep. 69. Maurentio, magistro militum.
Lib. IX. Ep. 73. Eidem.
Lib. IX. Ep. 75. Fortunato, episcopo Neapolitano.
Lib. IX. Ep. 76. Clero Miseni.
Lib. IX. Ep. 77. Anthemio, subdiacono. Fortunato,
episcopo Neapolitano.
Lib. IX. Ep. 91. Eidem.
Lib. IX. Ep. 103. Eidem.
Lib. IX. Ep. 104. Eidem.
Lib. X. Ep. 2. Fortunato, episcopo Neapolitano.
Lib. X. Ep. 11. Gudiscalco, duci.
Lib. X. Ep. 12. Fortunato, episcopo Neapolitano.
Lib. X. Ep. 15. Clementinae, patriciae.
Lib. X. Ep. 18. Eidem.
Lib. X. Ep. 19. Anthemio, subdiacono.
Lib. X. Ep. 20. Eidem.

Lib. X. Ep. 21. Joanni, praeposito annonae.
Lib. X. Ep. 24. Fortunato, episcopo Neapolitano.
Lib. X. Ep. 25. Eidem.
Lib. X. Ep. 26. Eidem.
Lib. X. Ep. 40. Eidem.
Lib. X. Ep. 41. Anthemio, subdiacono.
Lib. X. Ep. 59. Johanni et Fortunato, episcopis.
Lib. X. Ep. 61. Adeodato, abbati Neapolitano.
Lib. X. Ep. 62. Clero, et Nobilibus Neapolitanis.
Lib. XI. Ep. 3. Pantaleoni, notario.
Lib. XI. Ep. 17. Anthemio, subdiacono.
Lib. XI. Ep. 18. Eidem.
Lib. XI. Ep. 19. Eidem.
Lib. XI. Ep. 27. Joanni, religioso.
Lib. XI. Ep. 31. Paschasio, episcopo Neapolitano.
Lib. XI. Ep. 34. Eidem.
Lib. XI. Ep. 71. Anthemio, subdiacono.
Lib. XI. Ep. 72. Agapito, abbati.
Lib. XI. Ep. 73. Mariniano, abbati.
Lib. XII. Ep. 2. Anthemio, subdiacono.
Lib. XII. Ep. 3. Eidem.
Lib. XII. Ep. 9. Eidem.
Lib. XII. Ep. 19. Maurentio, magistro militum.
Lib. XII. Ep. 26. Eidem.
Lib. XII. Ep. 27. Quertino, expraefecto.
Lib. XII. Ep. 36. Bonito, defensori.
Lib. XII. Ep. 37. Anthemio, subdiac., et Savino, subdiac.
Lib. XII. Ep. 44. Anthemio.
Lib. XIII. Ep. 1. Romanis, civibus.
Lib. XIII. Ep. 2. Adeodato, abbati Neapolitano.
Lib. XIII. Ep. 12. Paschasio, episcopo Neapolitano.

Lib. XIII. Ep. 26. Anthemio, subdiacono.
Lib. XIII. Ep. 27. Eidem.
Lib. XIV. Ep. 6. Guduino, duci Neapolitano.
Lib. XIV. Ep. 14. Felici, subdiacono.
Lib. XIV. Ep. 15. Anthemio, subdiacono.

TUSCIA ET UMBRIA.

Lib. I. Ep. 12. Joanni, episcopo de Urbe veteri
Lib. I. Ep. 13. Dominico, episcopo Centumcellensi.
Lib. I. Ep. 15. Balbino, episcopo Roseliano.
Lib. I. Ep. 60. Clero Perusiae.
Lib. I. Ep. 81. Clero Mevianensis Ecclesiae.
Lib. II. Ep. 2. Praejectio, episcopo Narniensi.
Lib. II. Ep. 8. Candido, episcopo de Urbe veteri.
Lib. II. Ep. 11. Clero, Ordini et Plebi Nepes.
Lib. II. Ep. 26. Joanni, episc. visitatori Nepesinae Eccl.
Lib. III. Ep. 64. Chrysantho, episcopo Spoletano.
Lib. IV. Ep. 21. Venantio, episcopo Lunensi.
Lib. V. Ep. 3. Venantio, episcopo Lunensi.
Lib. V. Ep. 7. Eidem.
Lib. VI. Ep. 28. Candido, episcopo de Urbe veteri
Lib. VI. Ep. 46. Felici, episcopo Pisaurensi.
Lib. VIII. Ep. 4. Venantio, episcopo Lunensi.
Lib. IX. Ep. 15. Chrysantho, episcopo Spoletano.
Lib. IX. Ep. 29. Venantio, episcopo Lunensi.
Lib. IX. Ep. 34. Eidem.
Lib. IX. Ep. 37. Chrysantho, episcopo Spoletano.

Lib. IX. Ep. 71. Eidem.
Lib. IX. Ep. 72. Constantio, episcopo Narniensi.
Lib. IX. Ep. 87. Gaudioso, episcopo Eugubino.
Lib. IX. Ep. 88. Clero Tadinati.
Lib. X. Ep. 34. Eulogio, episcopo Clusino.
Lib. X. Ep. 43. Venantio, episcopo Lunensi.
Lib. X. Ep. 44. Eidem.
Lib. X. Ep. 45. Eulogio, episcopo Clusino.
Lib. XII. Ep. 45. Eugenio, diacono.
Lib. XII. Ep. 46. Felici, episcopo Portuensi.
Lib. XII. Ep. 47. Venantio, episcopo Perusino.
Lib. XIII. Ep. 36. Chrysantho, episcopo Spoletano.

PICENUM.

Lib. I. Ep. 57. Severo, episcopo.
Lib. I. Ep. 58. Ursicino, duci, Clero Arimini.
Lib. II. Ep. 12. Castorio, episcopo de Arimino.
Lib. II. Ep. 41. Eidem.
Lib. II. Ep. 42. Luminoso, abbati.
Lib. III. Ep. 24. Leontio, episcopo Urbinati.
Lib. III. Ep. 25. Universis habitatoribus Arimini.
Lib. V. Ep. 44. Leontio, episcopo visitatori Arimini.
Lib. VI Ep. 45. Leontio, episcopo Ariminensi.
Lib. VI Ep. 47. Leoni, episcopo Fanensi.
Lib. VII Ep. 10. Agnello, abbati de Arimino.
Lib. VII Ep. 13. Fortunato, episcopo Fanensi.
Lib. VII Ep. 19. Mariniano, episcopo Ravennensi.

Lib. VII Ep. 20. Clero et Plebi Ariminensi.
Lib. VII Ep. 21. Sebastiano, episcopo.
Lib. IX. Ep. 16. Severo, episcopo Anconitano.
Lib. IX. Ep. 17. Demetriano et Valeriano.
Lib. IX. Ep. 70. Passivo, episcopo Firmano.
Lib. IX. Ep. 89. Severo, episcopo Anconitano.
Lib. IX. Ep. 90. Clero, Ordini et Plebi Aesinae civitatis.
Lib. XII. Ep. 11. Passivo, episcopo Firmano.
Lib. XII. Ep. 12. Eidem.
Lib. XIII. Ep. 16. Passivo, episcopo Firmano.
Lib. XIV. Ep. 7. Joanni, episcopo.

VALERIA.

Lib. III. Ep. 20. Gratoso, episcopo Numentano.
Lib. XIII. Ep. 35. Catulo et Romano.

SAMNIUM.

Lib. I. Ep. 33. Romano, patricio et exarcho.
Lib. II. Ep. 41. Clero Hortonae.
Lib. VIII. Ep. 32. Scholastico, defensori.
Lib. X. Ep. 68. Opportuno de Aprutio.
Lib. XI. Ep. 20. Scholastico, defensori.
Lib. XIII. Ep. 13. Barbaro, episcopo Beneventano.

APULIA ET CALABRIA.

- Lib. I. Ep. 53. Felici, episcopo Sipontino.
- Lib. II. Ep. 41. Felici, episcopo Sipontino.
- Lib. II. Ep. 42. Pantaleoni, notario.
- Lib. II. Ep. 43. Felici, episcopo Sipontino.
- Lib. II. Ep. 45. Andreae, episcopo Tarentino.
- Lib. II. Ep. 45. Joanni, episcopo Callipolitano.
- Lib. IV. Ep. 47. Felici, episcopo Sipontino.
- Lib. VI. Ep. 21. Petro, episcopo Hydruntino.
- Lib. VI. Ep. 62. Eidem.
- Lib. VIII. Ep. 8. Vitaliano, episcopo Sipontino.
- Lib. VIII. Ep. 9. Sergio, defensori.
- Lib. IX. Ep. 46. Sergio, defensori.
- Lib. IX. Ep. 99. Occiliano, tribuno Hydruntino.
- Lib. IX. Ep. 100. Sabiniano, episcopo Callipolitano.
- Lib. IX. Ep. 101. Sergio, defensori.
- Lib. IX. Ep. 102. Eidem.
- Lib. XI. Ep. 24. Joanni, tribuno Sipontino.
- Lib. XIII. Ep. 20. Honorio, episcopo Tarentino.

LUCANIA ET BRUTII.

- Lib. II. Ep. 1. Petro, notario.
- Lib. II. Ep. 17. Paulino, episcopo Taurianensi.

Lib. II. Ep. 37. Joanni, episcopo Squillacino.
Lib. II. Ep. 38. Eidem.
Lib. II. Ep. 39. Clero, Ordini, et Plebi Crotonae.
Lib. II. Ep. 43. Felici, episcopo de Acropoli.
Lib. III. Ep. 4. Bonifacio, episcopo, Regiensi.
Lib. III. Ep. 10. Savino, subdiacono.
Lib. III. Ep. 44. Bonifacio, episcopo Regiensi.
Lib. IV. Ep. 5. Bonifacio, episcopo Regiensi.
Lib. V. Ep. 50. Joanni, abbati de Regio.
Lib. VI. Ep. 10. Bonifacio, episcopo Regiensi.
Lib. VI. Ep. 41. Rufino, episcopo Vibonensi.
Lib. VIII. Ep. 34. Joanni, episcopo Squillacino.
Lib. IX. Ep. 47. Savino, subdiacono.
Lib. IX. Ep. 48. Paulino, episcopo Taurensi, etc.
Lib. X. Ep. 4. Savino, subdiacono Regionario.
Lib. X. Ep. 5. Eidem.
Lib. X. Ep. 16. Plebi Taurianensi.
Lib. X. Ep. 17. Venerio, episcopo Vibonensi.
Lib. X. Ep. 58. Bonifacio, episcopo Regiensi.
Lib. XII. Ep. 20. Maurentio, magistro militum.
Lib. XII. Ep. 21. Arogi, duci.
Lib. XII. Ep. 22. Gregorio, expraefecto.
Lib. XII. Ep. 23. Stephano, episcopo.
Lib. XII. Ep. 41. Pantaleoni, notario.
Lib. XIII. Ep. 24. Savino, subdiacono Regionario.
Lib. XIII. Ep. 25. Eidem.

SICILIA.

Lib. I. Ep. 1. Universis episcopis per Siciliam.
Lib. I. Ep. 2. Justino, praetori.
Lib. I. Ep. 13. Paulo, scholastico.
Lib. I. Ep. 9. Petro, subdiacono.
Lib. I. Ep. 18. Eidem.
Lib. I. Ep. 34. Venantio, exmonacho patricio Syracus.
Lib. I. Ep. 36. Petro, subdiacono.
Lib. I. Ep. 40. Felici, episcopo Messanensi.
Lib. I. Ep. 41. Petro, subdiacono.
Lib. I. Ep. 44. Eidem.
Lib. I. Ep. 46. Eidem.
Lib. I. Ep. 56. Eidem.
Lib. I. Ep. 66. Felici, episcopo Messanensi.
Lib. I. Ep. 67. Petro, subdiacono.
Lib. I. Ep. 69. Eidem.
Lib. I. Ep. 70. Universis episcopis per Siciliam.
Lib. I. Ep. 71. Petro, subdiacono.
Lib. I. Ep. 72. Eidem.
Lib. I. Ep. 73. Eidem.
Lib. II. Ep. 5. Felici, episcopo Messanensi.
Lib. II. Ep. 7. Maximiano, episcopo Syracusano
Lib. II. Ep. 16. Eidem.
Lib. II. Ep. 17. Paulino, episcopo.
Lib. II. Ep. 24. Maximiano, episcopo Syracusano.
Lib. II. Ep. 28. Stephano, chartulario.
Lib. II. Ep. 32. Petro, subdiacono.
Lib. II. Ep. 33. Justino, praetori.
Lib. II. Ep. 34. Maximiano, episcopo Syracusano,
Lib. II. Ep. 36. Eusebio, abbati.
Lib. II. Ep. 44. Lucillo, episcopo de Melita.
Lib. III. Ep. 3. Joanni, abbati.

Lib. III. Ep. 12. Maximiano, episcopo Syracusano.
Lib. III. Ep. 27. Mariniano, abbati de Panormo.
Lib. III. Ep. 38. Libertino, praefecto Siciliae.
Lib. III. Ep. 50. Theodoro, episcopo Lilybaetano.
Lib. III. Ep. 51. Maximiano, episcopo Syracusano.
Lib. III. Ep. 55. Eidem.
Lib. III. Ep. 58. Cypriano, diacono.
Lib. III. Ep. 59. Secundino, episcopo Tauromenitano.
Lib. III. Ep. 60. Italicae, patriciae.
Lib. III. Ep. 62. Eutychio, episcopo Tyudaritano.
Lib. IV. Ep. 6. Cypriano, diacono.
Lib. IV. Ep. 11. Maximiano, episcopo Syracusano.
Lib. IV. Ep. 12. Eidem.
Lib. IV. Ep. 14. Eidem.
Lib. IV. Ep. 16. Cypriano, diacono.
Lib. IV. Ep. 36. Leoni, episcopo Catanensi
Lib. IV. Ep. 37. Maximiano, episcopo Syracusano.
Lib. IV. Ep. 44. Eidem.
Lib. IV. Ep. 45. Fantino, defensori.
Lib. V. Ep. 6. Victori, episcopo Panormitano.
Lib. V. Ep. 8. Cypriano, diacono.
Lib. V. Ep. 12. Petro, episcopo Tricalitano.
Lib. V. Ep. 17. Cypriano, diacono.
Lib. V. Ep. 22. Nobilibus Syracusanis.
Lib. V. Ep. 27. Cypriano, diacono.
Lib. V. Ep. 32. Eidem.
Lib. V. Ep. 34. Eidem.
Lib. V. Ep. 35. Eidem.
Lib. VI. Ep. 4. Cypriano, diacono.
Lib. VI. Ep. 9. Dono, episcopo Messanensi.
Lib. VI. Ep. 13. Cypriano, diacono.

Lib. VI. Ep. 18. Joanni, episcopo Syracusano.
Lib. VI. Ep. 20. Cypriano, diacono.
Lib. VI. Ep. 33. Leoni, episcopo Catanensi.
Lib. VI. Ep. 36. Secundino, episcopo Tauromenitano.
Lib. VI. Ep. 39. Cypriano, diacono.
Lib. VI. Ep. 40. Dono, episcopo Messanensi.
Lib. VI. Ep. 42. Victori, episcopo Panormitano.
Lib. VI. Ep. 43. Venantio, patricio.
Lib. VI. Ep. 44. Joanni, episcopo Syracusano.
Lib. VI. Ep. 48. Urbico, abbati.
Lib. VII. Ep. 9. Joanni, episcopo Syracusano.
Lib. VII. Ep. 22. Cypriano, diacono.
Lib. VII. Ep. 38. Dono, episcopo Messanensi.
Lib. VII. Ep. 39. Joanni, episcopo Syracusano.
Lib. VII. Ep. 41. Cypriano, rectori per Siciliam.
Lib. VII. Ep. 44. Cypriano, diacono.
Lib. VIII. Ep. 3. Dono, episcopo Messanensi.
Lib. VIII. Ep. 7. Leoni, episcopo Catanensi.
Lib. VIII. Ep. 17. Maurentio, magistro militum.
Lib. VIII. Ep. 19. Eidem.
Lib. VIII. Ep. 21. Joanni, episcopo Syracusano.
Lib. VIII. Ep. 23. Fantino, defensori.
Lib. VIII. Ep. 25. Victori, episcopo Panormitano.
Lib. VIII. Ep. 26. Joanni, episcopo Syracusano.
Lib. VIII. Ep. 27. Eidem.
Lib. VIII. Ep. 31. Secundino, episcopo Tauromenitano.
Lib. VIII. Ep. 35. Leontio, exconsuli.
Lib. IX. Ep. 12. Joanni, episcopo Syracusano.
Lib. IX. Ep. 13. Eidem.
Lib. IX. Ep. 14. Felici in Sicilia.
Lib. IX. Ep. 18. Romano, defensori.

Lib. IX. Ep. 19. Colonis patrimonii Syracusani.
Lib. IX. Ep. 20. Petro Siciliensi.
Lib. IX. Ep. 21. Libertino, expraefecto.
Lib. IX. Ep. 22. Ciridano.
Lib. IX. Ep. 23. Joanni, episcopo Syracusano.
Lib. IX. Ep. 24. Romano, defensori.
Lib. IX. Ep. 26. Eidem
Lib. IX. Ep. 27. Eidem
Lib. IX. Ep. 28. Antonio, subdiacono, etc.
Lib. IX. Ep. 39. Romano, defensori.
Lib. IX. Ep. 40. Eidem.
Lib. IX. Ep. 44. Felici in Sicilia.
Lib. IX. Ep. 45. Joanni, episcopo Syracusano.
Lib. IX. Ep. 55. Fantino, defensori.
Lib. IX. Ep. 56. Eidem.
Lib. IX. Ep. 57. Praejectae illustri.
Lib. IX. Ep. 59. Joanni, episcopo Syracusano.
Lib. IX. Ep. 60. Romano, defensori.
Lib. IX. Ep. 62. Eidem.
Lib. IX. Ep. 63. Joanni, episcopo Syracusano.
Lib. IX. Ep. 83. Fantino, defensori.
Lib. IX. Ep. 84. Benenato, episcopo Tyndaritano.
Lib. IX. Ep. 92. Victori, episcopo Panormitano.
Lib. IX. Ep. 94. Romano, defensori.
Lib. IX. Ep. 123. Venantio, et Italicae.
Lib. X. Ep. 1. Romano, defensori Siciliae.
Lib. X. Ep. 3. Fantino, defensori Panormitano.
Lib. X. Ep. 9. Joanni, episcopo Syracusano.
Lib. X. Ep. 10. Romano, defensori.
Lib. X. Ep. 13. Eidem.
Lib. X. Ep. 14. Fantino, defensori Panormitano.

Lib. X. Ep. 22. Leoni, episcopo Catanensi.
Lib. X. Ep. 23. Hadriano, notario Siciliae.
Lib. X. Ep. 27. Zittani, magistro militum.
Lib. X. Ep. 28. Fantino, defensori.
Lib. X. Ep. 31. Libertino, expraetori.
Lib. X. Ep. 32. Secundino, episcopo Tauromenitano.
Lib. X. Ep. 33. Eidem.
Lib. X. Ep. 46. Joanni, episcopo Syracusano.
Lib. X. Ep. 47. Eidem.
Lib. X. Ep. 48. Leontio, exconsuli.
Lib. X. Ep. 49. Adeodatae illustri.
Lib. X. Ep. 51. Leontio, exconsuli.
Lib. X. Ep. 52. Amantino domestico.
Lib. X. Ep. 53. Romano, defensori.
Lib. X. Ep. 54. Dono, episcopo Messanensi.
Lib. X. Ep. 55. Leontio, exconsuli.
Lib. X. Ep. 56. Amantino, domestico.
Lib. X. Ep. 57. Secundino et Joanni, episcopis.
Lib. X. Ep. 60. Azimarcho, Scriboni.
Lib. X. Ep. 64. Romano, defensori.
Lib. X. Ep. 65. Adeodatae illustri.
Lib. X. Ep. 66. Decio, episcopo Lilybaetano.
Lib. X. Ep. 67. Hadriano, notario.
Lib. XI. Ep. 8. Alexandro, praetori Siciliae.
Lib. XI. Ep. 9. Leoni, episcopo Catanensi.
Lib. XI. Ep. 10. Talitano.
Lib. XI. Ep. 11. Romano, defensori.
Lib. XI. Ep. 21. Eidem.
Lib. XI. Ep. 30. Venantio, exmonacho patricio Syracusano.
Lib. XI. Ep. 35. Barbarae et Antoninae.

Lib. XI. Ep. 36. Joanni, episcopo Syracusano.
Lib. XI. Ep. 37. Romano, defensori.
Lib. XI. Ep. 38. Vito, defensori.
Lib. XI. Ep. 39. Romano, defensori.
Lib. XI. Ep. 41. Eidem.
Lib. XI. Ep. 42. Joanni, episcopo Syracusano.
Lib. XI. Ep. 43. Eidem.
Lib. XI. Ep. 48. Urbico, abbati.
Lib. XI. Ep. 49. Eidem.
Lib. XI. Ep. 50. Hadriano, notario Panormitano.
Lib. XI. Ep. 51. Universis episcopis Siciliae.
Lib. XI. Ep. 52. Dono, episcopo Messanensi.
Lib. XI. Ep. 53. Hadriano, notario.
Lib. XI. Ep. 78. Barbarae et Antoninae.
Lib. XII. Ep. 4. Fantino, defensori.
Lib. XII. Ep. 10. Eidem.
Lib. XII. Ep. 13. Eidem.
Lib. XII. Ep. 14. Azimarcho, scriboni.
Lib. XII. Ep. 15. Romano, defensori.
Lib. XII. Ep. 16. Azimarcho, scriboni.
Lib. XII. Ep. 17. Maurilioni, expraefecto.
Lib. XII. Ep. 25. Romano, defensori.
Lib. XII. Ep. 34. Ciridano.
Lib. XII. Ep. 39. Fantino, defensori.
Lib. XII. Ep. 40. Venantio, patricio Panormitano
Lib. XII. Ep. 42. Romano, defensori.
Lib. XII. Ep. 43. Joanni, episcopo Syracusano.
Lib. XII. Ep. 48. Lucido, episcopo Leontino.
Lib. XII. Ep. 49. Romano, defensori.
Lib. XIII. Ep. 3. Adeodato, servo Dei.
Lib. XIII. Ep. 14. Clero Panormitano.

Lib. XIII. Ep. 15. Venantio, patricio Panormitano.
Lib. XIII. Ep. 18. Leoni, Secundino, etc., episcopis Siciliae.
Lib. XIII. Ep. 19. Julianus.
Lib. XIII. Ep. 21. Paschali et Consolantiae.
Lib. XIII. Ep. 28. Joanni, episcopo Syracusano.
Lib. XIII. Ep. 34. Pantaleoni, notario.
Lib. XIII. Ep. 37. Joanni, episcopo Panormitano.
Lib. XIII. Ep. 43. Eidem.
Lib. XIII. Ep. 44. Eidem.
Lib. XIV. Ep. 1. Paulo, scholastico.
Lib. XIV. Ep. 3. Joanni, episcopo Panormitano.
Lib. XIV. Ep. 4. Fantino, defensori Panormitano.
Lib. XIV. Ep. 5. Joanni, episcopo Panormitano.
Lib. XIV. Ep. 9. Eidem.
Lib. XIV. Ep. 16. *Felici, Messanensis episc. ad S. Gregorium.*
Lib. XIV. Ep. 17. Felici, episcopo Messanensi.

CORSICA.

Lib. I. Ep. 51. Universis monachis in Christi monte Insula constitutis.
Lib. I. Ep. 52. Symmacho, defensori.
Lib. I. Ep. 78. Leoni, episcopo in Corsica.
Lib. I. Ep. 79. Martino, episcopo Corsicae.
Lib. I. Ep. 80. Clero et Nobilibus Corsicae a paribus
Lib. VI. Ep. 22. Petro, episcopo Aleriensi.

Lib. VIII. Ep. 1. Petro, episcopo Corsicae.
Lib. IX. Ep. 77. Bonifacio, defensori Corsicae.
Lib. XIII. Ep. 23. Bonifacio, notario Corsicae.

PARS POSTERIOR.

ITALIA UNIVERSIM.

Lib. I. Ep. 17. Universis episcopis Italiae.
Lib. III. Ep. 28. Romano, patricio per Italiam.
Lib. V. Ep. 36. Severo, scholastico exarchi.
Lib. IX. Ep. 42. Agilulpho, regi Langobardorum.
Lib. IX. Ep. 43. Theodelindae, reginae Langobardorum.
Lib. XIV. Ep. 12. Theodelindae, reginae
Langobardorum.

RAVENNA METROPOLIS FLAMINIAE ET AEMILIAE.

Lib. I. Ep. 23. Georgio, praeposito.
Lib. I. Ep. 37. Joanni, episcopo Ravennati.
Lib. II. Ep. 35. Joanni, episcopo Ravennati.

Lib. II. Ep. 40. Eidem.
Lib. II. Ep. 46. Eidem.
Lib. III. Ep. 56. Joanni, episcopo Ravennati.
Lib. III. Ep. 57. *Ejusdem ad S. Gregorium*.
Lib. V. Ep. 1. Joanni, episcopo Ravennati.
Lib. V. Ep. 11. Eidem.
Lib. V. Ep. 15. Eidem.
Lib. V. Ep. 23. Castorio, notario.
Lib. V. Ep. 24. Romano, exarcho.
Lib. V. Ep. 25. Severo, Ficulino episcopo.
Lib. V. Ep. 26. Clero Ravennae.
Lib. V. Ep. 45. Andreae, scholastico.
Lib. V. Ep. 48. Eidem.
Lib. V. Ep. 56. Mariniano, episcopo Ravennae
Lib. VI. Ep. 1. Mariniano, episcopo Ravennae.
Lib. VI. Ep. 2. Clero et Plebi Ecclesiae Ravennae.
Lib. VI. Ep. 24. Mariniano, episcopo Ravennae.
Lib. VI. Ep. 29. Eidem.
Lib. VI. Ep. 30. Secundo, servo Dei.
Lib. VI. Ep. 31. Mariniano et Ravennatibus.
Lib. VI. Ep. 34. Castorio, notario.
Lib. VII. Ep. 42. Mariniano, episcopo Ravennae.
Lib. VII. Ep. 43. Eidem.
Lib. VII. Ep. 45. Claudio, abbati.
Lib. VIII. Ep. 15. Mariniano, episcopo Ravennae.
Lib. VIII. Ep. 16. Eidem.
Lib. VIII. Ep. 20. Eidem.
Lib. IX. Ep. 9. Callinicho, exarcho Italiae.
Lib. IX. Ep. 10. Mariniano, episcopo Ravennae.
Lib. IX. Ep. 52. Secundino, servo Dei.
Lib. IX. Ep. 74. Donello, erogatori.

Lib. IX. Ep. 79. Mariniano, episcopo Ravennae
Lib. IX. Ep. 80. Castorio, notario.
Lib. IX. Ep. 93. Callinicho, exarcho Italiae.
Lib. IX. Ep. 96. Mariniano, episcopo Ravennae.
Lib. IX. Ep. 98. Theodoro, curatori Ravennae.
Lib. IX. Ep. 124. Donello, erogatori.
Lib. X. Ep. 6. Theodoro, curatori.
Lib. X. Ep. 7. Mariniano, episcopo Ravennae.
Lib. X. Ep. 8. Eidem.
Lib. X. Ep. 30. Castorio, notario.
Lib. XI. Ep. 6. Mariniano, episcopo Ravennae.
Lib. XI. Ep. 26. Joanni, subdiacono Ravennae.
Lib. XI. Ep. 32. Mariniano, episcopo Ravennae.
Lib. XI. Ep. 33. Eidem.
Lib. XI. Ep. 40. Eidem.
Lib. XII. Ep. 5. Mariniano, episcopo Ravennae.
Lib. XII. Ep. 6. Theodoro, curatori.
Lib. XII. Ep. 24. Joanni, subdiacono Ravennae.
Lib. XIII. Ep. 17. Joanni, subdiacono Ravennae.
Lib. XIII. Ep. 47. Theodoro, curatori.
Lib. XIV. Ep. 5. Mariniano, episcopo Ravennae.

AQUILEIA METROPOLIS VENETIAE ET HISTRIAE.

Lib. I. Ep. 16. Severo, episcopo Aquileiensi.
Lib. II. Ep. 51. Universis Episcopis per Histriam.
Lib. V. Ep. 46. Basilio.

Lib. V. Ep. 47. Mastaloni.
Lib. V. Ep. 48. Andreae, scholastico.
Lib. V. Ep. 51. Petro et Providentio, episcopis.
Lib. XI. Ep. 97. Habitatoribus, Capreae Insulae.
Lib. XII. Ep. 33. Firmino, episcopo Histriae.
Lib. XIII. Ep. 33. Smaragdo, patricio et exarcho.

MEDIOLANUM, METROPOLIS LIGURIAE, ALPIUM COTTIARUM, RHETIAE UTRIUSQUE.

Lib. I. Ep. 82. Laurentio, episcopo Mediolanensi.
Lib. III. Ep. 26. Magno, presbytero Mediolanensi.
Lib. III. Ep. 29. Presbyteris Mediolanensibus.
Lib. III. Ep. 30. Joanni, subdiacono.
Lib. III. Ep. 31. Romano, patricio et exarcho.
Lib. IV. Ep. 1. Constantio, episcopo Mediolanensi.
Lib. IV. Ep. 2. Eidem.
Lib. IV. Ep. 3. Eidem.
Lib. IV. Ep. 4. Theodelindae, reginae Langobardorum.
Lib. IV. Ep. 22. Constantio, episcopo Mediolanensi.
Lib. IV. Ep. 38. Theodelindae, reginae Langobardorum.
Lib. IV. Ep. 39. Constantio, episcopo Mediolanensi.
Lib. V. Ep. 4. Constantio, episcopo Mediolanensi.
Lib. VII. Ep. 14. Constantio, episcopo Mediolanensi.
Lib. IX. Ep. 35. Constantio, episcopo Mediolanensi.
Lib. IX. Ep. 53. Eidem.
Lib. IX. Ep. 67. Eidem.

Lib. IX. Ep. 86. Eidem.
Lib. IX. Ep. 126. Eidem.
Lib. X. Ep. 29. Constantio, episcopo Mediolanensi.
Lib. XI. Ep. 3. Pantaleoni, notario.
Lib. XI. Ep. 4. Mediolanensibus.
Lib. XI. Ep. 16. Iisdem.
Lib. XII. Ep. 38. Deusdedit, episcopo Mediolanensi.
Lib. XIII. Ep. 30. Deusdedit, episcopo Mediolanensi.
Lib. I. Ep. 47. Virgilio, episcopo Arelatensi.
Lib. III. Ep. 33. Dynamio, patricio.
Lib. IV. Ep. 28. Candido, defensori.
Lib. V. Ep. 31. Ad Conductores massarum per Galliam.
Lib. V. Ep. 53. Virgilio, episcopo Arelatensi.
Lib. V. Ep. 54. Universis Episcopis Galliarum.
Lib. V. Ep. 55. Childeberto, regi.
Lib. VI. Ep. 5. Brunichildae, reginae Francorum.
Lib. VI. Ep. 6. Childeberto, regi.
Lib. VI. Ep. 7. Candido, defensori.
Lib. VI. Ep. 49. Palladio, episcopo de Santonibus.
Lib. VI. Ep. 50. Brunichildae, reginae Francorum.
Lib. VI. Ep. 51. Ad Augustini socios in Angliam.
Lib. VI. Ep. 52. Pelagio, de Turnis, etc.
Lib. VI. Ep. 53. Virgilio, episcopo Arelatensi.
Lib. VI. Ep. 54. Desiderio, Viennensi, etc.
Lib. VI. Ep. 55. Protasio, episcopo de Aquis.
Lib. VI. Ep. 56. Stephano, abbati Lirinensi.
Lib. VI. Ep. 57. Arigio, patricio.
Lib. VI. Ep. 58. Theoderico, et Theodeberto, reg.
Francorum.
Lib. VI. Ep. 59. Brunichildae, reginae Francorum.
Lib. VII. Ep. 12. Respectae, abbatissae.

Lib. VII. Ep. 24. Candido, presbytero per Gallias.
Lib. VII. Ep. 36. Dynamio et Aurelio.
Lib. IX. Ep. 11. Brunichildae, reginae Francorum.
Lib. IX. Ep. 105. Sereno, episcopo Massiliensi.
Lib. IX. Ep. 106. Syagrio Episcopis Galliarum.
Lib. IX. Ep. 107. Arigio, episcopo.
Lib. IX. Ep. 108. Syagrio, episcopo Augustodunensi.
Lib. IX. Ep. 109. Brunichildae.
Lib. IX. Ep. 110. Theoderico, et Theodeberto.
Lib. IX. Ep. 111. Virgilio, episcopo Arelatensi.
Lib. IX. Ep. 112. Desiderio, episcopo Galliarum.
Lib. IX. Ep. 113. Syagrio, episcopo Augustodunensi.
Lib. IX. Ep. 114. Virgilio et Syagrio, episcopis.
Lib. IX. Ep. 115. Syagrio.
Lib. IX. Ep. 116. Theoderico, et Theodeberto.
Lib. IX. Ep. 117. Brunichildae.
Lib. IX. Ep. 118. Vantilono, et Arigio.
Lib. IX. Ep. 119. Asclepiodoto.
Lib. IX. Ep. 127. *S. Columbani ad sanctum Gregorium.*
Lib. XI. Ep. 12. Cononi, abbati Lirinensi.
Lib. XI. Ep. 13. Sereno, episcopo Massiliae.
Lib. XI. Ep. 14. Asclepiodoto, patricio.
Lib. XI. Ep. 15. Arigio, episcopo.
Lib. XI. Ep. 54. Desiderio, episcopo Galliae.
Lib. XI. Ep. 55. Virgilio, episcopo Arelatensi.
Lib. XI. Ep. 56. Etherio, episcopo Galliae.
Lib. XI. Ep. 57. Arigio, episcopo Galliae.
Lib. XI. Ep. 58. Mennae, Telonae, etc.
Lib. XI. Ep. 59. Theoderico, regi Francorum.
Lib. XI. Ep. 60. Theodeberto, regi Francorum.
Lib. XI. Ep. 61. Clothario, regi Francorum.

Lib. XI. Ep. 62. Brunichildae, reginae Francorum.
Lib. XI. Ep. 63. Brunichildae.
Lib. XI. Ep. 68. Virgilio, episcopo Arelatensi.
Lib. XI. Ep. 69. Brunichildae, reginae Francorum.
Lib. XI. Ep. 70. Candido, defensori.
Lib. XI. Ep. 75. Aurelio ex Francis.
Lib. XI. Ep. 76. Mellito, abbati.
Lib. XII. Ep. 35. Desiderio, episcopo in Galliis.
Lib. XIII. Ep. 5. Etherio, episcopo Lugdunensi.
Lib. XIII. Ep. 6. Brunichildae, reginae.
Lib. XIII. Ep. 7. Theoderico, regi Francorum.
Lib. XIII. Ep. 8. Senatori, presbytero et abbati.
Lib. XIII. Ep. 9. Thalassiae, abbatissae.
Lib. XIII. Ep. 10. Luponi, presbytero et abbati.

ANGLIA.

Lib. XI. Ep. 28. Augustino, episcopo Anglorum.
Lib. XI. Ep. 29. Berthae, reginae Anglorum.
Lib. XI. Ep. 64. Augustino, episcopo Anglorum.
Lib. XI. Ep. 65. Eidem.
Lib. XI. Ep. 66. Edilbertho, regi Anglorum.

HISPANIA.

Lib. I. Ep. 43. Leandro, episcopo Hispalensi.

Lib. II. Ep. 54. *S. Liciniani, episcopi, ad S. Gregorium.*
Lib. V. Ep. 49. Leandro, episcopo Hispalensi.
Lib. IX. Ep. 61. *Recharedi, regis, ad sanctum Gregorium.*
Lib. IX. Ep. 120. Claudio in Hispaniis.
Lib. IX. Ep. 121. Leandro, episcopo Hispalensi.
Lib. IX. Ep. 122. Recharedo, regi Wisigothorum.
Lib. XIII. Ep. 45. Joanni, defensori, eunti in Hispaniam.
Lib. XIII. Ep. 46. Joanni, defensori.

SARDINIA.

Lib. I. Ep. 48. Theodoro, duci.
Lib. I. Ep. 49. Honorato, diacono.
Lib. I. Ep. 62. Januario, archiepiscopo Caralitano.
Lib. I. Ep. 63. Eidem.
Lib. I. Ep. 64. Eidem.
Lib. I. Ep. 83. Eidem.
Lib. II. Ep. 49. Januario, episcopo Caralitano.
Lib. III. Ep. 36. Sabino, defensori Sardiniae.
Lib. IV. Ep. 8. Januario, episcopo Caralitano.
Lib. IV. Ep. 9. Eidem.
Lib. IV. Ep. 15. Eidem.
Lib. IV. Ep. 23. Hospitoni, duci Barbaricinorum.
Lib. IV. Ep. 24. Zabardae, duci.
Lib. IV. Ep. 25. Nobilibus in Sardinia,
Lib. IV. Ep. 26. Januario, episcopo Caralitano.
Lib. IV. Ep. 27. Januario, episcopo Caralitano.

Lib. IV. Ep. 29. Eidem.
Lib. V. Ep. 2. Felici, episcopo, et Cyriaco, abbati.
Lib. V. Ep. 9. Petro, notario.
Lib. IX. Ep. 4. Januario, episcopo Caralitano.
Lib. IX. Ep. 2. Vitali, defensori Sardiniae.
Lib. IX. Ep. 3. Januario, episcopo Caralitano.
Lib. IX. Ep. 4. Eidem.
Lib. IX. Ep. 6. Eidem.
Lib. IX. Ep. 7. Eidem.
Lib. IX. Ep. 8. Sardiniae episcopis.
Lib. IX. Ep. 64. Vitali, defensori Sardiniae.
Lib. IX. Ep. 65. Januario, episcopo Caralitano.
Lib. X. Ep. 38. Januario, episcopo Caralitano.
Lib. XI. Ep. 22. Spesindeo, praesidi Sardiniae.
Lib. XI. Ep. 23. Vitali, defensori Sardiniae.
Lib. XI. Ep. 25. Januario, episcopo Caralitano.
Lib. XII. Ep. 18. Eupaterio, duci Sardiniae.
Lib. XIII. Ep. 4. Januario, episcopo Caralitano.

AFRICA.

Lib. I. Ep. 2. Vitali, defensori Sardiniae.
Lib. I. Ep. 61. Gennadio, patricio et exarcho Africae.
Lib. I. Ep. 74. Eidem.
Lib. I. Ep. 75. Eidem.
Lib. I. Ep. 76. Gaudioso, magistro militum Africae.
Lib. I. Ep. 77. Universis Episcopis Numidiae.
Lib. I. Ep. 84. Hilario, chartulario Africae.

Lib. I. Ep. 85. Gennadio, patricio Africae.
Lib. II. Ep. 47. Dominico, episcopo Carthaginensi.
Lib. II. Ep. 48. Columbo, episcopo Numidiaie.
Lib. III. Ep. 16. Petro de Baricis.
Lib. III. Ep. 48. Columbo, episcopo Numidiaie.
Lib. III. Ep. 49. Adeodato, episcopo Numidiaie.
Lib. IV. Ep. 7. Gennadio, patricio et exarcho Africae,
Lib. IV. Ep. 13. Clementio, episcopo.
Lib. IV. Ep. 34. Pantaleoni, praefecto Africae.
Lib. IV. Ep. 35. Victori et Columbo, episcopis Africae.
Lib. IV. Ep. 43. Bonifacio, viro magnifico Africae.
Lib. V. Ep. 5. Dominico, episcopo Carthaginensi.
Lib. VI. Ep. 19. Dominico, episcopo Africae.
Lib. VI. Ep. 37. Columbo, episcopo Numidiaie.
Lib. VI. Ep. 63. Gennadio, patricio Africae.
Lib. VI. Ep. 64. Dominico, episcopo Carthaginensi.
Lib. VII. Ep. 2. Columbo, episcopo Numidiaie.
Lib. VII. Ep. 3. Gennadio, patricio Africae.
Lib. VII. Ep. 35. Dominico, episcopo Carthaginensi.
Lib. VIII. Ep. 12. Adeodato et Maurentio, episc. Africae.
Lib. VIII. Ep. 13. Columbo, episcopo Numidiaie.
Lib. VIII. Ep. 28. Victori et Columbo, episcopis Africae.
Lib. VIII. Ep. 33. Dominico, episcopo Carthaginensi.
Lib. IX. Ep. 58. Martino, scholastico.
Lib. X. Ep. 37. Innocentio, Africae praefecto.
Lib. X. Ep. 63. Dominico, episcopo Carthaginensi.
Lib. XI. Ep. 5. Innocentio, Africae praefecto.
Lib. XII. Ep. 1. Dominico, episcopo Carthaginensi.
Lib. XII. Ep. 7. Savinellae, Columbae, et Agnellae.
Lib. XII. Ep. 8. Columbo, episcopo Numidiaie.
Lib. XII. Ep. 28. Columbo, episcopo Numidiaie.

Lib. XII. Ep. 29. Victori, primati Numidiaae.
Lib. XII. Ep. 32. Universis Episcopis concilii Bizaceni.

ILLYRICUM OCCIDENTALE ET ORIENTALE.

Lib. I. Ep. 19. Natali, episcopo Salonitano.
Lib. I. Ep. 20. Honorato, archidiacono Salonitano.
Lib. I. Ep. 21. Natali, episcopo Salonitano.
Lib. I. Ep. 27. Anastasio, archiepiscopo Corinthi.
Lib. I. Ep. 28. Sebastiano, episcopo Rhiziniensi.
Lib. I. Ep. 38. Malcho, episcopo Dalmatiensi.
Lib. I. Ep. 45. Universis Episcopis per Illyricum.
Lib. II. Ep. 18. Natali, episcopo Salonitano.
Lib. II. Ep. 19. Universis Episcopis per Dalmatiam.
Lib. II. Ep. 20. Antonino, subdiacono.
Lib. II. Ep. 21. Jobino, praefecto Illyrici.
Lib. II. Ep. 22. Universis Episcopis per Illyricum.
Lib. II. Ep. 23. Joanni, episcopo primae Justinianae.
Lib. II. Ep. 52. Natali, episcopo Salonitano.
Lib. III. Ep. 6. Joanni, episcopo primae Justinianae.
Lib. III. Ep. 7. Joanni episcopo Larissaeo.
Lib. III. Ep. 8. Natali, episcopo Salonitano.
Lib. III. Ep. 9. Antonino, subdiacono.
Lib. III. Ep. 22. Eidem.
Lib. III. Ep. 32 Honorato, archidiacono Salonitano.
Lib. III. Ep. 39. Universis Episcopis Corinthiis.
Lib. III. Ep. 47. Clero Ecclesiae Salonitanae.

Lib. IV. Ep. 10. Universis Episcopis per Dalmatiam.
Lib. IV. Ep. 20. Maximo, praesumptori in Salona.
Lib. IV. Ep. 40. Marcello, scholastico.
Lib. V. Ep. 10. Felici, episcopo Sardicae.
Lib. V. Ep. 42. Sebastiano, episcopo Rhiziniensi.
Lib. V. Ep. 52. Joanni, episcopo Corinthiorum.
Lib. V. Ep. 57. Eidem.
Lib. V. Ep. 58. Universis Episcopis per Helladium.
Lib. VI. Ep. 3. Maximo, praesumptori in Salona.
Lib. VI. Ep. 8. Theodoro, etc., Episcopis Epiri.
Lib. VI. Ep. 25. Maximo in Salona.
Lib. VI. Ep. 26. Clero Salonae
Lib. VI. Ep. 27. Presbyteris Jaderae.
Lib. VII. Ep. 17. Sabiniano, episcopo Jadertino.
Lib. VIII. Ep. 5. Eusebio, Thessalonicensi, etc.
Lib. VIII. Ep. 10. Sabiniano, episcopo Jadertino.
Lib. VIII. Ep. 24. Eidem.
Lib. IX. Ep. 5. Marcellino, proconsuli Dalmatiae.
Lib. IX. Ep. 41. Juliano, scriboni.
Lib. IX. Ep. 68. Eusebio, Thessalonicensi, etc.
Lib. IX. Ep. 81. Maximo, episcopo Salonitano.
Lib. IX. Ep. 125. Eidem.
Lib. X. Ep. 36. Maximo, episcopo Salonitano.
Lib. X. Ep. 42. Eusebio, episcopo Thessalonicensi.
Lib. XI. Ep. 74. Eusebio, episcopo Thessalonicensi.
Lib. XII. Ep. 30. Constantio, episcopo Scodritano.
Lib. XII. Ep. 31. Joanni, episcopo primae Justinianae.
Lib. XIII. Ep. 11. Maximo, episcopo Salonitano.
Lib. XIV. Ep. 6. Alcysone, episcopo Corcyrae.
Lib. XIV. Ep. 7. Bonifacio, diacono.
Lib. XIV. Ep. 12. Alcysone, episcopo Corcyrae.

CONSTANTINOPOLIS.

- Lib. I. Ep. 4. Joanni, episcopo Constantinopolitano.
- Lib. I. Ep. 5. Theoctistae, sorori imperatoris.
- Lib. I. Ep. 6. Narsae, patricio.
- Lib. I. Ep. 25. Joanni, episcopo Constantinopolitano.
- Lib. I. Ep. 29. Aristobolo, expraefecto.
- Lib. I. Ep. 30. Andreae, illustri.
- Lib. I. Ep. 31. Joanni, exconsuli.
- Lib. I. Ep. 32. Philippo, comiti excubitorum.
- Lib. II. Ep. 27. Rusticianae, patriciae.
- Lib. II. Ep. 53. Honorato, diacono Constantinopolitano.
- Lib. III. Ep. 52. Prisco, patricio Orientis.
- Lib. III. Ep. 53. Joanni, episcopo Constantinopolitano.
- Lib. III. Ep. 54. Theotimo, medico.
- Lib. III. Ep. 65. Mauricio, Augusto.
- Lib. III. Ep. 66. Theodoro, medico.
- Lib. III. Ep. 67. Domitiano, metropolitano.
- Lib. IV. Ep. 30. Constantinae, Augustae.
- Lib. IV. Ep. 31. Thedoro, medico.
- Lib. IV. Ep. 32. Narsae, comiti.
- Lib. IV. Ep. 46. Rusticianae, patriciae.
- Lib. IV. Ep. 47. Sabiniano, diacono Constantinopolitano.
- Lib. V. Ep. 16. Domitiano, episcopo.
- Lib. V. Ep. 18. Joanni, episcopo Constantinopolitano.
- Lib. V. Ep. 19. Sabiniano, diacono.
- Lib. V. Ep. 20. Mauricio, Augusto.

Lib. V. Ep. 21. Constantinae, Augustae.
Lib. V. Ep. 30. Mauricio, Augusto.
Lib. V. Ep. 38. Heliae, presbytero Isauriae.
Lib. V. Ep. 40. Mauricio, Augusto.
Lib. V. Ep. 41. Constantinae, Augustae.
Lib. VI. Ep. 14. Narsae, comiti.
Lib. VI. Ep. 15. Joanni, episcopo Constantinopolitano.
Lib. VI. Ep. 16. Mauricio, Augusto.
Lib. VI. Ep. 17. Theoctisto, cognato imperatoris.
Lib. VI. Ep. 65. Mauricio, Augusto.
Lib. VI. Ep. 66. Athanasio, presbytero de Isauria.
Lib. VII. Ep. 4. Cyriaco, episcopo Constantinopolitano.
Lib. VII. Ep. 5. Eidem.
Lib. VII. Ep. 6. Mauricio, Augusto.
Lib. VII. Ep. 7. Eidem.
Lib. VII. Ep. 8. Stephano, episcopo.
Lib. VII. Ep. 11. Rufino, episcopo Ephesi
Lib. VII. Ep. 15. Georgio, presbytero
Constantinopolitano.
Lib. VII. Ep. 25. Gregoriae, cubiculariae Augustae.
Lib. VII. Ep. 26. Theoctistae, patriciae.
Lib. VII. Ep. 28. Theodoro, medico Constantinopolitano.
Lib. VII. Ep. 29. Andreae, scholastico.
Lib. VII. Ep. 30. Narsae, religioso.
Lib. VII. Ep. 31. Cyriaco, episcopo Constantinopolitano.
Lib. VII. Ep. 32. Athanasio, presbytero de Isauria.
Lib. VII. Ep. 33. Mauricio, Augusto.
Lib. VIII. Ep. 22. Rusticianae, patriciae.
Lib. IX. Ep. 33. Andreae, scholastico.
Lib. IX. Ep. 54. Anatolio, diacono Constantinopolitano.
Lib. IX. Ep. 66. Eidem.

Lib. IX. Ep. 82. Eidem.
Lib. X. Ep. 50. Domitiano, episcopo Metropolitano.
Lib. XI. Ep. 7. Anatolio, diacono Constantinopolitano.
Lib. XI. Ep. 44. Rusticianae, patriciae.
Lib. XI. Ep. 45. Theoctistae, patriciae.
Lib. XI. Ep. 47. Anatolio, diacono Constantinopolitano.
Lib. XI. Ep. 67. Quirico et caeteris Episcopis in Hiberia.
Lib. XIII. Ep. 22. Rusticianae, patriciae.
Lib. XIII. Ep. 31. Phocae, Augusto.
Lib. XIII. Ep. 32. Eusebiae, patriciae.
Lib. XIII. Ep. 38. Phocae, Augusto.
Lib. XI. Ep. 38. Leontiae, Augustae.
Lib. XIII. Ep. 40. Cyriaco, patriarchae
Constantinopolitano.

ALEXANDRIA.

Lib. I. Ep. 25. Ad quatuor patriarchas.
Lib. V. Ep. 43. Eulogio, episcopo Alexandrino; et
Anastasio, episcopo Antiocheno.
Lib. VI. Ep. 60. Eulogio, episcopo Alexandrino.
Lib. VII. Ep. 34. Eidem.
Lib. VII. Ep. 40. Eidem.
Lib. VIII. Ep. 29. Eidem.
Lib. VIII. Ep. 30. Eidem.
Lib. IX. Ep. 78. Eidem.
Lib. X. Ep. 35. Eidem.
Lib. X. Ep. 39. Eidem.

Lib. XII. Ep. 50. Eidem.
Lib. XIII. Ep. 41. Eidem.
Lib. XIII. Ep. 42. Eidem.

ANTIOCHIA.

Lib. I. Ep. 7. Anastasio, episcopo Antiocheno.
Lib. I. Ep. 25. Ad quatuor Patriarchas.
Lib. I. Ep. 26. Anastasio, episcopo Antiocheno.
Lib. V. Ep. 39 Eidem.
Lib. V. Ep. 43. Eulogio, episcopo Alexandrino; et
Anastasio, episcopo Antiocheno.
Lib. VI. Ep. 27. Anastasio, episcopo Antiocheno.
Lib. VI. Ep. 34. Eidem, et Eulogio episcopo
Alexandrino.
Lib. VIII. Ep. 2. Eidem.
Lib. IX. Ep. 49. Eidem.
Lib. XI. Ep. 1. Joanni, abbati de monte Sina.
Lib. XI. Ep. 2. Palladio, presbytero de monte Sina.

JERUSALEM.

Lib. I. Ep. 25. Ad quatuor patriarchas.
Lib. VIII. Ep. 6. Amos, episcopo Jerosolymitano
Lib. XI. Ep. 46. Isicio, episcopo Jerosolymitano.
Lib. XIII. Philippo, presbytero.

EPISTOLARUM ORDO ANTEA VULGATUS AD NOVUM REDUCTUS.

Liber primus. Indict. IX.

Ordo antea vulgatus.

1. Universis episcopis per Siciliam.
2. Justino praetorii.
3. Paulo scholastico.
4. Joanni episcopo Constantinopolit.
5. Theoctistae sorori imperatoris.
6. Narsae patricio.
7. Anastasio episcopo Antiocheno.
8. Bacaudae episcopo Formiensi.
9. Petro subdiacono.
10. Honorato archidiacono Salonitano.
11. Clementinae patriciae.
12. Joanni episcopo de Urbe veteri.
13. Dominico episcopo Centumcellensi.
14. Demetrio episcopo Neapolitano.
15. Balbino episcopo Rosellano.

16. Severo episcopo Aquileiensi.
17. Universis episcopis Italiae.
18. Petro subdiacono.
19. Natali episcopo Salonitano.
20. Natali episcopo Salonitano
21. Nonnosus.
22. Georgio praefecto.
23. Anthemio subdiacono
24. Joanni episcopo Constantinopolitano.
25. Anastasio patriarchae Antiocheno.
26. Anastasio archiepiscopo Corinthi.
27. Sebastiano episcopo Rhiziniensi.
28. Aristobolo expraefecto.
29. Andreae illustri.
- 30 Joanni exconsuli.
31. Philippo comiti excubitorum.
32. Romano patricio et exarcho.
33. Venantio exmonacho.
34. Petro episcopo Terracinensi.
- Petro subdiacono (*Deerat in Regist.*)
35. Joanni episcopo Ravennati.
36. Malcho episcopo Dalmatiensi.
37. Anthemio subdiacono.
38. Felici episcopo Messanensi.
39. Petro diacono.
40. Anthemio subdiacono.

41. Leandro episcopo Hispalensi.
42. Petro subdiacono.
43. Universis episcopis per Illyricum.
44. Petro subdiacono.
45. Virgilio Arelatensi, et Theodoro Massiliensi.
46. Theodoro duci Sardiniae.
47. Honorato diacono.
48. Anthemio subdiacono.
49. Universis monachis in Christi-Monte insula constitutis.
50. Symmacho defensori.
51. Felici episcopo Sipontino.
52. Joanni episcopo Surrentino.
53. Anthemio subdiacono.
54. Petro subdiacono.
55. Severo episcopo.
56. Arsicino duci.
57. Anthemio subdiacono.
58. Clero, et Ordini . . . Perusiae.
59. Gennadio patricio.
60. Januario archiepiscopo Caralitano.
61. Januario episcopo Caralitano.
62. Januario archiepiscopo Caralitano.
63. Anthemio subdiacono.
64. Felici episcopo Messanensi.
65. Anthemio subdiacono.
66. Anthemio subdiacono.

67. Petro subdiacono.
68. Universis Episcopis per Siciliam.
69. Petro subdiacono.
70. Petro subdiacono.
71. Petro subdiacono.
72. Gennadio patricio et exarcho Africae.
73. Gennadio patricio, etc.
74. Gaudioso magistro militum.
75. Universis episcopis Numidiaae.
76. Leoni episcopo in Corsica.
77. Martino episcopo in Corsica.
78. Clero et Ordini Mevianensis Ecclesiae.
79. Clero et Nobilibus Corsicae.
80. Laurentio episcopo Mediolanensi.
81. Januario archiepiscopo Caralis.
82. Hilario chartulario Africae.

Liber II. Indict. X.

Fragmentum de Depositione Laurentii, *ad calcem Epistolarum in Appendice.*

Alterum fragmentum de Litania, *ad calcem Epistolarum in Appendice.*

1. Petro notario.
2. Praejectitio episcopo Narniensi.
3. Clero et Nobilibus Neapol., etc.
4. Maximiano episcopo Syracusano.
5. Candido episcopo de Urbe veteri.
6. Ordini et Plebi Neapol., etc.
7. Paulo episcopo Neapolitano.
8. Clero et Ordini Nepesino.
9. Castorio episcopo de Arimino.
10. Importuno episcopo.
- 11 Joanni episcopo Velitrano.
12. Paulo episcopo.
- 13 Paulino episcopo.
14. Natali episcopo Salonitano.
15. Universis Episcopis per Dalmatiam.

16. Antonino subdiacono.
17. Jobino praefecto Illyrici.
18. Maximiano episcopo Syracusano.
19. Benenato episcopo.
20. Joanni episc. visitatori Nepesinae Ecclesiae.
21. Rusticianae patriciae.
22. Joanni episcopo Ravennati.
23. Justino praetori.
24. Eusebio abbati.
25. Joanni episcopo Squillacino.
26. Maximiano episcopo Syracusano.
27. Clero . . . Crotonae.
28. Joanni episcopo Ravennati.
29. Felici episcopo de Acropoli.
30. Lucillo episcopo de Melita.
31. Benenato episcopo.
32. Joanni episcopo Ravennae.
33. Columbo episcopo Numidiaae.
34. Januario episcopo Caralitano.
35. Joanni episcopo Velitrano.
36. Universis Episcopis per Histriam.
37. Natali episcopo Salomitano.
38. Joanni episcopo Squillacino.
39. Dominico episcopo Carthaginensi.

Lib. II. Ind. XI. Lib. III. Ind. XI.

1. Petro subdiacono Campaniae.
2. Pauli episcopo.
3. Joanni abbati.
4. Bonifacio episcopo Regiensi.
5. Petro subdiacono Campaniae.
6. Joanni episcopo primae Justinianae.
7. Joanni episcopo Larissaeo.
8. Natali episcopo Salonitano.
9. Antonino subdiacono.
10. Savino subdiacono.
11. Ordini et Plebi, in Albano
12. Maximiano episcopo Syracusano.
13. Agnello episcopo de Fundis.
14. Clero, Ordini et Plebi in Terracina.
15. Scholastico Judici Campaniae.
16. Petro episcopo de Baricis.
17. Gratoso subdiacono.
18. Theodoro consiliario
19. Petro subdiacono Campaniae.
20. Gratoso episcopo Numentano
21. Paschali, Demetiano, etc.
22. Antonino subdiacono.
23. Petro subdiacono Campaniae.
24. Leontio episcopo Urbinati.

25. Universis Habitatoribus Arimini.
26. Magno presbytero Mediol.
27. Mariniano abbati Panorm.
28. Romano patricio per Italiam.
29. Presbyt. Diac. et Clero Mediol.
30. Joanni subdiacono.
31. Romano patricio et exarcho Italiae.
32. Honorato archidiacono Salonitano.
33. Dynamio patricio Galliarum.
34. Petro subdiacono Campaniae.
35. Petro subdiacono Campaniae.
36. Sabino et Anthemio.
37. Libertino praefecto Siciliae.
38. Universis episcopis Corinthiis.
39. Petro subdiacono Campaniae.
40. Pantaleoni notario.
41. Felici episcopo Sipontino.
42. Felici episcopo Sipontino
43. Bonifacio episcopo Regitano.
44. Andreae episcopo Tarentino.
45. Joanni episcopo Callipolitano.
46. Clero Ecclesiae Salonitanae.
47. Columbo episcopo Numidiae.
48. Adeodato episcopo Numidiae.
49. Theodoro episcopo Lilybaetano.
50. Maximiano episcopo Syracusano.

51. Primo patricio Orientis.
52. Joanni episcopo Constantinopolitano.
53. Maximiano episcopo Syracusano.
54. Joanni episcopo Ravennati.
55. *Ejusdem ad sanctum Gregorium.*
56. Cypriano diacono.
57. Secundino episc. Taurominitano.
58. Italicae patriciae.
59. Fortunato episcopo Neapolitano.
60. Eutychio episcopo Tyndaritano.
61. Fortunato episcopo Neapolitano.
62. Mauricio Augusto.
63. Domitiano metropolitano.
64. Narsae patricio.
65. Theodoro medico.
66. Theotimo medico.

Lib. III. Ind. XII. Lib. IV. Ind. XII.

1. Constantio episcopo Mediolanensi.
2. Constantio episcopo Mediolanensi.
3. Constantio episcopo Mediolanensi.
4. Theodelindae reginae Langobard.
5. Bonifacio episcopo Regiensi.
6. Cypriano diacono.
7. Gennadio patricio et exarcho Africae.

8. Januario episcopo Caralitano.
9. Januario episcopo Caralitano.
10. Januario episcopo Caralitano.
11. Maximiano episcopo Syracusano.
12. Maximiano episcopo Syracusano.
13. Clementio episcopo primati Bizaceno.
14. Maximiano episcopo Syracusano.
15. Universis episcopis per Dalmatiam.
16. Cypriano diacono.
17. Felici episcopo Sipontino.
18. Mauro abbati a sancto Pancratio.
19. Leoni acolytho.
20. Maximo praesumptori in Salona.
21. Venantio episcopo Lunensi.
22. Constantio episcopo Mediolanensi.
23. Nobilibus et Possessoribus in Sardin.
24. Januario episcopo Caralitano.
25. Zabardae duci Sardiniae.
26. Januario episcopo Caralitano.
27. Hospitoni duci Barbaricorum.
28. Candido defensori
29. Januario episcopo Caralitano.
30. Constantinae Augustae.
31. Anthemio subdiacono.
32. Pantaleoni praefecto Africae.
33. Theodelindae reginae.

34. Leoni episcopo Catanensi.
35. Victori, et Columbo episc. Africae.
36. Maximiano episcopo Syracusano.
37. Constantio episcopo Mediolanensi.
38. Marcello scholastico.
39. Clero, Ordini et Plebi Hortonae.
40. Valentino abbati.
41. Bonifacio magnifico Africae.
42. Maximiano episcopo Syracusano.
43. Fantino defensori.
44. Rusticianae patriciae.

Lib. IV. Ind. XIII. Lib. V. Ind. XIII.

1. Joanni episcopo Ravennati.
2. Felici episcopo, et Cyriaco, abbati.
3. Dominico episcopo Carthaginensi.
4. Victori episcopo Panormitano.
5. Venantio episcopo Lunensi.
6. Cypriano diacono.
7. Universis Episc. per Illyricum.
8. Joanni episcopo primae Justinianae.
9. Petro notario in Sardinia.
10. Felici episcopo Sardicae.
11. Joanni episcopo Ravennati.
12. Petro episcopo Tricalitano.

13. Gaudentio episcopo Nolano.
14. Clero Ecclesiae Capuanae.
15. Joanni episcopo Ravennae.
16. Venantio episcopo Lunensi.
17. Constantio episcopo Mediolanensi.
18. Romano exarcho per Italiam.
19. Cypriano diacono.
20. Severo episcopo Ficulino.
21. Clero, Ordini et Plebi Ravennae.
22. Cypriano diacono.
23. Castorio notario.
24. Castorio diacono.
25. Vincomalo defensori.
26. Gaudentio episcopo Nolano.
27. Cypriano diacono
28. Cypriano diacono.
29. Severo scholastico exarchi.
30. Heliae presbytero Isauriae.
31. Mauricio Augusto.
32. Mauricio Augusto.
33. Constantinae Augustae.
34. Constantinae Augustae.
35. Sebastiano episcopo Rhiziniensi.
36. Eulogio et Anastasio episcopis.
37. Anastasio episcopo Antiocheno.
38. Joanni episcopo Constantinopolitano.

39. Sabiniano diacono.
40. Theodoro medico.
41. Luminoso abbati.
42. Leontio episcopo.
43. Castorio episc. Ariminensi.
44. Gesta synodi, etc., *ad calcem*.
45. Andreae scholastico.
46. Leandro episcopo Hispalensi.
47. Nobilibus Syracusanis.
48. Joanni abbati de Regio.
49. Petro et Prudentio episcopis de Histria.
50. Virgilio episcopo Arelatensi.
51. Joanni episcopo Corinthiorum.
52. Universis Episcopis Galliarum.
53. Childeberto regi.
54. Mariniano episcopo Ravennae.
55. Joanni episcopo Corinthiorum.
56. Universis Episcopis per Helladum.
57. Servis Domini nostri Jesu Christ.

Lib. V. Ind. XIV. Lib. VI. Ind. XIV.

1. Mariniano episcopo Ravennae.
2. Clero et Plebi Ravennae.
3. Maximo praesumptori Salonae.
4. Cypriano diacono.

5. Brunichildae reginae Francorum.
6. Childeberto regi Francorum.
7. Theodoro et Demetrio episcopis.
8. Dono episcopo Messanensi.
9. Bonifacio episcopo Regiensi.
10. Candido presbytero.
11. Fortunato episcopo Neapolitano.
12. Montanae et Thomae.
13. Cypriano diacono.
14. Narsae comiti.
15. Joanni episcopo Constantinop.
16. Mauricio Augusto.
17. Theoctisto cognato imperatoris
18. Joanni episcopo Syracusano.
19. Dominico episcopo Africae.
20. Cypriano diacono.
21. Petro episcopo Hydruntino.
22. Petro episcopo Aleriensi
23. Anthemio subdiacono.
24. Mariniano episcopo Ravennae.
25. Maximo in Salona.
26. Dilectissimis filiis Clero Jaderae.
27. Candido episcopo de Urbe veteri.
28. Mariniano episcopo Ravennae.
29. Secundino servo Dei.
30. Mariniano coepisc Ravennae.

31. Fortunato episcopo Neapolitano.
32. Leoni episcopo Catanensi.
33. Castorio notario.
34. Anthemio subdiacono.
35. Secundino episcopo Taurominitano.
36. Columbo episcopo Numidiaie.
37. Anthemio subdiacono.
38. Cypriano diacono.
39. Dono episcopo Messanensi.
40. Rufino episcopo Vibonensi.
41. Victori episcopo Panormitano.
42. Venantio patricio.
43. Joanni episcopo Syracusano.
44. Bonae abbatissae.
45. Leontio episcopo Ariminensi.
46. Felici episcopo Pisaurensi.
47. Leoni episcopo Fanensi.
48. Presbyteris, Diaconibus Jaderae.
49. Urbico abbati Panormitano.
50. Palladio episcopo de Santonibus.
51. Brunichildae reginae.
52. Palladio episcopo de Santonibus.
53. Virgilio episcopo Arelatensi.
54. Desiderio, et Syagrio episcopis.
55. Protasio episcopo de Aquis Galliae.
56. Stephano abbati.

57. Arigio patricio.
58. Theodorico, et Theodeberto regibus.
59. Brunichildae reginae.
60. Eulogio episcopo Alexandrino.
61. Gennadio patricio Africae.
62. Dominico episcopo Carthagin.
63. Mauricio Augusto.
64. Anastasio presbyt. de Isauria.

Liber VI. Ind. XV. Lib. VII. Ind. XV.

1. Fortunato episcopo Neapolitano.
2. Columbo episcopo Numidiaie.
3. Gennadio patricio Africae.
4. Cyriaco episcopo Constantinopolitano.
5. Cyriaco episcopo Constantinopolitano.
6. Mauricio Augusto.
7. Petro, Domitiano et Elpidio episcopis.
8. Stephano episcopo.
9. Joanni episcopo Syracusano.
10. Agnello abbati de Arimino.
11. Rufino episcopo Ephesi.
12. Respectae abbatissae.
13. Fortunato episcopo Fanensi.
14. Constantio episcopo Mediolanensi.
15. Georgio presbytero.

16. Agnello episcopo Terracinensi
17. Sabiniano episcopo Jadertino.
18. Martino diacono.
19. Cypriano diacono.
20. Fortunato episcopo, et Anthemio.
21. Candido presbytero per Gallias.
22. Gregoriae Cubiculariae Augustae.
23. Theoctistae pariter et Andreae.
24. Anastasio episcopo Antiocheno.
25. Theodoro medico Constantinopolitano.
26. Andreae scholastico.
27. Narsae religioso.
28. Cyriaco episcopo Constantinopolitano.
29. Anastasio presbytero Isauriae.
30. Mauricio Augusto.
31. Eulogio episcopo Alexandrino, etc.
32. Dominico episcopo Carthaginensi.
33. Dynamio et Aurelio per Franciam.
34. Dominicae uxori Joannis.
35. Dono episcopo Messanensi.
36. Joanni episcopo Syracusano.
37. Eulogio episcopo Alexandrino.
38. Cypriano rectori per Siciliam.
39. Mariniano episcopo Ravennae.
40. Mariniano episcopo Ravennae.
41. Cypriano diacono per Siciliam.

Lib. VII. Ind. I. Lib. VIII. Ind. I

1. Sabiniano diacono.
2. Petro episcopo Corsicae.
3. Anastasio episcopo Antiocheno.
4. Dono episcopo Messanensi.
5. Brunichildae reginae.
6. Venantio episcopo Lunensi.
7. Amos episcopo Hierosolymitano.
8. Leoni episcopo Catanensi.
9. Vitaliano episcopo Sipontino.
10. Sergio defensori.
11. Eusebio Thessalonicensi, etc.
- 12 Sabiniano episcopo Jadertino.
- 13 Candido abbati.
14. Adeodato et Maurentio episcopis Africae.
15. Victori et Columbo episcopis.
16. Columbo episcopo Numidiaae.
17. Bonifacio primo defensori.
18. Mariniano episcopo Ravennati.
19. Mariniano episcopo Ravennati.
20. Agnello episcopo Terracinensi.
21. Mariniano episcopo Ravennae.
22. Joanni episcopo Syracusano.
23. Rusticianae patriciae.

24. Fantino defensori.
25. Sabiniano episcopo Jadertino.
26. Victori episcopo Panormitano.
27. Joanni episcopo Syracusano.
28. Joanni episcopo Syracusano.
29. Eulogio episcopo Alexandrino.
30. Eulogio episcopo Alexandrino.
31. Secundino episcopo Taurominitano.
32. Dominico episcopo Carthaginensi.
33. Joanni episcopo Squillacino.
34. Leontio exconsuli.

Lib. VII. Ind. II. Lib. IX. Ind. II.

1. Januario episcopo Caralitano.
2. Januario episcopo Caralitano.
3. Marcellino proconsuli Dalmatiae.
4. Andreae scholastico.
5. Januario episcopo Caralitano.
6. Eusebio archiep. Thessalonicensi.
7. Januario episcopo Caralitano.
8. Innocentio, Mariniano, Sardiniae episcopis.
9. Callinico exarcho Italiae.
10. Mariniano episcopo Ravennae.
11. Joanni, et Agnello episcopis.
12. Chrysantho episcopo Spoletano.

13. Severo episcopo Anconitano.
14. Demetriano et Valeriano.
15. Fortunato episcopo Neapol.
16. Romano defensori.
17. Romano defensori.
18. Colonis Patrimonii Syracusani.
19. Petro Siciliensi.
20. Libertino expraefecto.
21. Ciridano.
22. Joanni episcopo Syracusano.
23. Romano defensori.
24. Romano defensori.
25. Fortunato episcopo Neapolitano.
26. Clero, Ordini et Plebi Miseni.
27. Anthemio subdiacono.
28. Venantio episcopo Lunensi.
29. Anthemio subdiacono.
30. Fausto.
31. Anthemio subdiacono.
32. Andreae scholastico.
33. Venantio episcopo Lunensi.
34. Constantio episcopo Mediolanensi.
35. Fortunato episcopo Neapolitano.
36. Chrysanto episcopo Spoletano.
37. Anthemio subdiacono.
38. Romano defensori.

39. Romano defensori.
40. Romano defensori.
41. Agilulpho regi Langobardorum.
42. Theodelindae reginae Langobard.
43. Felici in Sicilia.
44. Joanni episcopo Syracusano.
45. Sergio defensori.
46. Sabino diacono.
47. Paulino episcopo Taurensi, etc.
48. Anastasio episcopo Antiocheno.
49. Bonae abbatissae.
50. Mariniano archiep Raven.
51. Clero et Plebi Arimini.
52. Sebastiano episcopo.
53. Anthemio subdiacono.
54. Secundino servo Dei.
55. Adeodatae illustri.
56. Januario episcopo Caralitano.
57. Constantio episcopo Mediolanensi.
58. Anatolio diacono Constantinopolitano.
59. Fantino defensori.
60. Fantino defensori Panormitano.
61. Praejectae illustri.
62. Martino scholastico.
63. Joanni episcopo Syracusano.
64. Joanni episcopo Syracusano.

65. Joanni episcopo Syracusano.
66. Vitali defensori.
67. Januario episcopo Caralitano.
68. Anatolio diacono Constantinopolitano.
69. Constantio episcopo Mediolanensi.
70. Eusebio Thessalonicensi, etc.
71. Maurentio magistro militum.
72. Passivo episcopo Firmano.
73. Chrysanto episcopo Spoletano.
74. Constantino episcopo Narniensi.
75. Maurentio magistro militum.
76. Chrysantho episc. Spoletano.
77. Castorio notario.
78. Donello erogatori.
79. Eulogio patriarchae Alexandriae.
80. Mariniano episcopo Ravennae.
81. Castorio Notario.
82. Maximo episcopo Salonitano.
83. Anatolio diacono Constantinopolitano.
84. Fantino defensori.
85. Benenato episcopo Tyndaritano.
86. Fortunato episcopo Neapolitano.
87. Constantio episcopo Mediolanensi.
88. Gaudioso episcopo Eugubino.
89. Clero, Ordini et Plebi Tadinati.
90. Severo episcopo Anconitano.

91. Clero, Ordini et Plebi Ausin.
92. Fortunato episcopo Neapolitano.
93. Victori episcopo Panormitano.
94. Basilio.
95. Mastaloni.
96. Gulfari magistro militum.
97. Romano defensori.
98. Callinico exarcho Italiae.
99. Mariniano episcopo Ravennae.
100. Habitatoribus Capreae insulae.
101. Felici in Sicilia.
102. Joanni episcopo Syracusano.
103. Theodoro curatori
104. Occiliano tribuno.
105. Sabiniano episcopo Callipolitano.
106. Sergio defensori.
107. Sergio defensori.
108. Fortunato episcopo Neapolitano.
109. Fortunato episc. Neapolitano.
110. Sereno episcopo Massiliensi.
111. Syagrio, Aetherio, Virgilio, etc.
112. Arigio episcopo.
113. Syagrio episcopo.
114. Brunichildae reginae.
115. Theodorico et Theodeberto.
116. Virgilio episcopo Arelatensi.

117. Desiderio episcopo Galliarum.
118. Syagrio episcopo Augustodunensi.
119. Virgilio et Syagrio episcopis.
120. Syagrio episcopo Augustodunensi.
121. Theodorico et Theodeberto Regibus Francorum.
122. Brunichildae reginae.
123. Vantilono et Arigio.
124. Asclepiodoto patricio in Galliis.
125. Claudio in Hispaniis.
126. Leandro episcopo Hispalensi.
127. Recharedo regi.
128. Italicae patriciae, et Venantio.
129. Donello erog tori.
130. Maximo episcopo Salonitano.
131. Constantio episcopo Mediolanensi.

Lib. VIII. Ind. III. Lib. X. Ind. III.

1. Romano defensori.
2. Mauricio Augusto.
3. Fortunato episcopo Neapolitano.
4. Fantino defensori.
5. Sabino subdiacono Regionario.
6. Sabino subdiacono.
7. Theodoro curator.
8. Mariniano episcopo Ravennae.

9. Mariniano episcopo Ravennae.
10. Joanni episcopo Syracusano.
11. Romano defensori.
12. Gudiscalco duci Campaniae.
13. Fortunato episcopo Neapolitano.
14. Romano defensori.
15. Fantino defensori.
16. Clementinae patriciae.
17. Clementinae patriciae.
18. Anthemio subdiacono.
19. Anthemio subdiacono.
20. Joanni proconsuli Italiae.
21. Leoni episcopo Catanensi.
22. Hadriano notario.
23. Fortunato episcopo Neapolitano.
24. Fortunato episcopo Neapolitano.
25. Fortunato episcopo Neapolitano.
26. Anthemio subdiacono.
27. Fortunato episcopo Neapolitano.
28. Zittano Zizasimae magistro militum.
29. Fantino defensori.
30. Constantio episcopo Mediolanensi.
31. Libertino expraefecto.
32. Secundino episcopo Taurominitano.
33. Secundino episcopo Taurominitano.
34. Eulogio episcopo Clusino.

35. Eulogio episcopo Alexandrino.
36. Maximo episcopo Salonitano.
37. Innocentio Africae praefecto.
38. Januario episcopo Caralitano.
39. Adeodato abbati Neapolitano.
40. Clero et Nobilibus Neapolitanis.
41. Dominico episcopo Carthaginensi.
42. Eulogio patriarchae Alexandrino.
43. Venantio episcopo Lunensi.
44. Venantio episcopo Lunensi.
45. Palladio presbytero de Monte-Sina.
46. Eulogio episcopo Clusino.
47. Joanni episcopo Syracusano.
48. Joanni episcopo Syracusano.
49. Leontio exconsuli.
50. Domitiano episcopo Metropolitano
51. Leontio exconsuli.
52. Amantino domestico.
53. Romano defensori.
54. Dono episcopo Messanensi.
55. Leontio exconsuli.
56. Amantino domestico.
57. Secundino et Joanni episcopis Siciliae.
58. Bonifacio episcopo Regiensi.
59. Joanni et Fortunato episcopis.
60. Azimarcho scriboni.

61. Fantino defensoris.
62. Adeodatae illustri.
63. Decio episcopo Lilybaetano.
64. Hilario notario.
65. Populo Presbyteris Mediolanensi

Lib. IX. Ind. IV. Lib. XI. Ind. IV.

1. Innocentio praefecto.
2. Mariniano episcopo Ravennae.
3. Anatolio diacono Constantinopolitano.
4. Alexandro praetori Siciliae.
5. Leoni episcopo Catanensi.
6. Talitano.
7. Romano defensori.
8. Cononi abbati Lirinensi.
9. Sereno episcopo Massiliensi.
10. Populo, Praesbyteris Mediolan.
11. Anthemio subdiacono Campaniae.
12. Anthemio subdiacono.
13. Anthemio subdiacono.
14. Scholastico defensori.
15. Scholastico defensori.
16. Romano defensori.
17. Spesindeo praesidi Sardiniae.
18. Vitali defensori Sardiniae.

19. Joanni tribuno Sipontino.
20. Januario episcopo Caralitano.
21. Pantaleoni notario.
22. Probo abbati.
23. Joanni subdiacono.
24. Joanni religioso.
25. Venantio episcopo Syracusano.
26. Paschasio episcopo Neapolitano.
27. Mariniano episcopo Ravennae.
28. Mariniano episcopo Ravennae.
29. Paschasio episcopo Neapolitano.
30. Barbarae et Antoninae.
31. Joanni episcopo Syracusano.
32. Romano defensori.
33. Vito defensori.
34. Romano defensori.
35. Romano defensori.
36. Joanni episcopo Syracusano.
37. Joanni episcopo Syracusano.
38. Rusticianae patriciae.
39. Theoctistae patriciae.
40. Isacio episcopo Hierosolymitano.
41. Anatolio diacono Constantinopolitano.
42. Urbico abbati.
43. Urbico abbati.
44. Hadriano notario Panormitano.

45. Universis Episcopis Siciliae.
46. Dono episcopo Messanensi.
47. Hadriano notario.
48. Desiderio episcopo Galliae.
49. Virgilio episcopo Arelatensi.
50. Aetherio episcopo Galliae.
51. Arigio episcopo Galliae.
52. Mennae Telonae, Sereno, etc.
53. Theodorico regi Francorum.
54. Theodeberto regi Francorum.
55. Clothario regi Francorum.
56. Brunichildae reginae Francorum.
57. Brunichildae reginae Francorum.
58. Augustino episcopo Anglorum.
59. Berthae reginae Anglorum.
60. Edilberto regi Anglorum.
61. Quirico episcopo, et caeteris Episcopis in Hiberia catholicis.
62. Arigio episcopo Galliarum.
63. Virgilio episcopo Arelatensi.
64. Brunichildae reginae.
65. Candido defensori.
66. Anthemio subdiacono.
67. Agapito abbati.
68. Mariano abbati.
69. Eusebio episcopo Thessalonicensi.

70. Aurelio ex Francis.
71. Mellito abbati.
72. Claudio abbati.
73. Petro episcopo Hidruntino.
74. Bonifacio defensori.
75. Barbarae et Antoninae.

Lib. X. Ind. V. Lib. XII. Ind. V.

1. Dominico episcopo Carthaginensi.
2. Anthemio subdiacono.
3. Anthemio subdiacono.
4. Fantino defensori.
5. Mariniano episcopo Ravennae.
6. Theodoro curator.
7. Sabinellae, Columbae, etc.
8. Columbo episcopo Numidia.
9. Castorio notario.
10. Anthemio subdiacono.
11. Fantino defensori.
12. Passivo episcopo Firmano.
13. Passivo episcopo Firmano.
14. Oportuno de Aprutio.
15. Fantino defensori.
16. Romano defensori.
17. Azimarcho scriboni.

18. Azimarcho scriboni.
19. Maurilioni expraefecto.
20. Maurentio magistro militum.
21. Eupaterio duci Sardiniae.
22. Joanni subdiacono Ravennae.
23. Maurentio magistro militum.
24. Maurentio magistro militum.
25. Arogi duci.
26. Gregorio expraefecto.
27. Stephano episcopo.
28. Romano defensori.
29. Maurentio magistro militum.
30. Quertino expraefecto.
31. Promissio cujusdam episcopi.
32. Columbo episcopo Numidiaae.
33. Victori primati Numidiaae.
34. Joanni episcopo primae Justinianae.
35. Constantio episcopo Scodritano.
36. Universis Episcopis concilii Bizaceni.
37. Firmino episcopo Histriae.
38. Ciridano.
39. Desiderio episcopo in Galliis.
40. Bonito defensori.
41. Romano defensori.
42. Deusdedit episcopo Mediolanensi.
43. Fantino defensori.

44. Gennadio patricio Africae.
45. Venantio patricio Panormitano.
46. Pantaleoni notario.
47. Romano defensori.
48. Romano defensori.
49. Joanni episcopo Syracusano.
50. Anthemio subdiacono.
51. Eugenio diacono.
52. Felici episcopo Portuensi.
53. Venantio episcopo Perusino.
54. Lucido episcopo Leontino.
55. Eulogio patriarchae Alexandrino.
56. Exemplum concessionis pallii.

Lib. XI. Ind. VI. Lib. XIII. Ind. VI.

1. De Phoca coronato, etc. *Ad calcem Epist.*
2. Sermo tempore mortalitatis. *Ad calcem*
3. Dilectissimis filiis suis Romanis civibus.
4. Adeodato abbati Neapolitano.
5. Adeodato servo Dei.
6. Januario episcopo Caralitano.
7. Aetherio episcopo.
8. Brunichildae reginae.
9. Theodorico regi.
10. Senatori presbytero et abbati.

11. Talassiae abbatissae.
12. Luponi presbytero et abbati.
13. Maximo episcopo Salonitano.
14. Venantio patricio Panormitano.
15. Paschasio episcopo Neapolitano.
16. Barbaro episcopo Beneventano.
17. Plebi Taurianensi.
18. Venerio episcopo.
19. Clero, Ordini et Plebi Panormitano.
20. Passivo episcopo Firmano.
21. Joanni subdiacono Ravennae.
22. Leoni, Secundino, etc., episc. Siciliae.
23. Juliano.
24. Honorio episcopo Tarentino.
25. Paschali et Consolantiae.
26. Rusticianae patriciae.
27. Bonifacio notario Corsicae.
28. Philippo presbytero.
29. Savino subdiacono regionario.
30. Savino subdiacono.
31. Anthemio subdiacono.
32. Anthemio subdiacono.
33. Anthemio subdiacono.
34. Mariniano episc. Ravennae.
35. Anthemio subdiacono.
36. Joanni episcopo Syracusano.

37. Deusdedit episcopo Mediolanensi.
38. Phocae Augusto.
39. Eusebiae patriciae.
40. Smaragdo patricio Exarcho.
41. Pantaleoni notario.
42. Catulo et Romano.
43. Chrysantho episcopo Spoletano.
44. Joanni episcopo Panormitano.
45. Phocae Augusto.
46. Leontiae Augustae.
47. Cyriaco patriarchae Constantinop.
48. Eulogio patriarchae Alexandrino.
49. Eulogio patriarchae Alexandrino.
50. Joanni episcopo Panormitano.
51. Joanni episcopo Panormitano.
52. Joanni defensori.
53. Vitali defensori.
54. Joanni defensori.
55. Sententia Joannis defensoris.
56. Capitulare Joanni defensori.
57. Theodoro curatori.
58. Paulo scholastico.
59. Vitali defensori.
60. Joanni episcopo Panormitano.
61. Fantino defensori.
62. Joanni episcopo Panormitano.

Lib. XII. Ind. VII. Lib. XIV. Ind. VII.

1. Mariniano episcopo Ravennae.
2. Alcysono episcopo Corcyrae.
3. Bonifacio diacono.
4. Joanni episcopo Panormitano.
5. Gudoino duci Neapolitano.
6. Joanni episcopo.
7. Theodelindae reginae Langobardorum.
8. Alcysono episcopo Corcyrae.
9. Felici subdiacono.
10. Felici episcopo Messanensi.
11. Juliano scriboni.
12. Conductoribus massarum.
13. Cypriano diacono.
14. Domitiano episcopo
15. Augustino episc. Anglorum.
16. Joanni abbati.
17. Asclepiodoto patricio.
18. Bacaudae et Agnello episc.
19. Sabino subdiacono.
20. Stephano chartulario.
21. Veloci magistro militum.
22. Mauricio et Vitaliano.
23. Mauricio et Vitaliano.

24. Universis Militibus Neapolit.
25. Maurentio magistro militum.
26. Maximiano episc. Syracusano.
27. Honorato diacono Constantinopolitano.
28. Anthemio subdiacono.
29. Romano defensori.
30. Petro subdiacono.
31. Augustino episc. Anglorum.
32. Felici episcopo Messanensi.

EPISTOLARUM ORDO RESTITUTUS CUM
ANTEA VULGATO COMPARATUS.

Liber primus. Indict. IX.

Ordo restitutus.

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

XVII.

XVIII.

XIX.

XX.

XXI.

XXII.
XXIII.
XXIV.
XXV.
XXVI.
XXVII.
XXVIII.
XXIX.
XXX.
XXXI.
XXXII.
XXXIII.
XXXIV.
XXXV.
XXXVI.
XXXVII.
XXXVIII.
XXXIX.
XL.
XLI.
XLII.
XLIII.
XLIV.
XLV.
XLVI.

XLVII.

XLVIII.

XLIX.

L.

LI.

LII.

LIII.

LIV.

LV.

LVI.

LVII.

LVIII.

LIX.

LX.

LXI.

LXII.

LXIII.

LXIV.

LXV.

LXVI.

LXVII.

LXVIII.

LXIX.

LXX.

LXXI.
LXXII.
LXXIII.
LXXIV.
LXXV.
LXXVI.
LXXVII.
LXXVIII.
LXXIX.
LXXX.
LXXXI.
LXXXII.
LXXXIII.
LXXXIV.
LXXXV.

Liber II. Indict. X.

II.
III.
IV.
V.
VI.
VII.
VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

XVII.

XVIII.

XIX.

XX.

XXI.

XXII.

XXIII.

XXIV.

XXV.

XXVI.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.

XXX.

XXXI.

XXXII.

XXXIII.

XXXIV.

XXXV.
XXXVI.
XXXVII.
XXXVIII.
XXXIX.
XL.
XLI.
XLII.
XLIII.
XLIV.
XLV.
XLVI.
XLVII.
XLVIII.
XLIX.
L.
LI.
LII.
LIII.
LIV.

Liber III. Indict. XI.

I.
II.

III.
IV.
V.
VI.
VII.
VIII.
IX.
X.
XI.
XII.
XIII.
XIV.
XV.
XVI.
XVII.
XVIII.
XIX.
XX.
XXI.
XXII.
XXIII.
XXIV.
XXV.
XXVI.
XXVII.
XXVIII.

XXIX.

XXX.

XXXI.

XXXII.

XXXIII.

XXXIV.

XXXV.

XXXVI.

XXXVII.

XXXVIII.

XXXIX.

XL.

XLI.

XLII.

XLIII.

XLIV.

XLV.

XLVI.

XLVII.

XLVIII.

XLIX.

L.

LI.

LII.

LIII.

LIV.

LV.
LVI.
LVII.
LVIII.
LIX.
LX.
LXI.
LXII.
LXIII.
LXIV.
LXV.
LXVI.
LXVII.

Liber IV. Ind. XII.

I.
II.
III.
IV.
V.
VI.
VII.
VIII.
X.
IX.

XI.
XII.
XIII.
XIV.
XV.
XVI.
XVII.
XVIII.
XIX.
XX.
XXI.
XXII.
XXIII.
XXIV.
XXV.
XXVI.
XXVII.
XXVIII.
XXIX.
XXX.
XXXI.
XXXII.
XXXIII.
XXXIV.
XXXV.
XXXVI.

XXXVII.
XXXVIII.
XXXIX.
XL.
XLI.
XLII.
XLIII.
XLIV.
XLV.
XLVI.
XLVII.

Liber V. Ind. XIII.

I.
II.
III.
IV.
V.
VI.
VII.
VIII.
IX.
X.
XI.
XII.

XIII.
XIV.
XV.
XVI.
XVII.
XVIII.
XIX.
XX.
XXI.
XXII.
XXIII.
XXIV.
XXV.
XXVI.
XXVII.
XXVIII.
XXIX.
XX.
XXXI.
XXXII.
XXXIII.
XXXIV.
XXXV.
XXXVI.
XXXVII.
XXXVIII.

XXXIX.

XL.

XLI.

XLII.

XLIII.

XLIV.

XLV.

XLVI.

XLVII.

XLVIII.

XLIX.

L.

LI.

LII.

LIII.

LIV.

LV.

LVI.

LVII.

LVIII.

Liber VI. Indict. XIV.

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

XVII.

XVIII.

XIX.

XX.

XXI.

XXII.

XXIII.

XXIV.

XXV.

XXVI.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.

XXX.

XXXI.

XXXII.

XXXIII.

XXXIV.

XXXV.

XXXVI.

XXXVII.

XXXVIII.

XXXIX.

XL.

XLI.

XLII.

XLIII.

XLIV.

XLV.

XLVI.

XLVII.

XLVIII.

XLIX.

L.

LI.

LII.

LIII.

LIV.

LV.

LVI.
LVII.
LVIII.
LIX.
LX.
LXI.
LXII.
LXIII.
LXIV.
LXV.
LXVI.

Liber VII. Ind. XV.

I.
II.
III.
IV.
V.
VI.
VII.
VIII.
IX.
X.
XI.
XII.

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

XVII.

XVIII.

XIX.

XX.

XXI.

XXII.

XXIII.

XXIV.

XXV.

XXVI.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.

XXX.

XXXI.

XXXII.

XXXIII.

XXXIV.

XXXV.

XXXVI.

XXXVII.

XXXVIII.

XXXIX.

XL.

XLI.

XLII.

XLIII.

XLIV.

XLV.

Liber VIII. Indict. I.

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

XIV.

XV.

XVI.
XVII.
XVIII.
XIX.
XX.
XXI.
XXII.
XXIII.
XXIV.
XXV.
XXVI.
XXVII.
XXVIII.
XXIX.
XXX.
XXXI.
XXXII.
XXXIII.
XXXIV.
XXXV.

Liber IX. Ind. II.

I.
II.
III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

XVII.

XVIII.

XIX.

XX.

XXI.

XXII.

XXIII.

XXIV.

XXV.

XXVI.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.

XXX.

XXXI.

XXXII.

XXXIII.

XXXIV.

XXXV.

XXXVI.

XXXVII.

XXXVIII.

XXXIX.

XL.

XLI.

XLII.

XLIII.

XLIV.

XLV.

XLVI.

XLVII.

XLVIII.

XLIX.

L.

LI.

LII.

LIII.

LIV.

LV.

LVI.

LVII.

LVIII.

LIX.

LX.

LXI.

LXII.

LXIII.

LXIV.

LXV.

LXVI.

LXVII.

LXVIII.

LXIX.

LXX.

LXXI.

LXXII.

LXXIII.

LXXIV.

LXXV.

LXXVI.

LXXVII.

LXXVIII.

LXXIX.

LXXX.

LXXXI.
LXXXII.
LXXXIII.
LXXXIV.
LXXXV.
LXXXVI.
LXXXVII.
LXXXVIII.
LXXXIX.
XC.
XCI.
XCII.
XCIII.
XCIV.
XCV.
XCVI.
XCVII.
XCVIII.
XCIX.
C.
CI.
CII.
CIII.
CIV.
CV.
CVI.

CVII.
CVIII.
CIX.
CX.
CXI.
CXII.
CXIII.
CXIV.
CXV.
CXVI.
CXVII.
CXVIII.
CXIX.
CXX.
CXXI.
CXXII.
CXXIII.
CXXIV.
CXXV.
CXXVI.
CXXVII.

Liber X. Ind. III.

I.

II.
III.
IV.
V.
VI.
VII.
VIII.
IX.
X.
XI.
XII.
XIII.
XIV.
XV.
XVI.
XVII.
XVIII.
XIX.
XX.
XXI.
XXII.
XXIII.
XXIV.
XXV.
XXVI.
XXVII.

XXVIII.
XXIX.
XXX.
XXXI.
XXXII.
XXXIII.
XXXIV.
XXXV.
XXXVI.
XXXVII.
XXXVIII.
XXXIX.
XL.
XLI.
XLII.
XLIII.
XLIV.
XLV.
XLVI.
XLVII.
XLVIII.
XLIX.
L.
LI.
LII.
LIII.

LIV.
LV.
LVI.
LVII.
LVIII.
LIX.
LX.
LXI.
LXII.
LXIII.
LXIV.
LXV.
LXVI.
LXVII.
LXVIII.

Liber XI. Ind. IV.

I.
II.
III.
IV.
V.
VI.
VII.
VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

XVII.

XVIII.

XIX.

XX.

XXI.

XXII.

XXIII.

XXIV.

XXV.

XXVI.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.

XXX.

XXXI.

XXXII.

XXXIII.

XXXIV.

XXXV.
XXXVI.
XXXVII.
XXXVIII.
XXXIX.
XL.
XLI.
XLII.
XLIII.
XLIV.
XLV.
XLVI.
XLVII.
XLVIII.
XLIX.
L.
LI.
LII.
LIII.
LIV.
LV.
LVI.
LVII.
LVIII.
LIX.
LX.

LXI.

LXII.

LXIII.

LXIV.

LXV.

LXVI.

LXVII.

LXVIII.

LXIX.

LXX.

LXXI.

LXXII.

LXXIII.

LXXIV.

LXXV.

LXXVI.

LXXVII.

LXXVIII.

Liber XII. Indict. V.

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

XVII.

XVIII.

XIX.

XX.

XXI.

XXII.

XXIII.

XXIV.

XXV.

XXVI.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.

XXX.

XXXI.
XXXII.
XXXIII.
XXXIV.
XXXV.
XXXVI.
XXXVII.
XXXVIII.
XXXIX.
XL.
XLI.
XLII.
XLIII.
XLIV.
XLV.
XLVI.
XLVII.
XLVIII.
XLIX.
L.

Liber XIII. Indict. VI.

I.
II.
III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

XVII.

XVIII.

XIX.

XX.

XXI.

XXII.

XXIII.

XXIV.

XXV.

XXVI.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.

XXX.
XXXI.
XXXII.
XXXIII.
XXXIV.
XXXV.
XXXVI.
XXXVII.
XXXVIII.
XXXIX.
XL.
XLI.
XLII.
XLIII.
XLIV.
XLV.
XLVI.
XLVII.

Liber XIV.

I.
II.
III.
IV.
V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

XVII.

Epistolas LXIII propriis indictionibus reddidimus; LII intra propriam indictionem e suis locis motas ad illa revocavimus.

In summa epistolae CXV antiquo, unde exciderant, ordini restitutae. Quinque autem epistolis nondum in Registro editis illud auximus.

APPENDIX AD EPISTOLAS S. GREGORII.

I. Symbolum fidei.

- II. De Laurentii archidiac. depositione. *Olim initio lib. II epist., ind. X.*
- III. Charta de *Litania* majore. *Olim initio lib. II epist., ind. X.*
- IV. Privilegium San-Medardense. *Al. epist. ultima lib. XII, ind. VII.*
- V. Decreta sancti Gregorii papae. *Al. epist. 44 lib. IV, indict. XIII.*
- VI. Alia sancti Gregorii decreta. *Al. ad calcem lib. XII, indict. VII.*
- VII. Concil. Rom. III, in quo privilegium monachis concessum. *Al. lib. VII, indict. I, epist. 18, fere integra.*
Concil. Rom. IV.
- VIII. De causa Maximi. *Al. in exordio lib. VII, ind. I.*
- IX. Testandi facultas Probo abbati concessa. *Al. epist. 22 lib. IX, indict. IV*
- X. Promissio cujusdam episcopi haeresim ejurantis. *Al. ep. 31 lib. X, indict. V.*
- XI. Exemplum concessionis pallii. *Al. epist. 56 ejusdem libri.*
- XII. De Phoca coronato. *Al. epist. 1 libri XI, ind. VI.*
- XIII. Fragmenta epistolarum quas Gratianus sancto Gregorio tribuit.